شرح نواقض الإسلام

-İslâm'dan Çıkaran Ameller-

NEVÂKIDU'L-İSLÂM ŞERHİ

Abdullâh Saîd el-Müderris

2. Baskı

بسم الله الرحمن الرحيم

شرح نواقض الإسلام

NEVÂKIDU'L-İSLÂM ŞERHİ

TEVHÎD-Î DÂVET YAYINLARI

Yayın No: 5

Kitâbın Adı: Nevâkıdu'l-İslâm Şerhi

Yazarı: Abdullâh Saîd el-Müderris

Tashîh: Tevhîd-î Dâvet

Redaksiyon: Tevhîd-î Dâvet

Sayfa Düzeni: Tevhîd-î Dâvet

Kapak: Tevhîd-î Dâvet

Baskı-Cild: Step Ajans Matbaacılık
Göztepe Mah. Bosna Cad. No.11
Mahmutbey - Bağcılar - İstanbul
Telefon: (0212) 446 88 46
Matbaa Sertifika No: 12266

Birinci Baskı: 1436h. / (Eylül) 2015m.

İkinci Baskı: 1439h. / (Ağustos) 2018m.

TEVHÎD-Î DÂVET YAYINLARI

Turgut Reis Mah. Cinnah Sk. No: 2c
Sultanbeyli/İstanbul
İletişim: 0546 593 10 15

www.tevhididavetyayinlari.com
www.tevhididavet.com
www.abdullahsaid.com

-İSLÂM

NEVÂ

Muha

Ab

-İSLÂM'DAN ÇIKARAN AMELLER-

NEVÂKIDU'L-İSLÂM ŞERHİ

Metin:

Muhammed bin Abdulvahhâb

Şerh:

Abdullâh Saîd el-Müderris

Tevhîd-î Dâvet

خطبة الحاجة

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ نَحْمَدُهُ وَنَسْتَعِينُهُ وَنَسْتَغْفِرُهُ وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ وَمَنْ يُضْلِلْ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾ [آل عمران: ٣/١٠٢]

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا ﴿١﴾﴾ [النساء: ٤/١]

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا ﴿٧٠﴾ يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧١﴾﴾ [الأحزاب: ٣٣/٧٠-٧١]

أَمَّا بَعْدُ: فَإِنَّ أَصْدَقَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ وَخَيْرَ الْهَدْيِ هَدْيُ مُحَمَّدٍ وَشَرَّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا وَكُلَّ مُحْدَثَةٍ بِدْعَةٌ وَكُلَّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ وَكُلَّ ضَلَالَةٍ فِي النَّارِ.

Mukaddime

Hamd, Allâh'a
yardım ve mağfire
amellerimizin kötül
erdirdiğini hiç kims
hidâyete erdireme
ibâdete lâyık hiçbi
Muhammed aleyhi

"Ey îmân ed
korkun ve sizler a
3/102]

"Ey insânlar
eşini yaratan ve il
yayan Rabbinizd
dilekte bulundu
riâyetsizlikten sa
leyicidir." [en-Nisâ

"Ey îmân e
rusunu söyleyin
rınızı bağışlasın.
yük bir kurtuluş

Bundan s
Allâh'ın kelâmı,
aleyhi ve sellen
durulanlardır.
bidât, her bidât

Mukaddime

Hamd, Allâh'a mahsustur. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerrinden ve amellerimizin kötülüğünden O'na sığınırız. O'nun hidâyete erdirdiğini hiç kimse saptıramaz, saptırdığını ise hiç kimse hidâyete erdiremez. Şehâdet ederim ki, Allâh'tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ve yine şehâdet ederim ki, Muhammed aleyhisselâm O'nun kulu ve Rasûlü'dür.

"Ey îmân edenler! Allâh'tan korkulması gerektiği gibi korkun ve sizler ancak Müslümanlar olarak ölün!" [Âli İmrân: 3/102]

"Ey insânlar! Sizi bir tek nefisten yaratan, ondan da eşini yaratan ve ikisinden birçok erkekler ve kadınlar üretip yayan Rabbinizden sakının. Adını kullanarak birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allâh'tan ve akrabalık haklarına riâyetsizlikten sakının! Şüphesiz Allâh sizin üzerinize gözetleyicidir." [en-Nisâ: 4/1]

"Ey îmân edenler! Allâh'tan sakının ve sözün en doğrusunu söyleyin ki Allâh, amellerinizi ıslah etsin ve günâhlarınızı bağışlasın. Kim Allâh'a ve Rasûlü'ne itaat ederse büyük bir kurtuluşa ermiş olur." [el-Ahzâb: 33/70-71]

Bundan sonra: Muhakkak ki sözlerin en doğrusu Allâh'ın kelâmı, yolların en hayırlısı ise Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan uydurulanlardır. Sonradan uydurulup dîne sokulan her şey bidât, her bidât dalâlet, her dalâlet ise ateştedir.

Allâh Azze ve Celle bizleri yarattı ve başıboş bırakmadı. Bizlere kendisini tevhîd etmemiz için Kitâb'ı ve Hikmet'i öğreten Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'i rasûl olarak gönderdi. Rabbimiz Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿كَمَآ أَرۡسَلۡنَا فِيكُمۡ رَسُولٗا مِّنكُمۡ يَتۡلُواْ عَلَيۡكُمۡ ءَايَٰتِنَا وَيُزَكِّيكُمۡ وَيُعَلِّمُكُمُ ٱلۡكِتَٰبَ وَٱلۡحِكۡمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمۡ تَكُونُواْ تَعۡلَمُونَ ١٥١﴾ [البقرة: ٢/١٥١]

"Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındıran, size kitâb ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir rasûl gönderdik." [el-Bakara: 2/151]

Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in âhirete intikalinden sonra başta Hulefâ-i Raşid'in ve diğer tüm sahâbeler Rasûlullâh'ın izinden gittiler. Onlardan sonra gelen tâbiîn ve tebe-i tâbiîn ve de onlara ihsân ilkesince bağlanan kimselerin tamâmı da hep Rasûlün yolundan yürüdüler. Amaçları ve gayeleri Allâh'u Teâlâ'yı râzı etmek ve O'na emrettiği gibi hiçbir şeyi şirk koşmadan tevhîd üzere kavuşmak oldu.

Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in gönderilişinden bu zamana kadar Kitâb ve Hikmet'in

(Sünnet'in) yolu üzere bulunan kimseler, bu değerli menhec üzere kalabilmek ve bu menheci koruyabilmek adına birçok mücâdelelere girdiler. Yeri geldi cihâd ve münazara ettiler, yeri geldi vaaz ve dersler verdiler ve de yazılı birçok eserler bıraktılar. Allâh Azze ve Celle'nin izniyle âcizane olarak şerh edecek olduğum hacmi küçük fakat önemi büyük olan bu eser de onlardan biridir. **"Nevâkıdu'l-İslâm"** isimli bu kıymetli eser, övülmüş selefimizin izinden giden Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh'a aittir. Allâh Azze ve Celle'ye karşı hiçbir zaman gerçekleştirilmemesi gerekli olan şeylere yani kişiyi İslâm'dan çıkaran bazı küfür ve şirklere kısaca değinmektedir. Ben de, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'dan yardım ve başarı dileyerek Onun izniyle gücüm nisbetinde ilim talebelerince ezberlenen, üzerine şerhler ve talikler yapılan ve cihâd sahalarında ders olarak işlenen bu bereketli esere, orta hacimde bir şerh yazmak istiyorum.

﴿إِنْ أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ ﴿٨٨﴾﴾ [هود: ١١/ ٨٨]

"Ben sadece gücüm yettiğince ıslâh etmek istiyorum. Başarım ancak Allâh'ın yardımı iledir. Ben sadece O'na tevekkül ettim ve sadece O'na yöneliyorum." [Hûd: 11/88]

Bu eseri şerh etme usûlüm metni başlıklar halinde iş-

leyerek kapsadığı şeylere, Kur'ân'dan ve Sünnet'ten delîlleri vererek onları açıklamak olacaktır. Ayrıca meselelere dâir Ehl-i Sünnet âlimlerinin görüşlerini de nakledeceğim. Çünkü Müellifimiz Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh'ın kişiyi İslâm'dan çıkarır dediği meselelerde, Kur'ân ve Sünnet'e tâbi olarak Selef-i Sâlihin'in yolundan gittiği böylece açıkça görülecektir. Bunun sonucu olarak da inşallâh Müelifimizin yeni bazı şeyler ihdas ettiği değil, selefe ittibâ ederek hakkı söylediği hasımlarının inkâr edemeyecekleri bir şekilde isbât olacaktır. Eseri şerh etmeye geçmeden mukaddime içinde îmân ve küfür meseleleriyle alakalı dört konuya kısaca değinmek istiyorum. Çünkü bu meselelerin önemini gereği gibi idrâk edemeyen, onlara istenilen değeri veremez. Îmân ve küfrün tanımını yapamayan küfre îmân, îmâna da küfür demekten kendini kurtaramaz. Dünyevî hükümlerin zâhire göre verileceğinden haberdar olmayan, sonu hüsran olan büyük bir batakılığa batar.

Şu da unutulmamalıdır ki, Allâh'ın Kitâbı haricindeki her kitâb eksik ve hatâlıdır. **"Nevâkıdu'l-İslâm Şerhi"** adlı bu kitâbtaki doğrular, İslâm'ın doğrularıdır. Eksikler ve hatâlar, benden ve şeytândandır. Tevbe edilmesi gerekli tüm fiillerimden her halükârda tevbe ediyor ve Rabbim'den âcizane olarak ortaya koyduğum gayretten ötürü beni ve ehlimi bağışlamasını niyâz ediyorum.

Yardım ve başarı, izzet ve şeref Allâh'tandır.

Abdullâh Saîd el-Müderris.

Îmân Küfür Meselelerinin Önemi:

Îmân ve küfür meseleleri dînî ve dünyevî diğer tüm meselelerden çok daha önemlidir. Çünkü dünyevî ve uhrevî tüm meseleler, îmân ve küfür hükümleri üzerine binâ olunur. Buna dâir Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Bil ki! Tekfîr ve tefsîk konuları (küfre ve fıska dâir olan meseleler) isimler ve hükümler konusuna taalluk etmektedir. Âhirette karşılaşılacak müjde ve tehdit meseleleri buna bağlı olduğu gibi dünyâdaki dostluk ve düşmanlık, can ve malın korunması da hep bu konularla ilgilidir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, cenneti mü'minlere vâcib, kâfirlere ise haram kılmıştır. Bu, bütün zaman ve mekânlarda geçerli genel hükümlerdendir."*[1]

İmâm İbn Receb rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Îmân ve İslâm, küfür ve nifâk meseleleri hakîkaten büyük meselelerdir. Çünkü Allâh'u Teâlâ cenneti hak etmeyi ve cehenneme müstahak olmayı bu isimlere bağlamıştır."*[2]

Bu sebeble âlimlerin ve talebelerin, dâvetçilerin ve avamın îmân ve küfür meselelerini her şeyden öncelikli olarak öğrenmeleri ve öğretmeleri, öncelemeleri ve önceletmeleri farzdır. Bu farzın gerçekleşmesi için gerekli olan kitâbların yazılması, mescidlerin inşa edilmesi, vaaz ve nasîhatların yapılması gereklidir.

---

[1] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 13/58.
[2] İbn Receb, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem: 1/114.

İmânın Tarifi ve Kapsamı:

İmân kelimesi lügatte iki mânâya gelir. Bunlardan birincisi "emniyettir." Emniyet: "Güven vermek, güven içinde olmak" demek olup, korkunun zıddıdır. İkinci manası ise "tasdîktir." Tasdîk: "Doğrulama ve onaylama" demek olup, yalanlamanın zıddıdır.[3] İslâmî ıstılâhta ise: "Îmân: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiklerini kalb ile tasdîk yani kabul etmek, bunları dil ile ikrâr etmek yani söylemek ve gerektirdikleriyle amel etmektir."

İmâm İbn Receb rahîmehullâh şöyle demiştir: "Âlimlerin çoğunluğu şunu söylemişlerdir: 'Îmân söz ve ameldir.' Bu, selefin tamâmının ve hadîs âlimlerinin icmâsıdır. Şâfiî bu konuda sahâbenin ve tâbiînin icmâ ettiklerini belirtmiştir. Ebû Sevr de bunun üzerinde icmâ olduğunu ifâde etti. Evzâî dedi ki: 'Seleften bu dünyâdan geçip gidenler îmân ile amel arasında ayırım yapmazlardı.' Bunu birden fazla selef âlimi Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten naklettiler. Fudayl bin Iyâd ve Veki el-Cerrâh da bunu Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten nakledenlerdendir. 'Îmân söz ve ameldir' diyenlerden bazıları şunlardır: Hasen el-Basrâ, Saîd bin Cubeyr, Ömer bin Abdulazîz, Atâ, Tâvûs, Mücâhid, Şâbî, Nehâî ve Zührî. Bu, Sevrî, Evzâî, İbn Mübârek, Mâlik, Şâfiî, Ahmed, İshâk, Ebû Ubeyd, Ebû Sevr ve diğerlerinin de görüşüdür..."[4]

---

[3] Bak: "E-m-n" Maddesi, İsfahânî, el-Müfredat; Firûzâbâdî, el-Kâmûsu'l-Muhît; İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab; Cevherî, es-Sıhâh...
[4] İbn Receb, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem: 1/104.

Îmân, Rasûlullâh
Teâlâ'dan getirdiği tü
kalbin söz ve amelini,
söz ile amelini ve orga
sözü, hakkı tanıyarak
memesidir. Kalbin am
ait kılması, itaat ve t
ma ve ümit etme, sığ
sadece Allâh'u Teâlâ
kabul ettiğini söyle
bunlara bağlanmasıd
tevhîdi söylemek, K
kalbin, dilin ve diğe
lanan şeylerden de

İşte bu üç u
sahîh ve kâmil bir î
hullâh şöyle dem
Allâh'u Teâlâ, kal
rasûllerini, kitâbla
etmesini, dillerin
etmesini, bedenle
farz kıldı. Amelle
leri olmadığında
sinde bulundurm
mış, dili ile ikrâr e
la beraber yine
rinde ve yaptıkl

İmân, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiği tüm şeyleri kalben tasdîk etmeyi yani kalbin söz ve amelini, bunları dil ile ikrâr etmeyi yani dilin söz ile amelini ve organların amelini kuşatmaktadır. Kalbin sözü, hakkı tanıyarak onu kabul etmesi ve onda şüphe etmemesidir. Kalbin ameli ise kalbin niyet ve kastını Allâh'a ait kılması, itaat ve teslimiyet, yönelme ve tevekkül, korkma ve ümit etme, sığınma ve yardım isteme gibi ibâdetleri sadece Allâh'u Teâlâ için yapmasıdır. Dilin sözü, îmân için kabul ettiğini söylemesi gerekli olan şeyleri ikrâr ederek bunlara bağlanmasıdır. Dilin ameli ise dil ile yapılan kelime-i tevhîdi söylemek, Kur'ân okumak ve zikretmek gibi ameli, kalbin, dilin ve diğer âzâların emredilenleri yaparak yasaklanan şeylerden de kaçınmasıdır.

İşte bu üç unsuru yerine getiren kimselerin îmânları sahîh ve kâmil bir îmândır. Nitekim İmâm İbn Battâ rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh size rahmet etsin, bilin ki! Allâh'u Teâlâ, kalblerin kendisini tanımasını ve kendisini, rasûllerini, kitâblarını ve sünnetin getirdiği her şeyi tasdîk etmesini, dillerin bunu söylemesini ve söz olarak bunu ikrâr etmesini, bedenlerin ve âzâların emrettiği her şeyi yapmasını farz kıldı. Amelleri farz kıldı. Bunlardan herhangi birisi diğerleri olmadığında geçerli değildir. Kul, bunların hepsini kendisinde bulundurmadıkça mü'min olamaz. Ta ki kalbiyle inanmış, dili ile ikrâr etmiş ve âzâları ile amel etmiş olsun. Bununla beraber yine de mü'min olamaz. Ancak bütün söylediklerinde ve yaptıklarında Sünnet'e uygun olduğu, bütün sözle-*

rinde ve amellerinde Kitâb ve ilme uyduğu zaman mü'min olur. Size açıkladığım her şey Kur'ân'da ve Sünnet'te geçmektedir ve ümmetin âlimleri bunun üzerinde icmâ etmiştir."[5]

Küfrün Tarifi ve Kapsamı:

Küfür kelimesi lügatte: *"Örtmek ve gizlemek"* demektir. Hakkı gizlemek olduğu için bununla isimlendirilmiştir.[6] Istılâhta ise: *"Küfür; İmâna aykırı olup, onu geçersiz kılan inanç, söz veya ameldir."* Zîrâ îmân yukarıda geçtiği üzere: *"Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiklerini kalb ile tasdîk yani kabul etmek, bunları dil ile ikrâr etmek yani söylemek ve gerektirdikleriyle amel etmektir."* Bu sebeble küfür ile îmân bir arada asla bulunamaz. Birinin varlığı ile diğeri yok olur. İki zıddın bir arada bulunmayacağı akıl sâhiblerinin kabul ettiği bir gerçektir.

Buna göre küfür, Allâh'u Teâlâ'yı ve Rasûlü Muhammed aleyhisselâm'ı reddetmek veya Allâh'u Teâlâ'nın Rasûlü ile gönderdiği şerîata inanmamak veya bu şerîatın içinden herhangi bir şeyi inkâr etmektir. Bu inkârın kalb, dil ve amel ile olması arasında fark yoktur. Yine bunun yalan lama yahut alay veyahut başka bir şeyle olması arasında fark yoktur. Çünkü kişinin sadece şüphe veya tereddüt etmesi, yüz çevirmesi veya kibirlenmesi ya da İslâm'a ve

---

[5] İbn Battâ, el-İbâne: 2/778.

[6] Bak: "K-f-r" Maddesi, İsfahânî, el-Müfredat; Fîrûzâbâdî, el-Kâmûsu'l-Muhît; İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab; Cevherî, es-Sihâh; İbn Fâris, Mucemu Makâyisi'l-Luğa...

İslâm'dan olan herhangi bir şeye buğzetmesi, ona sövmesi, düşmanlık etmesi veyahut da şerîatın hükümlerine uymaktan alıkoyan bazı heves ve arzulara uyması da küfürdür.

İfâde edildiği üzere tevhîdî bir îmân nasıl tasdik, ikrâr ve amel üzerine kurulu ise, küfür de bunlardan birinin dahi îmâna aykırı olması sebebiyle gerçekleşir. Nitekim Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim küfür olan bir söz söyler yahut bir fiil işlerse, o kimse bu sebeble kâfir olmuştur."*[7]

Îmân Küfür Hükümleri Zâhire Göredir:

Dünyevî hükümler zâhire göredir. Îmân ve küfür hükümleri de buna öncelikli olarak dâhildir. Bu sebeble her kim söz ve fiilleriyle îmân ve İslâm'ı izhâr ederse ona Müslüman hükmü verilir. Gizli halleri ise Allâh'a havale edilir. Aynı şekilde yine her kim söz ve fiilleriyle küfrü izhâr ederse ona da kâfir hükmü verilir. Nitekim Usâme radîyallâhu anh, bir baskın esnasında, yakalandıktan sonra canını kurtarmak için *"lâ ilâhe illallâh"* diyen birini öldürdüğünü Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e söylediğinde, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem Usâme radîyallâhu anh'ı kınamış ve defalarca: **"Onun kalbini mi yarıp baktın?"** buyurmuştur.[8] Bu olayla alakalı olarak İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in* ***'Onun kalbini mi yarıp baktın?'*** *sözünde, fıkıh ve usûlde hükümlerin*

---

[7] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 177.
[8] Müslim, es-Sahîh: 1/196; Ebû Dâvûd, es-Sünen: 3/44.

zâhire göre verileceğine ve gizli olan şeylerin Allâh'u Teâlâ'ya havâle edileceğine dâir bilinen kâide hakkında delîl bulunmaktadır."[9]

İmâm İbn Hacer rahîmehullâh ise bu konuda icmâyı naklederek şöyle demiştir: *"Dünyâ hükümlerinin zâhire göre verileceği hususunda âlimlerin hepsi icmâ etmişlerdir."*[10]

Anlaşılacağı üzere geçerli bir ikrâh gibi müstesnâ kılınmış bir hal olmadığı sürece dünyevî hükümler zâhire göre verilir.

[9] Nevevî, el-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Müslim: 2/107.
[10] İbn Hacer, Fethu'l-Bâri: 12/273.

مَتْنُ نَوَاقِضِ الإِسْلَامِ

قَالَ الإِمَامُ الْمُجَدِّدُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ رَحِمَهُ اللَّهُ:

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ. اِعْلَمْ، أَنَّ نَوَاقِضَ الإِسْلَامِ عَشَرَةُ نَوَاقِض.

الأَوَّلُ: اَلشِّرْكُ فِى عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ ﴿٤٨﴾﴾ [النساء: ٤/ ٤٨]

وَقَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾﴾ [المائدة: ٥/ ٧٢]

وَمِنْهُ: الذَّبْحُ لِغَيْرِ اللَّهِ، كَمَنْ يَذْبَحُ لِلْجِنِّ أَوْ لِلْقَبْرِ.

اَلثَّانِى: مَنْ جَعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللَّهِ وَسَائِطْ يَدْعُوهُمْ وَيَسْأَلُهُمْ

إِجْمَاعاً، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ

تَعْتَذِرُوا

طْفُ، فَمَنْ فَعَلَهُ أَوْ

لْمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّى

عَلَى الْمُسْلِمِينَ،

نْهُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي

سَعُهُ الْخُرُوجُ عَنْ

الْخَضِرَ الْخُرُوجُ

الشَّفَاعَةَ وَيَتَوَكَّلُ عَلَيْهِمْ، كَفَرَ إِجْمَاعاً.

اَلثَّالِثُ: مَنْ لَمْ يُكَفِّرِ الْمُشْرِكِينَ أَوْ شَكَّ فِي كُفْرِهِمْ أَوْ صَحَّحَ مَذْهَبَهُمْ كَفَرَ.

اَلرَّابِعُ: مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ غَيْرَ هَدْيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْمَلُ مِنْ هَدْيِهِ، أَوْ أَنَّ حُكْمَ غَيْرِهِ أَحْسَنُ مِنْ حُكْمِهِ، كَالَّذِي يُفَضِّلُ حُكْمَ الطَّوَاغِيتِ عَلَى حُكْمِهِ، فَهُوَ كَافِرٌ.

اَلْخَامِسُ: مَنْ أَبْغَضَ شَيْئاً مِمَّا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ عَمِلَ بِهِ، كَفَرَ إِجْمَاعاً، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَآ أَنزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ ۝٩﴾ [محمد: ٤٧/٩]

اَلسَّادِسُ: مَنْ اسْتَهْزَأَ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِ الرَّسُولِ صَلَّى اللهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ ثَوَابِ اللهِ أَوْ عِقَابِهِ، كَفَرَ إِجْمَاعًا، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَبِاللهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِؤُنَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴿٦٦﴾﴾ [التوبة: ٩/٦٥-٦٦]

اَلسَّابِعُ: السِّحْرُ، وَمِنْهُ: اَلصَّرْفُ وَالْعَطْفُ، فَمَنْ فَعَلَهُ أَوْ رَضِيَ بِهِ كَفَرَ، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ ﴿١٠٢﴾﴾ [البقرة: ٢/١٠٢]

اَلثَّامِنُ: مُظَاهَرَةُ الْمُشْرِكِينَ وَمُعَاوَنَتُهُمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾ [المائدة: ٥/٥١]

اَلتَّاسِعُ: مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَسَعُهُ الْخُرُوجُ عَنْ شَرِيعَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، كَمَا وَسِعَ الْخَضِرَ الْخُرُوجُ

عَنْ شَرِيعَةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَهُوَ كَافِرٌ.

اَلْعَاشِرُ: الْإِعْرَاضُ عَنْ دِينِ اللهِ تَعَالَى، لَا يَتَعَلَّمُهُ وَلَا يَعْمَلُ بِهِ، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيٰتِ رَبِّهٖ ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَا ؕ اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِيْنَ مُنْتَقِمُوْنَ ﴿٢٢﴾﴾ [السجدة: ٢٢/٣٢]

وَلَا فَرْقَ فِي جَمِيعِ هَذِهِ النَّوَاقِضِ بَيْنَ الْهَازِلِ وَالْجَادِّ وَالْخَائِفِ، إِلَّا الْمُكْرَهَ. وَكُلُّهَا مِنْ أَعْظَمِ مَا يَكُونُ خَطَرًا، وَمِنْ أَكْثَرِ مَا يَكُونُ وُقُوعاً؛ فَيَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ أَنْ يَحْذَرَهَا وَيَخَافَ مِنْهَا عَلَى نَفْسِهِ، نَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ مُوجِبَاتِ غَضَبِهِ وَأَلِيمِ عِقَابِهِ، وَصَلَّى اللَّهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

Nevâkıdu'l-İslâm Metni

Müceddid İmâm Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh şöyle dedi:

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Bil ki! İslâm'ı bozan şeyler, on tanedir.

Birincisi:

Allâh'u Teâlâ'ya ibâdette şirk koşmak. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyuruyor:

"Allâh, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan (şirkten) daha hafif günâhları ise, dilediği kimseler için bağışlar." [en-Nisâ: 4/48]

"Kim Allâh'a şirk koşarsa, muhakkak ki Allâh ona cenneti haram kılar. Varacağı yer cehennem ateşidir. Zâlimler için yardımcı yoktur." [el-Mâide: 5/72]

Allâh'tan başkası adına, cinler ve kabirler adına kurban kesmek şirk olan amellerdendir.

İkincisi:

Her kim, kendisiyle Allâh arasına aracılar koyar, onlara duâ eder, onlardan şefaat ister veya onlara tevekkül ederse, icmâ ile kâfir olur.

Üçüncüsü:

Her kim, müşrikleri tekfîr etmez veya onların kâfir olduklarında şüphe ederse veyahut onların yolunun da doğru olduğunu kabul ederse, kâfir olur.

Dördüncüsü:

Her kim, başkasının yolunun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği yoldan daha kâmil olduğuna ya da başkasının hükmünün Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden daha iyi olduğuna inanırsa, kâfir olur. Tıpkı tâğûtların hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden üstün tutmak gibi...

Beşincisi:

Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi birisine buğzederse, o fiili yapsa dahi icmâ ile kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir:

"İşte böyle! Çünkü onlar gerçekten Allâh'ın indirdiğini çirkin gördüler. Bundan dolayı Allâh da, onların amellerini boşa çıkardı." [Muhammed: 47/9]

Altıncısı:

Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu İslâm'dan herhangi bir şeyle veya onun mükâfat ve cezâ olarak bildirdiği şeylerle alay ederse, icmâ ile kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir:

"De ki: Allâh ile O'nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? (Boşuna) Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz." [et-Tevbe: 9/65-66]

Yedincisi:

Sihir yapm
kim, bunu yapa
Bunun delîli Allâ

"Oysa o
me' demedikç
Bakara: 2/102]

Sekizinc

Müslüm
yardım etmel

"Sizde
lardandır. M
etmez." [el-M

Doku

Her k
kabilmesi
ve sellem'i
olur.

Onu

Allâ
renmeme
Teâlâ'nın

"K
ondan y

Yedincisi:

Sihir yapmak. Sarf ve atf sihir çeşitlerindendir. Her kim, bunu yapar veya yapılmasına râzı olursa, kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir:

"Oysa o ikisi: 'Biz, yalnızca bir fitneyiz, sakın küfretme' demedikçe hiç kimseye (bir şey) öğretmezlerdi." [el-Bakara: 2/102]

Sekizincisi:

Müslümanlara karşı müşrikleri desteklemek ve onlara yardım etmek. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir:

"Sizden her kim onları velî edinirse şüphesiz o da onlardandır. Muhakkak ki Allâh, zâlimler topluluğuna hidâyet etmez." [el-Mâide: 5/51]

Dokuzuncusu:

Her kim, Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatından çıkabilmesi gibi, bazı insânların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîatının dışına çıkabileceklerine inanırsa, kâfir olur.

Onuncusu:

Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir:

"Kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatıldıktan sonra ondan yüz çevirenden daha zâlim kim olabilir? Muhakkak ki

biz, suçlulardan intikam alıcıyız." [es-Secde: 32/22]

İslâm'ı bozan bu hususlarda; şaka edenle ciddi olan ve korku ile yapan arasında hiçbir fark yoktur. İkrâh hali hâriç bunları yapmak küfürdür.

Kişiyi İslâm'dan çıkaran bu hususların hepsi çok tehlikeli ve çokça meydana gelmektedir. Bu sebeble meydana gelen bu durumlardan her Müslüman sakınmalı ve nefsi adına bu durumlara düşmekten korkmalıdır. Biz Allâh'ın gazâbını ve acıklı azâbını gerektirecek durumlardan Allâh'a sığınırız.

Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun.

Metin

نَوَاقِضُ الإِسْلاَمِ

Tercüme

Nevâkıdu'l-İslâm

Şerh

Nevâkıdu'l-İslâm Terkibinin Mânâsı:

نواقض / **Nevâkıd** kelimesi, ناقض / Nâkıd kelimesinin çoğuludur. Nâkıd ise, *"bozma ve çözme"* mânâsında olan نقض / nekada filinin ismi fâilidir. *"Bükmek ve kurmak"* anlamındaki *"ibram"* kelimesinin zıddıdır. Nitekim İmâm Cürcânî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Nâkıd: Lügat olarak kesr, yani kırma ve bozma anlamındadır."*[11]

Bir şeyin nâkıdı ise, o şeyi *"bozan ve ibtâl eden"* demektir. Dînî bir alanda kullanıldığında ise, *"fâsid"* yani *"bozan, geçersiz kılan"* demektir. Misâl olarak: نواقض الوضوء / Nevâkıdul-Vudû dendiğinde abdesti bozan, geçersiz kılan şeyler mânâsına gelir.

الإسلام / **İslâm** kelimesi, *"sulh içinde olmak, bağlanmak, boyun etmek, itaat etmek ve râzî olmak..."* gibi umûmî mânâlara gelen سلم / seleme kökünden türetilmiştir. İmâm İbn Manzûr rahîmehullâh şöyle demiştir: *"İslâm; itaat etmek, bağlanmak demektir. Şer'î bir terim olarak da; açıktan*

---

[11] Cürcânî, et-Tarifât: 232.

açığa boyun eğmek ve şerîatın emîrlerini açıkça yerine getirmek, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiklerine bağlanmak demektir."[12] İmâm Cürcânî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in haber verdiği şeylere bağlanmak ve boyun eğmektir."[13]

İfâde edildiği üzere: "İslâm; Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiği dîne tam bir bağlılıkla gönülden teslim olarak gerektirdiklerini yerine getirmektir." Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: "İslâm; Allâh'ı birlemek, sadece O'na ibâdet etmek, O'na hiç bir şeyi ortak koşmamak, Allâh'a ve Rasûlü'ne îmân etmek, Rasûl'ün getirdiklerinde ona tâbi olmaktır. Kul bunu yapmadığı sürece Müslüman olamaz. Eğer inatçı (yani bilerek inkâr eden) ve zorba bir kâfir değilse de, en azından câhil bir kâfirdir."[14]

İslâm Dîni ise: "Allâh Azze ve Celle tarafından Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem aracılığıyla bildirilen, dünyâda ve âhirette insânları selâmete ulaştıracak olan itikâdî ve amelî bir nizâmdır; bir hayat şeklidir." Başka bir ifâdeyle: "Rabbimizin kendisinden başka bir dîni kabul etmediği tevhîd nizâmıdır."

Bu itibarla **"Nevâkıdu'l-İslâm"** terkibi, "İslâmı bozan ameller" mânâsındadır. Yani: "Kişiyi İslâm Dîni'nden çıkarta-

[12] İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab: 12/92.
[13] Cürcânî, et-Tarifât: 23.
[14] İbn Kayyim, Tarîku'l-Hicreteyn: 411.

rak îmânsız kılan ve
sebebiyet veren şey
Rabbimiz Allâh Azze
İslâm'ını bozarak, o
nun söz, inanç ve fi

Mürted ise: "
le dînden çıkarak k
Atik rahîmehullâh
ra dil, fiil, ya da i
Hicâvî rahîmeh
İslâm'ından sonra
koşar veya rubû
birisini inkâr ede
eder veya Rasûll
Rasûlüne söver
şöyle buyurmak

وَ كَافِرٌ فَأُولَٰئِكَ

حَابُ النَّارِ هُمْ

[15] İbn Atîk, Risâle
[16] el-Hicâvî, er-Ra

rak îmânsız kılan ve ebedî olarak cehennemde kalmasına sebebiyet veren şeyler" demektir. Diğer bir ifâdeyle: -Rabbimiz Allâh Azze ve Celle bizleri korusun- *"Müslüman'ın İslâm'ını bozarak, onu mürted yapan şeyler"* demektir. Bunun söz, inanç ve fiil ile olması arasına bir fark yoktur.

Mürted ise: *"İslâm'a girdikten sonra onu bozan bir şeyle dînden çıkarak kâfir olan kişidir."* Nitekim Şeyh Hamd bin Atik rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Mürted: İslâm'ından sonra dil, fiil, ya da itikat ile küfre giren kimsedir."*[15] İmâm el-Hicâvî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Mürted: İslâm'ından sonra küfre giren kimseye denir. Kim Allâh'a şirk koşar veya rubûbiyyetini, vahdâniyyetini veya sıfâtlarından birisini inkâr eder veya Allâh'a bir arkadaş ya da evlat isnad eder veya Rasûllerinden birisini inkâr eder veya Allâh'a ya da Rasûlüne söverse kâfir olur."*[16] Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِۦ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُو۟لَٰٓئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَٰلُهُمْ فِى ٱلدُّنْيَا وَٱلْءَاخِرَةِ ۚ وَأُو۟لَٰٓئِكَ أَصْحَٰبُ ٱلنَّارِ ۖ هُمْ فِيهَا خَٰلِدُونَ ﴿٢١٧﴾﴾ [البقرة: ٢/ ٢١٧]

---

[15] İbn Atîk, Risâletu'd-Difâi an Ehli's-Sünne ve'l-İttibâ: 28.
[16] el-Hicâvî, er-Ravdu'l-Murabba fi Şerhi Zâdu'l-Mustakna: 2/499-500.

"Sizden her kim dîninden döner ve kâfir olarak ölürse, işte böylelerinin tüm amelleri dünyâ ve âhiret boşa çıkmıştır. Onlar ateş ehlidir ve orada ebedî kalıcıdırlar." [el-Bakara: 2/217]

Âyet-i kerîmede ifâde edildiği üzere İslâm'ını bozarak dînden çıkan kişi, bu hal üzere öldüğünde îmânlı iken yaptığı tüm ameller boşa gider ve kendisine faydası olmaz. Ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder. Cennet kendisine haram olur. Onun kokusunu dahi alamaz. Nitekim Kâdî Iyâd rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kâfirlere amellerinin fayda vermeyeceği ve ne herhangi bir nimet ihsânı, ne de azâblarının hafiflemesi yoluyla bundan dolayı mükâfat görmeyecekleri üzerinde icmâ edilmiştir."*[17]

Mürted olan bir kimsenin dünyevî hükmü ise şöyledir: Yetkili şer'î hâkim tarafından irtidadından dolayı tevbe ederek İslâm'a geri dönmesi istenir. Dönerse serbest bırakılır. İslâm'a geri dönmezse öldürülür. İbn Abbâs radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ بَدَّلَ دِينَهُ فَاقْتُلُوهُ.» [حديثٌ صحيحٌ: رواه البخاري (٣٠١٧) وأبو داود (٤٣٥١)...]

[17] el-Minhâc fi Şerhi Sahihi Müslim: 3/87.

"Kim (İslâ

dürün." [(SAHÎH

İmâm Me

hür olsun isters

dâvet edilir. Eğ

diğinde, bu sür

rilmesi için v

Yûsuf'tan nakl

etmesin bunu

Şâfiî'ye göre is

helâl değildir.

heden kaynak

lidir."[18]

Mürtedi

zarlığına defn

maz. Malı, -İs

radîyallâhu a

lallâhu aleyhi

لُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

سْلِمَ.» [حديثٌ

"Müsl

maz." [(SAHÎH

[18] Mergînânî, el-

"Kim (İslâm'dan dönerek) dînini değiştirirse onu öldürün." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (3017); Ebû Dâvûd (4351) ...]

İmâm Mergînânî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"İster hür olsun isterse de köle olsun mürted olan kimse İslâm'a dâvet edilir. Eğer kabul etmezse öldürülür. Ona mühlet verildiğinde, bu süre üç gündür. Zîrâ bu, sınama ve özrünün giderilmesi için verilen bir müddettir. Ebû Hanîfe ve Ebû Yûsuf'tan naklolunduğuna göre, ister bunu taleb etsin ister etmesin bunun üç gün ertelenmesi müstehâbtır. İmâm Şâfiî'ye göre ise üç gün ertelenir ve bundan önce öldürülmesi helâl değildir. Çünkü Müslümanın irtidadı açık olan bir şüpheden kaynaklanır ve ona düşünebileceği bir müddet gereklidir."*[18]

Mürtedin Müslümanlarla bağı kalkar. Müslüman mezarlığına defnedilmediği gibi kendisine mirâsçı da olunamaz. Malı, -İslâm- devlet hazinesine kalır. Usâme bin Zeyd radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أُسَامَةَ بْنِ زَيْدٍ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لاَ يَرِثُ المُسْلِمُ الكَافِرَ وَلاَ الكَافِرُ المُسْلِمَ.» [(حديث صحيح:) رواه البخارى (٦٧٦٤) ومسلم (١٦١٤)...]

"Müslüman kâfire; kâfir de Müslümana mirâsçı olamaz." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (6764); Müslim (1614)...]

---

[18] Mergînânî, el-Hidâye fî Şerhi Bidâyetu'l-Mubtedî: 2/406.

İmâm Ahmed bin Hanbel rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Müslümanın kâfire mirâsçı olmayacağında (fıkıh ehli) insânlar arasında bir ihtilâf yoktur."*[19]

Bu sebeble İslâm'ı bozan şeylerin öğrenilmesi ve de öğretilmesi her şeyden öncelikli ve önemlidir. Çünkü bilinmeyen şeyin kendisinden sakınmak ve ondan sakındırmak nasıl mümkün olabilir? Sonra Allâh Azze ve Celle icmâlî bir îmânı kabul edebilir, fakat kişiyi dînden çıkaran şeylerin en hafifini dahi işleyerek tevbe etmeden ölen bir kimseyi asla bağışlamaz. Nitekim Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِۦ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ ۚ ﴿٤٨﴾﴾ [النساء: ٤/٤٨-١١٦]

"Şüphesiz ki Allâh, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Ondan başkasını dilediğine bağışlar." [en-Nisâ: 4/48, 116]

Rabbimiz Allâh Azze ve Celle, ümmete İslâm'ı eksiksiz olarak yaşamayı ve onu bozacak her türlü şeyden de sakınmayı nasib etsin. Allâhumme Âmîn.

---

[19] İbn Kudâme, el-Muğnî: 6/367.

Metin

قَالَ الإِمَامُ الْمُجَدِّدُ مُحَمَّدِ بْنِ عَبْدِ الْوَهَّابِ رَحِمَهُ اللهُ:

Tercüme

Müceddid İmâm Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh şöyle demiştir:

Şerh

Muhammed bin Abdulvahhâb Kimdir?

Şerh ettiğimiz eserin müellifi **Müceddid İmâm Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh** 1115-1206 h. / 1703-1792 m. yılları arasında yaşayan dâvet ve cihâd önderlerindendir.

Müellifimiz rahîmehullâh, Necid bölgesinde yer alan Uyeyne beldesinde doğmuştur. Temîm kabilesine mensubtur. Doğduğu yer olan Uyeyne, Riyâd'ın kuzeybatısında yer alır. Riyâd ile arasında takriben 70 kilometrelik bir mesâfe vardır.

Müellif rahîmehullâh, küçük yaşta ilme başladı. Bunda babası Abdulvehhâb bin Süleymân'ın büyük payı vardır. Çünkü babası Uyeyne kadısı olup, ilim ehli bir kimse idi. Müellifimiz ilk olarak babasından Kur'ân ve fıkıh okudu. Buluğa erince haccetti ve hacdan sonra Mekke'de kalarak oradaki şeylerden dersler aldı. Sonra Medine'ye gitti. Oranın şeyhlerinde de okudu. Burada Abdullâh bin İbrâhîm bin Seyf en-Necdî ve Muhammed Hayâtu's-Sindî başta olmak üzere bazı önemli ilim adamından dersler aldı.

Daha sonra ilim talebi için Irâk tarafına yönelip Basra'ya gitti. Buradaki ilim ehliyle beraber oldu. Basra'da ki hocalarından Muhammed el-Mecmûî meşhurdur. Tevhîd dâvetine burada başladı ve insânları tevhîde, Kur'ân ve Sünnet'e ittibâya çağırdı. Bu sebeble de tevhîd ve ittibâ karşıtları tarafından çeşitli eziyetlere maruz kaldı. Bunun akabinde Basra'dan ayrıldı, niyeti Şâm bölgesine gitmekti. Ancak yeterli maddî imkânı olmadığından bunu gerçekleştiremedi. Basra'dan çıkıp Zubeyr'e, oradan da İhsâ'ya geçti. Burada çeşitli âlimlerle birlikte oldu ve kelâma dâir bazı meselelerde müzakerelerde bulundu. Ardından Hureymilâ beldesine taşınan babasının yanına giderek oraya yerleşti. Babası 1153 (m. 1740) yılında vefât edene kadar ilim, tedrîsât ve dâvetle meşgul oldu. Ancak burada da tevhîd dâvetine düşman olanlar tarafından mihnete uğradı ve öldürülmek istendi. Uyeyne'ye döndü. O vakit oranın emîri Osmân bin Muhammed bin Muammer idi. Uyeyne'ye varınca yanına gitti, emîr onu güzel karşıladı. Ona: *"Kalk, insânları Allâh'a dâvet et, biz seninle beraberiz, sana yardımcıyız"* dedi. Dâvetini benimseyip sevgi ve muvafakat gösterdi.

Müellif rahîmehullâh burada Allâh'u Teâlâ'nın yardımıyla tevhîd dâvetini yaymaya, insânları eğitmeye ve irşâd etmeye başladı. Uyeyne'de şöhret bulup ünü etrafa yayıldı ve civar beldelerden insânlar sohbetine katılmak, kendisinden ilmi dersler almak ve fetvâ sormak için yanına gelmeye başladılar.

Müellif rahîm
müsaade et, Zeyd
yıkalım. Çünkü bu
Allâh'u Teâlâ bu i
kubbe (türbe) ya
yasaklamıştır. Oys
leri değiştirmekte
ması gerekir." Em
tur" karşılığını ve
dırılmasında bizz
yerlerde bulunan
istenen ağaçlar
ortadan kaldırıld
Ardından zinâ e
rek Allâh'ın huc
ceğini açık olara

Ancak b
Hâlidoğullarınd
bu emîr vaziyet
di saltanatını
Hemen Emîr O
dâvetle meşgu
Osmân da bur
dan ayrılmasın
dâvet ettiğim
leştirmektir, M
maktır. Kim b

Müellif rahîmehullâh bir gün emîre şöyle dedi: "*Bize müsaade et, Zeyd bin el-Hattâb'ın mezarı üzerindeki türbeyi yıkalım. Çünkü bu, doğru yapılmış bir şey değildir. Hem Allâh'u Teâlâ bu işten râzı değildir. Rasûlullâh da kabirlere kubbe (türbe) yapılmasını, üzerlerinin mescid edinilmesini yasaklamıştır. Oysa bu türbe insânları saptırmakta ve akîdeleri değiştirmekte, halk şirke düşmektedir. Bu yüzden yıkılması gerekir.*" Emîr Osmân da ona: "*Yıkmaya bir mânî yoktur*" karşılığını verdi. Müellif rahîmehullâh da türbenin kaldırılmasında bizzat görev aldı. Daha sonrasında ise civar yerlerde bulunan türbeler, kendisine ibâdet edilen ve dilek istenen ağaçlar gibi birçok şirk ve şirke vesîle olan şeyler ortadan kaldırıldı. Bu olaylar civar bölgelerde hızla duyuldu. Ardından zinâ ettiği sâbit olan bir kadın ve erkeği recmederek Allâh'ın hududları konusunda kimseye taviz vermeyeceğini açık olarak gösterdi.

Ancak bu haberler İhsâ ve civar beldelerin emîri Hâlidoğullarından Süleymân bin Urayir el-Hâlidî'ye ulaşınca, bu emîr vaziyetten korktu. Tebliğ ve dâvetin büyüyüp kendi saltanatını ortadan kaldıracağından hayli endişe etti. Hemen Emîr Osmân'a tehditkâr bir mektub yazdı ve Allâh'a dâvetle meşgul olan bu zâtı öldürmesini emretti. Emîr Osmân da bundan korkarak Müellif rahîmehullâh'ın yanından ayrılmasını istedi. Müellif rahîmehullâh ona: "*Benim dâvet ettiğim şey Allâh'ın dînidir, lâ ilâhe illallâh kavlini yerleştirmektir, Muhammedun Rasûlullâh şehâdetini hâkim kılmaktır. Kim bu dîne tutunur, ona yardım eder ve bunda sa-*

dık olursa, Allâh ona yardım eder, güçlendirir ve düşmanları-
nın beldelerine hâkim kılar. Eğer sabreder, istikâmet üzere
bulunur ve bu hayrı kabul edersen, sana şimdiden müjdeler
olsun ki, Allâh sana yardım edecek ve seni ondan ve diğerle-
rinden koruyacaktır. Hem de onun hâkim olduğu beldelerin
ve aşiretinin idâresini sana sunacaktır" dediyse de bu nasi-
hat fayda vermedi.

Müellif rahîmehullâh bu durum üzerine Uyeyne'den ayrılıp Der'iyye bölgesine geçti. Onun Der'iyye'de olduğu haberi Muhammed bin Suûd'a ulaştı. O da Muhammed bin Suveylim'in evinde müsâfir olan Müellif rahîmehullâh'ı ziyârete gitti ve şöyle dedi: "Şeyh Muhammed! Müjde sana, desteklenecеksin, emniyet içinde olacaksın ve yardım edile-
ceksin." Müellif rahîmehullâh da ona: "Sana da müjde olsun! Siz de yardıma mazhar olacaksınız, durumunuz güçlenecek ve güzel bir halde olacaksınız. Bu Allâh'ın dînidir, kim ona yardım ederse Allâh da ona yardım eder. Kim ona destek olursa Allâh da onu kuvvetlendirir. Bunun neticelerini çok çabuk göreceksiniz" karşılığını verdi. Emîr devamla dedi ki: "Allâh ve Rasûlü'nün dîni üzerinde durmak, Allâh yolunda cihâd etmek için, size beyât edeceğim. Ancak destekleyip te Allâh sizi İslâm düşmanlarına karşı muzaffer kıldığında, bel-
demizden ayrılıp başka bir yere göç etmenizden korkarım." Müellif rahîmehullâh ona: "Sadece bu hususta beyâtlaşmı-
yorum. Sizinle kana karşı kan alınması, yıkmaya karşı yıkım yapılması ve bölgenizden kesinlikle ayrılmayacağım husu-
sunda beyâtlaşıyorum" karşılığını verdi. Beldede kalacağı,

onun yanında bulunup
gâlib gelene dek berabe
cağına dâir beyâtlaştı.

İnsânlar her yerde
ve etraftaki diğer beld
başladılar. Der'iyye insâ
yer oldu. Halk, Müellif
dâvetini ve irşâdını birbi
larına veya gruplar hali
Müellif rahîmehullâh De
desteğe mazhar oldu.
fıkıh usûlü, hadîs, hadî
diğer faydalı ilimler için
halinde insânlar kendi
Der'iyye'de ondan istif
arada dâvete de deva
önemli kişilerle bu da
kaldırmaları hususund
Emîrleri ve âlimleriyl
Devvâs ile beldesindel
âlimler, Cenûb, Kasîm
rin âlimleriyle yazıştığ
de yazıştı. Yarımada
men ve diğer yer
Çoğunluğun içine dü
dürdü. Müellifimizle
sataşmalar ve münak

onun yanında bulunup yardımcı olacağı ve Allâh'ın dîni gâlib gelene dek beraberinde Allâh yolunda cihâda katılacağına dâir beyâtlaştı.

İnsânlar her yerden, Uyeyne, Araka, Menfûha, Riyâd ve etraftaki diğer beldelerden gruplar halinde gelmeye başladılar. Der'iyye insânların her yerden hicret ettikleri bir yer oldu. Halk, Müellif rahîmehullâh'ın derslerini, Allâh'a dâvetini ve irşâdını birbirlerine aktardılar, neticede tek başlarına veya gruplar halinde buraya akın etmeye başladılar. Müellif rahîmehullâh Der'iyye'de büyük bir sevgi, yardım ve desteğe mazhar oldu. Burada akâid, Kur'ân, tefsîr, fıkıh, fıkıh usûlü, hadîs, hadîs ıstılâhları, Arab edebiyatı, tarih ve diğer faydalı ilimler için dersler yaptı. Her taraftan gruplar halinde insânlar kendisine geldiler. Genç olsun yaşlı olsun, Der'iyye'de ondan istifâde ettiler. Der'iyye'de ilmi yaydı. Bu arada dâvete de devam etti. Ardından cihâda başladı ve önemli kişilerle bu davâya katılmaları, bölgelerindeki şirki kaldırmaları hususunda yazıştı. Önce Necdlilerden başladı. Emîrleri ve âlimleriyle yazıştı. Riyâd emîri Dehhâm bin Devvâs ile beldesindeki âlimler, Harac emîri ve beldesindeki âlimler, Cenûb, Kasîm, Hâil, Veşm, Sudeyr ve diğer beldelerin âlimleriyle yazıştığı gibi İhsâ, Mekke, Medine âlimleriyle de yazıştı. Yarımada dışında da Mısır, Şâm, Irâk, Hind, Yemen ve diğer yerlerin âlimleriyle de mektublaştı. Çoğunluğun içine düştüğü şirk ve bidâtleri anlatmayı sürdürdü. Müellifimizle hasımları arasındaki karşılıklı sözlü sataşmalar ve münakaşalar sürdü gitti. Bu iş çocukları, to-

runları ve yardımcılarıyla dâvete hasım olanlar arasında da devam etti. Öyle ki sonunda bunlar büyük bir mektublar yığınını, reddiyeler mecmuasını oluşturdu. Bu mektublar, fetvâlar, reddiyeler bir araya getirilmiş ve toplamı ciltleri bulmuştur. Çoğu basılıdır.

Müellif rahîmehullâh, dâvetine ve cihâda hayatının sonuna kadar devam etti. Der'iyye emîri Muhammed bin Suûd ve ailesi de Müellif rahîmehullâh'a 1158 (m. 1745) yılından, 1206'da (m. 1791) vefât edene kadar yardım ederek cihâd ve dâveti beraberce sürdürdüler. Yaklaşık 50 yıl boyunca sürmüş olan bu dâvet ve cihâdın sonunda insânlar itaat edip tevhîde girdiler, etraflarındaki türbeleri yıktılar, civarlarındaki mezarlar üzerinde inşa edilmiş mescidleri kaldırdılar, şerîata yöneldiler, onu dîn edindiler, baba ve dedelerinden gelen hukûkî uygulamaları ve tâğûtî kanunları terk ederek hakka döndüler. Şehirlerde, köylerde, yollarda, badiyelerde emniyet hâkim oldu. Müellif rahîmehullâh, onlara rehberler ve dâvetçiler gönderdi. Beldelere ve köylere de hocalar, eğiticiler ve kâdîlar gönderdi. Bu büyük hayır ve apaçık hidâyet tüm Necd bölgesini kapladı, hak yayıldı ve Allâh'ın dîni hâkim oldu.

Kısacası müellifimiz Muhammed bin Abdulvehhâb rahîmehullâh, Allâh'ın dînini ilân, insânları Allâh'ı tevhîde irşâd, dîne katılan hurafe ve bidâtları reddetmek için, insânları hakka tâbi olmaya mecbur etmek, bâtıldan men etmek, marûfu emretmek, münkerden nehyetmek için kıyâm etti. Onun dâvetinin hulâsası işte budur.

Müellif rahîmehul
üzeredir. Allâh'u Teâlâ'y
leklerine, rasûllerine, k
şerriyle kadere inanan
inanmada, ibâdeti Allâh
bir şekilde isimlerine
imâmlarının yolu üzer
ibtâl etmez, O'nu mah
dirilmeye, cezâya, he
şeylere îmânda da b
şündüğü gibi düşünür
artar ve eksilir, itaatle

Yine tâğûtları
"Allâh'ın âdemoğlun
Allâh'a îmân etmekt
gelenleri ise beş tan
ibâdet olunan kimse
tan bir şeyler bildiğin
rinden başkasıyla hü

Bunların heps
söz, hem de fiil ola
rın yolundan kesinl
tâbi olan selef-i sâli

Kendi zaman
yan ya da okumay
fından haksız bir

Müellif rahîmehullâh, akîdede selef-i sâlihînin yolu üzeredir. Allâh'u Teâlâ'ya, O'nun isimlerine, sıfâtlarına, meleklerine, rasûllerine, kitâblarına, âhiret gününe, hayrı ve şerriyle kadere inanan birisidir. O, tevhîd üzere Allâh'a inanmada, ibâdeti Allâh'a has kılmada, O'nun zâtına yakışır bir şekilde isimlerine ve sıfâtlarına inanmada büyük imâmlarının yolu üzeredir. O, Allâh'u Teâlâ'nın sıfâtlarını ibtâl etmez, O'nu mahlûkatına benzetmez, ölümden sonra dirilmeye, cezâya, hesâba, cennete-cehenneme ve diğer şeylere îmânda da böyledir. Îmân hususunda selefin düşündüğü gibi düşünür: *"Îmân söz ve amelden müteşekkildir, artar ve eksilir, itaatle artar, masiyetle azalır"* demiştir.

Yine tâğûtların reddedilmesiyle alakalı olarak: *"Allâh'ın âdemoğluna farz kıldığı ilk şey tâğûtu reddetmek Allâh'a îmân etmektir... Tâğûtlar pek çoktur. Onların ileri gelenleri ise beş tanedir. İblis, râzı olduğu halde kendisine ibâdet olunan kimse, kendisine ibâdete çağıran kimse, gaybtan bir şeyler bildiğini iddia eden kimse ve Allâh'ın indirdiklerinden başkasıyla hükmeden kimsedir"* demiştir.

Bunların hepsi onun inandıkları şeylerdendir. O, hem söz, hem de fiil olarak selefin yolu ve itikadı üzere idi. Onların yolundan kesinlikle ayrılmadı. Sahâbe ve onlara hakkıyla tâbi olan selef-i sâlihînin yolundan gitti.

Kendi zamanından zamanımıza kadar eserlerini okuyan ya da okumayan birçok tevhîd ve ittibâ düşmanı tarafından haksız bir şekilde eleştirilse de Allâh Azze ve Celle

onunla tevhîd yolunun izlerini tazeledi. Bununla birlikte vahiy almayan hiçbir insân, masum değildir. Hatâdan kurtu lamaz. Müellifiz rahîmehullâh da bazı görüşlerinde isâbet edememiş olsa da, Allâh'u Teâlâ onun dâvetini bereketli etmiş, yazdığı eserler asrımızda dahi ilim talebelerine ez berletilen ve cihâd sahalarında ders yapılan kaynaklar ara sında yerini almıştır. Allâh Azze ve Celle kendisini hayırla mükâfatlandırsın. Allâhumme Âmîn.

Metin

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.

Tercüme

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle.

Şerh

Besmelenin Anlamı ve Onunla Başlamanın Gereği:

Besmelenin anlamı *"Allâh ile"* demektir. Nitekim İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Besmele 'Allâh ile' demektir. Bunun anlamı ise: 'O'nun yaratması ve O'nun takdiri ile ulaşılan sonuçlar elde edilir' şeklindedir. Kimi ilim adamı da şöyle demişlerdir: Besmelenin anlamı: 'Allâh'ın yardımı, tevfîki ve bereketi ile başlıyorum' demektir. Bununla Allâh'u Teâlâ, kullarına kıraat ve buna benzer işlere başlamaları halinde kendi adını anmalarını öğretmektedir. Bu başlangıçları Azîz ve Celîl olan Allâh'ın bereketi ile olsun diyedir."*[20]

Müellif rahîmehullâh da eserine **"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle"** diyerek besmele ile başlamıştır. Böylelikle Allâh'u Teâlâ'dan yardım ve başarı dilemiş; O'nun Kitâbı'na ve Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm'ın Sünnet'ine ittibâ etmiştir. Bilindiği üzere Allâh'u Teâlâ, indirdiği ilk âyette şöyle buyurmuştur:

---

[20] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 1/106.

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ۝﴾ [العلق: ٩٦/١]

"Yaratan Rabbinin ismiyle oku." [el Alak: 96/1]

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de yazdırdığı mektublara besmeleyle başlamıştır. Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste şöyle buyurmuş tur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «كُلُّ أَمْرٍ ذِي بَالٍ لا يُبْدَأُ فِيهِ بِبِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ أَقْطَعُ»

[(حديثٌ حسنٌ): رواه السيوطي (الجامع الصغير:٦٢٨٤) ...]

"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle başlamayan her önemli işin sonu kesiktir." [(HASEN HADÎS): es-Suyûtî (Câmiu's-Sağîr: 6284)...][21]

Görüleceği üzere Kur'ân ve Sünnet'te, müşriklere muhâlefet edilerek işlerin başında besmele ile Allâh'u Teâlâ'dan yardım ve başarı dilenmesi öğretilmiş ve istenmiştir. Çünkü müşrikler işlerine ilâhlarının ve tâğûtlarının adıyla onların izniyle başlarlar. Nitekim dünün Mekke müşrikleri Lât'ın, Uzzâ'nın ve Hübel'in ismiyle, ondan medet

---

[21] Bu hadîsin senedi hakkında her ne kadar konuşulmuş olsa da hadis hasen derecesinden aşağı düşmemektedir. Zîrâ hadis birçok yoldan değişik lafızlarla zikredilmiştir. Bak: el-Ayni, Umdetu'l-Kari: 1/11; el-Azimâbâdî Avnu'l-Mabud: 13/127; Şevkânî, Neylu'l-Evtâr: 1/17.

bekleyerek başlarlardı ve başlatırlardı. Bu günün müşrikleri ise atalarının, önderlerinin, ağabeylerinin ve şeyhlerinin ismiyle, demokrasi ve benzeri küfür sistemlerinin izniyle başlamaktalar ve başlanmasını için çaba göstermekteler.

Tevhîd ehli bir Müslüman ise yapmak istediği herhangi bir işe başlarken *"Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle"* demekle, *"tâğûtlar adına değil, kudreti sonsuz, mağfireti engin, azâbı çetin olan Allâh'ın adıyla, O'nun rızası için, O'nun izniyle ve O'ndan yardım taleb ederek başlıyorum"* demek ister. Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın er-Rahmân ve er-Rahîm isimlerinin tecelli etmesini beklediğini, böylece hem dünyâ hem de âhiret saadeti istediğini ifâde ettiği gibi giriştiği işe güç yetirebilmesi için gerekli olan kudretin Allâh'u Teâlâ tarafından ihsân edilmesini temenni ettiğini belirtmiş olur.

Besmelenin Tahlili:

Besmelenin başındaki "ب bâ" harf olup, *"istiâne (yardım isteme), musâhabe (birlikte bulunma) ve mulâbese (yakınlık)"* anlamlarına gelmektedir. Besmeledeki "اسم İsm" sözcüğü *"yükseklik ve yücelik"* anlamına gelen "السمو es-Sumuv" kelimesinden türetilmiş olup, başındaki hemze vasl hemzesidir.

بسم Car ve mecrurdur. Makama münasib, sona bırakılmış ve zikredilmemiş bir fiil ile ilişkilendirilir. Takdiri *"Allâh'ın adıyla okuyorum veya yazıyorum"* şeklindedir. Böylelikle Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın adı başa alınarak yardım

ve bereket umulur. Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahimehullâh şöyle demiştir: "Bismillâh kelimesindeki 'bâ' cer edatı, burada gizli bir fiilin varlığını göstermektedir. Sonradan gelen âlimlerin (müteahhirin) tercihine göre, bu fiilin 'bismillâh' ifâdesinden sonra varsayılması gerekir.

Bu varsayılan kelimenin fiil olmasının sebebi ise, Allâh'u Teâlâ'nın adı ile eylem yapmanın fiiller için geçerli olmasıdır. Yine bu gizli fiilin 'bismillâh' kelimesinden sonraya bırakılması, o işe ait olduğunu göstermek, aynı zamanda bir tazim sergilemek, varlık için en uyun olanı ortaya koymaktır. Çünkü kendisiyle başlanılacak olan en önemli şey, öncelikle Allâh'ı anmak yani besmele çekmektir. Allâme İbn Kayyim, varsayılan bu fiilin gizlenmesinin birtakım faydaları olduğunu söylemektedir. Şöyle ki: Her işe öncelikle Allâh'ı anarak başlamak gerekir. Buradaki fiilin belirsiz olması sebebiyle her iş, söz ve fiile öncelikle besmele ile başlamak sahîh olur.

Besmelenin başında yer alan 'bâ' harfi cerine gelince, bu hem musâhabe hem de istiâne içindir. Bu durumda anlam şöyle olmaktadır: Allâh'ın adıyla, Allâh'tan yardım bekleyerek ve O'nun bereketini isteyerek kitâbımı yazmaya başlıyorum."[22]

"الله Allâh" lafzı vâcibu'l-vucûb (varlığı zorunlu) olan, rubûbiyyet ve ulûhiyyet sâhibine ait câmid yani herhangi bir kökten türememiş bir ismidir. Çünkü türemiş olmak türediği kökün var olmasını gerektirir. Allâh'u Teâlâ'nın ismi

[22] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 6.

ise kadîmdir. K
yoktur. O, kend
isme sâhib idi. E
sıfât olarak
radîyallâhu anh
demiştir: "Allâ
ederek kulluk
ve ubûdiyyet s

Allâh ism
çek rabb ve i
dolayı bu isim
ve Teâlâ şöyle

عْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ

"(Allâh
Rabbi'dir. Şu
ol. Hiç O'nun
sun?" [Meryem

İmâm
kında şöyle
ilâh edinildi

[23] Süleymân bi

ise kadîmdir. Kadîm olanın ise herhangi bir kök maddesi yoktur. O, kendisine bu isimle hitâb edilmeden önce de bu isme sâhib idi. Bütün isimler bu isme tâbi olup, Allâh ismine sıfât olarak gelirler. Tercumânu'l-Kur'ân İbn Abbâs radîyallâhu anh, Allâh ismi şerîfinin mânâsı hakkında şöyle demiştir: *"Allâh, bütün varlıkların kendisini ilâh olarak kabul ederek kulluk ettikleri, tüm yaratılmışlar üzerinde ulûhiyyet ve ubûdiyyet sâhibi olan demektir."*[23]

Allâh ismi, adaşı, eşi ve benzeri bulunmayan tek gerçek rabb ve ilâh olan Allâh'a ait özel bir isim olduğundan dolayı bu isim ondan başkasına verilemez. Allâh Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿رَبُّ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهٖ ۭ هَلْ تَعْلَمُ لَهٗ سَمِيًّا ﴿٦٥﴾﴾ [مريم: ٦٥/١٩]

"(Allâh) ***Göklerin, yerin ve her ikisi arasındakilerin Rabbi'dir. Şu halde O'na ibâdet et ve O'na ibâdette kararlı ol. Hiç O'nun adaşı*** *(dengi ve benzeri)* ***olan birini biliyor musun?"*** [Meryem: 19/65]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh Allâh ismi şerîfi hakkında şöyle demiştir: *"Allâh ismi, Allâh'u Teâlâ'nın mabûd ve ilâh edinildiğini gösterir. Çünkü tüm yaratıklar sevgi ve yü-*

---

[23] Süleymân bin Abdullâh, Teysîru'l-Azîzi'l-Hamîd: 9.

celtme ile ihtiyaç ve sıkıntılarında O'na yönelerek, sadece O'nun ilâhlığını kabullenmişlerdir. Bu, Allâh'ın rabb oluşunun ve merhametinin, mülk ve hamdinin kemâlini içerir. İlâh, rab, rahmân ve mülkün yegâne sâhibi olmasını gerektirir. Aynı zamanda bu, tüm kemal sıfâtlarını da gerekli kılar. Bu isim korku anında söylense, kulun korkusu yok olur, sıkıntı anında söylense, Allâh'u Teâlâ kulunun sıkıntısını giderir. Bir tasa, keder ve endişe anında söylendiğinde, Allâh'u Teâlâ kulundan keder, tasa ve endişeyi giderir. Kul sıkıntıda iken 'Allâh' dese, Allâh onu bolluğa eriştirir. Zayıf ve güçsüz biri bu ismi söylese, Allâh'u Teâlâ ona güç ve kuvvet kazandırır. Yenik düşmüş biri söylese, Allâh'u Teâlâ kendisine yardım eder ve onu destekler. Başı sıkışmış biri O'nu çağırsa, Allâh'u Teâlâ sıkıntısını önler. Kovulan ve yerilen ancak O'na sığınır."[24]

"الرحمن er-Rahmân" ve "الرحيم er-Rahîm" sözcükleri "رحم rahm" kökünden türetilmiş mübalağa ifâde eden iki sıfât-ı müşebbehedir. Bu iki sıfât "rahîme" fiilini lâzım -yani geçişsiz, nesne almayan bir- fiili gibi kabul etmek veya doğrudan lazım kılmak, fiili فَعُلَ babına -lazım fiilin bulunduğu 5. babanakletmek sûretiyle türetilmiştir.

"الرحمن er-Rahmân" geniş bir rahmet ile muttasıf olan demektir. "Rahmân" ismi Allâh Azze ve Celle'ye has olan zâtî isimlerden olup, ondan başkası hakkında kullanılamaz. Ayrıca bu sözcüğün anlamında *"gerçek nimet veren ve rahmette son sınıra ulaşan"* mânâları vardır. Bu sebeble de

[24] İbn Kayyim, Medârîcu's-Salikîn: 1/56.

"Rahîm"den önce zikredilmiştir. İmâm Kurtubî şöyle demiştir: "İlim adamlarının cumhuru, er-Rahmân isminin Allâh'u Teâlâ'nın özel isimlerinden olup, başkasına verilmesinin câiz olmayacağı görüşündedirler."[25]

"Rahmân" ismi, Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın hem ismi hem de sıfâtıdır. Sıfât olması itibariyle Allâh Azze ve Celle'nin ismine tâbi olarak zikredilmiştir. İsim olması itibariyle Kur'ân-ı Kerîm'de başka bir isme tâbi olmadan özel bir isim olarak da var olmuştur. Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

﴿ٱلرَّحۡمَٰنُ عَلَى ٱلۡعَرۡشِ ٱسۡتَوَىٰ ۝٥﴾ [طه:٢٠/٥]

"Rahmân Arş'a istivâ etti." [Taha: 20/5]

"الرحيم er-Rahîm" rahmeti kesintisiz ulaşan, demektir. Bu isim, Kur'ân-ı Kerîm'de geçtiği yerlerin büyük çoğunluğunda tevbeleri çokça kabul edici "Tevvâb" ve çok bağışlayıcı anlamına gelen "Ğafur" sıfâtı ile birlikte kullanılmıştır. Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَا ٱلتَّوَّابُ ٱلرَّحِيمُ ۝١٦٠﴾ [البقرة: ٢/١٦٠]

"Ben, et-Tevvâb, er-Rahîm'im." [el-Bakara: 2/160]

---

[25] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 1/106.

﴿إِنَّهُۥ هُوَ ٱلْغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ ﴿٩٨﴾﴾ [يوسف: ١٢/٩٨]

"Şüphesiz ki O (Allâh), el-Gafûr, er-Rahîm'dir." [Yusuf: 12/98]

"Rahîm" ismi hem Allâh Azze ve Celle hem de başkası hakkında kullanılabilir. Zîrâ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âlemlere rahmet olarak gönderdiği son rasûl ve nebî olan Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'i rahîm olmakla nitelendirerek övmüştür:

﴿لَقَدْ جَآءَكُمْ رَسُولٌ مِّنْ أَنفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُم بِٱلْمُؤْمِنِينَ رَءُوفٌ رَّحِيمٌ ﴿١٢٨﴾﴾ [التوبة: ٩/١٢٨]

"Andolsun, size kendi içinizden öyle bir rasûl gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı da raûf *(çok şefkatli)* ***ve rahîmdir*** *(merhametlidir)."* [et-Tevbe: 9/128]

"er-Rahmân" ve "er-Rahîm" bir arada kullanıldıkları takdirde "er-Rahmân" dünyâda her şeyi kuşatmış olan demektir. "er-Rahîm" ise âhirette rahmetini özel olarak mü'minlere tahsis edecek olan demektir. İmâm Kurtubî rahimehullâh şöyle demiştir: *"er-Rahmân isim olarak özel, fiil olarak genel; er-Rahîm ise isim olarak genel, fiil olarak*

özeldir. Bu cumhurun görüşüdür."[26] Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَكَانَ بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا ﴿٤٣﴾﴾ [الاحزاب: ٤٣/٣٣]

"O (Allâh), mü'minlere çok rahîmdir." [el-Ahzab: 33/43]

Besmele Kur'ân-ı Kerîm'den Bir Âyet Midir?

Ümmetin âlimleri besmelenin Neml Sûresi'nin bir parçası olduğu hususunda ve Tevbe Sûresi'nin baş tarafında terk edileceğinde ittifak etmişlerdir. Çünkü Tevbe Sûresi, Enfâl Sûresi ile birlikte tek bir sûre gibi değerlendirilmiştir. Neml Sûresi'ninin 30. âyeti kerîmesi şöyledir:

﴿إِنَّهُ مِن سُلَيْمَٰنَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ ﴿٣٠﴾﴾

[النمل: ٣٠/٢٧]

"Muhakkak ki, bu *(mektub)* ***Süleymân'dandır ve 'Şüphesiz Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyledir' (başlamaktadır)."*** [en-Neml: 27/30]

Bu ittifaklarıyla birlikte besmelenin her bir sûrenin başlangıcını teşkil eden bir âyet mi, yoksa sûreleri birbirinden ayırmak ve başlarken onun bereketinden faydalanmak üzere zikredilmek için indirilmiş bağımsız bir âyet mi olduğu hususunda ise görüş ayrılığı vardır.

Birinci görüşe göre: Besmele; Fâtiha'dan, sûrelerin

---

[26] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 1/105.

başından ve Kur'ân-ı Kerîm'den bir âyet değildir. Bu Mâlik bin Enes ve Hanefîlerden bir gurubun görüşüdür.

İkinci görüşe göre: Besmele; hem Fâtiha'dan hem de diğer sûrelerin başından bir âyettir. Bu görüş şu kimselerden nakledilmiştir: Alî bin Ebî Tâlib, İbn Abbâs, İbn Ömer, İbn Zubeyr ve Ebu Hureyre 'radîyallâhu anhum', Atâ, Tâvûs, Saîd bin Cubeyr, Mekhul, Zuhrî, Abdullâh bin Mübarek, Şâfiî, İshâk bin Rahaveyh, Ebû Ubeyd Kasım bin Sellâm ve -zayıf- bir rivâyete göre Ahmed bin Hanbel.

Üçüncü görüşe göre: Besmele, Kur'ân-ı Kerîm'den tam bir âyet olup, Fâtiha Sûresi'nden bir âyet değildir. Sûreleri bir birinden ayırmak için gönderilmiştir. Bu, Ebû Hanîfe, İbn Mübarek, Ahmed bin Hanbel ve bazı âlimlerin görüşüdür.[27]

[27] Bak: İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 1/116-117; Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 1/93.

Metin

التَّوَاقِض

Tercüme

Bil ki! İslâm'ı bo

Şerh

Söze "Bil ki"

Müellif rahîme
sonra **"Bil ki!"** emri
üslup, Kur'ân-ı Ker
Tebâreke ve Teâlâ

[١٩/٤٧

"Bil ki! Allâh

لَهْوٌ وَزِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ

حديد: ٥٧/٢٠]

"Bilin ki! Dü
süs, aranızda ka
ma yarışından ib

Bu emîr, b

Metin

اِعْلَمْ، أَنَّ نَوَاقِضَ الإِسْلاَمِ عَشَرَةُ نَوَاقِض.

Tercüme

Bil ki! İslâm'ı bozan şeyler, on tanedir.

Şerh

Söze "Bil ki" Emriyle Başlamanın Sebebi:

Müellif rahîmehullâh, âdeti olduğu üzere besmeleden sonra **"Bil ki!"** emri ile söze başlamıştır. Bu tarz bir giriş ve üslup, Kur'ân-ı Kerîm'de de kullanılan bir üsluptur. Allâh Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿فَاعْلَمْ اَنَّهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا اللّٰهُ ﴿١٩﴾﴾ [محمد: ٤٧/١٩]

"Bil ki! Allâh'tan başka ilâh yoktur." [Muhammed: 47/19]

﴿اِعْلَمُوٓا اَنَّمَا الْحَيٰوةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَّلَهْوٌ وَّزِيْنَةٌ وَّتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِى الْاَمْوَالِ وَالْاَوْلَادِ ﴿٢٠﴾﴾ [الحديد: ٥٧/٢٠]

"Bilin ki! Dünyâ hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı övünme, çok mal ve evlat sâhibi olma yarışından ibârettir." [el-Hadîd: 57/20]

Bu emîr, bilinmesi gerekli olan şeyden önce dikkatleri

çekmek ve uyarmak için kullanılmaktadır. Kendisinden sonra açıklanacak olan şeylerin ilmen bilinmesinin zarûrî olduğunu beyân etmektedir. Müellif rahîmehullâh da bu emri, İslâmı bozan şeyleri açıklamaya başlarken daha girişte dikkatleri çekmek ve açıklayacağı şeylerin önemini belirtmek için kullanmıştır. Böylelikle İslâm'ı bozarak kişiyi îmânsız kılan şeylerin bilinmesinin farz olduğunu ifâde etmiştir. Allâh Tebâreke ve Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَىٰ مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿٤٢﴾﴾ [الانفال: ٤٢/٨]

"Böylece, helâk olacak kişi apaçık bir delîlden sonra helâk olsun, diri kalacak kişi apaçık bir delîlden sonra hayatta kalsın. Şüphesiz Allâh, gerçekten işitendir, bilendir." [el-Enfâl: 8/42]

İlmin Tanımı ve Önemi:

Müellif rahîmehullâh, sözlerine **"Bil ki!"** diyerek başlamıştır. Bilmek de hiç şüphesiz ilimle gerçekleşir. Öyleyse ilmin ne demek olduğunu ve önemini açıklamak yerinde olacaktır.

İlim kelimesi Arabça "علم" kökünden olup, lügatte *"bilmek"* demektir. Istılâhta ise: *"Bir şeyi bulunduğu hal üzere kesin olarak idrak etmek"* demektir.

ilmin zıdd
ve yokluğuna ve
lendirilir. Buna
sit cehâlet" ola
kilde idrak etm
rilir.

Kur'ân v
miştir. Zîrâ söz
den de önce
zeltir. Abdullâ
"Müslüman b
câiz değildir.
önemine dâir
şöyledir:

عَزِيزٌ غَفُورٌ

"Allâh
korkar." [Fâ

[

[28] İbn Abdilbe

İlmin zıddı ise cehâlettir. Cehâlet ise idrâkın varlığına ve yokluğuna ve de var olduğundaki derecesine göre isimlendirilir. Buna göre, bir şeyi büsbütün idrak etmemek "basit cehâlet" olarak, bir şeyi bulunduğu halden farklı bir şekilde idrak etmek ise "mürekkeb cehâlet" olarak isimlendirilir.

Kur'ân ve Sünnet'te ilim övülmüş, cehâlet ise yerilmiştir. Zîrâ söz ve amel ancak ilimle muteber olur ve ikisinden de önce gelir. İlim, ameli sahîh hale getiren niyeti düzeltir. Abdullâh bin Mübarek rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Müslüman bir kimsenin ilimsizce bir işi yapmaya yönelmesi câiz değildir. Sormadan bunu yapması doğru olmaz."*[28] İlmin önemine dâir birçok âyet ve hadîs vardır. Onlardan bazıları şöyledir:

﴿إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ عِبَادِهِ الْعُلَمَٰؤُا۟ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ ﴿٢٨﴾﴾ [فاطر: ٣٥/٢٨]

"Allâh'tan kulları içinde (istenildiği gibi) ancak âlimler korkar." [Fâtır: 35/28]

﴿وَمَا يَعْقِلُهَآ إِلَّا ٱلْعَٰلِمُونَ ﴿٤٣﴾﴾ [العنكبوت: ٢٩/٤٣]

[28] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/56.

"Ancak âlimler akıl eder." [el-Ankebût: 29/43]

﴿قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ﴾

[الزمر: ٩/٣٩]

"Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" [ez-Zumer: 39/9]

Enes bin Mâlik radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَنَسِ بْنِ مَالِكٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

«طَلَبُ الْعِلْمِ فَرِيضَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ.» [(حديث حسن) رواه الترمذي (٢٢٤) والطبراني(٩) ...]

"İlim taleb etmek, (kadın, erkek) her Müslümana farzdır." [(HASEN HADÎS:) İbn Mâce (224); Taberânî (9)...]

Muâviye radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ مُعَاوِيَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ يُرِدِ اللَّهُ بِهِ خَيْرًا يُفَقِّهْهُ فِي الدِّينِ.» [(حديث صحيح) رواه البخاري (٧١) ومسلم (١٠٣٧) ...]

"Allâh kimin
yış sâhibi) kılar." [
Ebû Umâm
edildiğine göre, R
buyurmuştur:

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى

لِي عَلَى أَدْنَاكُمْ.»

"Âlimin âb
en düşüğünüze
(2685); Taberânî (el-

Ebû Hure
göre, Rasûlullâ
muştur:

اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى

"Her kim
da cennete g
HADÎS:) Müslim (2

"Allâh kimin için hayır dilerse onu dînde fâkih (anlayış sâhibi) kılar." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (71); Müslim (1037) ...]

Ebû Umâme el-Bâhilî radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي أُمَامَةَ البَاهِلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَضْلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ كَفَضْلِي عَلَى أَدْنَاكُمْ.»

[(حديثٌ صحيحٌ:) رواه الترمذى (٢٦٨٥) والطبراني(الكبير :٧٩١١) ...]

"Âlimin âbide (ibâdet edene) üstünlüğü, benim sizin en düşüğünüze üstünlüğüm gibidir." [(SAHÎH HADÎS:) Tirmizî (2685); Taberânî (el-Kebîr: 7911) ...]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ سَلَكَ طَرِيقًا يَلْتَمِسُ فِيهِ عِلْمًا سَهَّلَ اللَّهُ لَهُ طَرِيقًا إِلَى الجَنَّةِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه مسلم (٢٦٩٩) والترمذى (٢٦٤٦)...]

"Her kim ilim taleb etmek için bir yola çıkarsa Allâh da cennete giden yolu onun için kolaylaştırır." [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (2699); Tirmizî (2646)...]

İlmin önemine dâir selefimizden birçok rivâyet vardır. Onlardan bazıları şöyledir:

Mü'minlerin emîri Ömer bin Hattâb radiyallâhu anh şöyle demiştir: "Muhakkak ki geceleri namaz kılan, gündüzleri ise oruç tutan bin tane âbidin ölmesi, Allâh'ın helâl ve haramlarını basiretli bir şekilde bilen akıllı bir adamın (âlimin) ölümünden daha ehvendir."[29]

Mü'minlerin emîri Alî radiyallâhu anh şöyle demiştir: "İlmi güzel bir şekilde öğrenmemiş bir kimsenin bile ilim bildiğini iddia etmesi, ilme nisbet edildiğinde sevinç duyması ilmin şerefli bir şey olduğunu göstermeye yeterlidir. Câhil olan kişinin bile kendisinin câhil olmadığını söylemesi cehâletin kötü bir şey olduğunu göstermeye yeterlidir."[30]

Ve yine şöyle demiştir: "İlim maldan hayırlıdır. Çünkü ilim seni korur. Sen malı korursun. Mal harcadığında azalır. İlim harcadığında artar."[31]

Muâz radîyallâhu anh şöyle demiştir: "İlmi öğren, çünkü onu öğrenmen senin için iyiliktir. Onu aramak ibâdettir. Müzakere etmek tesbihtir. Araştırmak cihâddır. Bilmeyene öğretmek sadakadır. Ehline yaymak Allâh'a yaklaşmaktır."[32]

İbn Ömer radîyallâhu anh şöyle demiştir: "Bir fıkıh

---

[29] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/127.
[30] Münâvî, Feydu'l-Kadir: 1/52.
[31] Münâvî, Feydu'l-Kadir: 7/337.
[32] Şirbinî, Muğni'l-Muhtaç: 1/11.

meclisi altmış yıl
Ebû Hure
oturup, dînimde
etmemden dah
Ebû Hur
demişlerdir: "
rekâttan bize
konu -ister or
rekâttan bize
İmâm K
kendi ve kend
yip belleyeceğ
letlidir."[36]
İmâm Z
kadar faziletl
İmâm
"Niyetin sah
faziletli hiçb
den hiç birin
duğunu bilm

[33] İbn Abdilber,
[34] İbn Abdilber,
[35] İbn Abdilber
[36] Şirbinî, Muğ
[37] İbn Abdilber
[38] İbn

meclisi altmış yıllık ibâdetten hayırlıdır."[33]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh şöyle demiştir: *"Bir saat oturup, dînimde fâkih olmam; bana geceyi sabaha kadar ihyâ etmemden daha sevimlidir."*[34]

Ebû Hureyre ile Ebû Zer radîyallâhu anhumâ şöyle demişlerdir: *"Kişinin ilimden öğreneceği bir konu, nâfile bin rekâttan bize daha sevimlidir. Kişinin ilimden öğreteceği bir konu -ister onunla amel edilsin ister edilmesin- nâfile yüz rekâttan bize daha sevimlidir."*[35]

İmâm Katâde rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kişinin kendi ve kendinden sonrakilerin faydası için ilimden ezberleyip belleyeceği bir konu; bir sene ibâdet etmekten daha faziletlidir."*[36]

İmâm Zuhrî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh'a fıkıh kadar faziletli bir şeyle ibâdet edilmiş değildir."*[37]

İmâm Süfyân es-Sevrî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Niyetin sahîh olması durumunda, ilim taleb etmekten daha faziletli hiçbir amel yoktur."* Yine şöyle demiştir: *"İbâdetlerden hiç birinin insânlara ilim öğretmekten daha faziletli olduğunu bilmiyorum."*[38]

---

[33] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/111.
[34] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/118.
[35] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/121.
[36] Şirbinî, Muğni'l-Muhtaç: 1/31.
[37] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/119.
[38] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/123-124.

İmâm Şâfiî rahîmehullâh şöyle demiştir: "İlim taleb etmek nafile namazdan daha faziletlidir."[39] Yine şöyle demiştir: "İlmi sevmeyende hayır yoktur. Bu kişilerle aranızda tanışma ve arkadaşlık olmasın. Çünkü ilim kalblerin hayatı ve basiretlerin lambasıdır."[40]

İlmin önemine dâir Kur'ân, Sünnet ve selefimizden yaptığımız bu nakiller yeterlidir.

İslâm ve Îmân Lafızları:

Müellif rahîmehullâh, kişiyi îmânsız kılan hususları **"İslâmı bozan şeyler"** olarak ifâde etmiştir. Çünkü îmân ile İslâm, tek başına kullanıldıklarında aynı mânâya gelirler. Nitekim İmâm İbn Receb el-Hanbelî rahîmehullâh, şöyle demiştir: "İslâm ve îmân tek başına zikredildiğinde ikisi de aynı mânâya gelir. İkisi birlikte kullanıldığında ise farklı mânâlara gelirler."[41]

Buna göre, İslâmı bozan şeylerden kasıt, kişinin îmânını yok ederek İslâm Dîni'nden çıkıp, mürted olmasını gerektiren şeylerdir. İrtidadı gerektiren her türlü söz, inanç ve fiil buna dâhildir.

İslâm'ın Şartları Olan Amelleri Terk Etmenin Hükmü:

İslâm'ın şartları olarak bildirilen namaz, zekât, oruç ve

[39] İbn Abdilber, Câmiu Beyâni'l-İlm ve Fadlihi: 1/123.
[40] Şirbinî, Muğni'l-Muhtaç: 1/31.
[41] İbn Receb, Câmiu'l-Ulum ve'l-Hikem: 1/107-108.

haccın farzıyetine ina
etmek ve küçümseyici
büyüklenmek ve kib
olup, sâhibini İslâm
yu'l-Kârî rahîmehullâ
yahut şerîat için lüzur
lelere hakaret ederse,

Farziyetine ina
İslâm'ın şartlarını te
ise ümmetin imâmla
rahîmehullâh bu k
farz namazı kasten
olduğunda, onun g
hırsızlık yapmak gü
daha büyük olduğ
rette Allâh'ın cez
kalacağında görüş

Fakat Müslü
lüp öldürülmeyec
olmadığında ihtil
Ebû Umer el-Evz
Zeyd, Vekî' bin
İdris eş-Şafiî, Ahm
daşları namazı te
Sonra bunlar or

[42] Aliyyu'l-Kârî, Fıkhu

haccın farzıyetine inanmamak, bunları yalanlamak, alay etmek ve küçümseyici bir tavır takınmak, bu amellere karşı büyüklenmek ve kibirlenmek ümmetin icmâsıyla küfür olup, sâhibini İslâm Dîni'nden çıkarır. Nitekim Mollâ Aliyyu'l-Kârî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bir kimse şerîata yahut şerîat için lüzumlu ve şerîattan ayrılmaz önemli meselelere hakaret ederse, küçük görürse kâfir olur."*[42]

Farziyetine inanmakla birlikte şer'î bir özür olmadan İslâm'ın şartlarını terk edenlerin cezâsı ve hükmü hakkında ise ümmetin imâmları ihtilaf etmişleridir. İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh bu konuyu şöyle açıklamıştır: *"Müslümanlar farz namazı kasten terk etmenin en büyük günâhlardan birisi olduğunda, onun günâhının Allâh katında adam öldürmek ve hırsızlık yapmak günâhından, zinâ ve alkollü içki günâhından daha büyük olduğunda ve onu terk edenin dünyâda ve âhirette Allâh'ın cezâsına, gazâbına ve rezil etmesine maruz kalacağında görüş birliği içindedirler.*

Fakat Müslümanlar namazı kasten terk edenin öldürülüp öldürülmeyeceğinde, nasıl öldürüleceğinde ve kâfir olup olmadığında ihtilafa düşmüşlerdir. Süfyân bin Saîd es-Sevrî, Ebû Umer el-Evzâî, Abdullâh bin el-Mübârek, Hammâd bin Zeyd, Vekî' bin el-Cerrâh, Mâlik bin Enes, Muhammed bin İdris eş-Şafiî, Ahmed bin Hanbel, İshâk bin Rahaveyh ve arkadaşları namazı terk edenin öldürüleceğine fetvâ vermişlerdir. Sonra bunlar onun nasıl öldürüleceğinde ihtilaf etmişlerdir.

---

[42] Aliyyu'l-Kârî, Fıkhu'l-Ekber Şerhi: 454.

Bunların çoğunluğu onun kılıçla boynunun vurulup öldürüle-
ceğini söylerken bazı Şafiîler: 'Namazı kılıncaya veya ölünceye
kadar odunla vurulur' demişlerdir. İbn Şüreyh ise onun ölün-
ceye kadar kılıçla dürtüleceğini, çünkü bunun onun terkini
daha iyi engelleyici ve namaza dönüşü için daha umut verici
bir yöntem olduğunu söylemiştir. Cumhur, Rasûlullâh sal-
lallâhu aleyhi ve sellem'in: **'Allâh'u Teâlâ her şeyi güzel yap-
mayı sever, o halde öldürme işini de güzel yapınız'** buyru-
ğunu delîl getirmiştir. Boynu kılıçla vurmak en güzel öldürme
şeklidir ve canın en süratli bir şekilde çıkmasını sağlar. Allâh'u
Teâlâ, dînden çıkan kâfirlerin öldürülmesinde kılıçla dürtmeyi
değil, boyunların vurulması kanununu koymuştur. Zinâ eden
evli kadın ve erkeğin ise işlediği bu haramın zevki bedeninin
tamâmına ulaştığı için çekeceği cezâ da bütün vücuduna
ulaşsın diye taşlanarak öldürülmesi meşru kılınmıştır. Çünkü
bu öldürme şekli en kötü öldürme şeklidir. İnsân tabiatında
onu zinâya çağıran çok güçlü bir eğilim/tahrik edici bir unsur
vardır. Dolayısıyla bu güçlü çağırmanın karşısına en ağır cezâ
konulmuştur. Çünkü bu cezâda Lût kavminin işledikleri kötü-
lüklere karşılık Allâh'u Teâlâ'nın onları üstlerine taş yağdıra-
rak cezâlandırdığı hatırlatılmaktadır.

İbn Şihâb ez-Zuhrî, Saîd bin el-Museyyeb, Ömer bin Ab-
dulazîz, Ebû Hanîfe, Dâvûd bin Alî ve el-Müzenî ölünceye veya
tevbe edinceye kadar hapsedilir, öldürülmez dediler... [43]

Abdesti, cünüplükten gusletmeyi, kıbleye yönelmeyi ve

[43] İbn Kayyim, es-Salât: 31.

setri avreti terk etm
gibidir. Gücü yeten
de namazı terk etm
de aynıdır... [44]

İkinci mesele

ve zâninin öldürül
lür, yoksa mürted
Bu konuda âlimle
med'den gelen ik
ne göre mürted
Cübeyr'in, Âmir
Amr'ın, Evzâî'ni
Mübarek'in, İsh
bin Habib'in gör
de budur. Tah
miştir. Bunu
Hattâb'tan, Mu
Ebû Hureyre'd
ci görüşe göre
öldürülür. Bu,
dür. Ebû Abdu

Zekât v
terk etmek it
dinden zorla

[44] İbn Kayyim, es
[45] İbn Kayyim, es

setri avreti terk etmenin hükmü, namazı terk edenin hükmü gibidir. Gücü yeten için ayakta durmayı terk etmenin hükmü de namazı terk etmek gibidir. Rükûu ve secdeleri terk etmek de aynıdır...[44]

İkinci meseleye gelince o da namazı terk eden kimsenin ve zâninin öldürülmesi gibi cezâ olarak (hadden) mi öldürülür, yoksa mürted ve zındığın öldürülüşü gibi mi öldürülür? Bu konuda âlimlerin iki görüşü vardır. Bu ikisi de İmâm Ahmed'den gelen iki rivâyete dayanır: Bu görüşlerden birincisine göre mürtedin öldürülmesi gibi öldürülür. Bu, Saîd bin Cübeyr'in, Âmir eş-Şâbî'nin, İbrâhîm en-Nehâî'nin, Ebû Amr'ın, Evzâî'nin, Eyyub es-Sahtiyânî'nin, Abdullâh bin el-Mübarek'in, İshâk bin Rahaveyh'in, Mâlikilerden Abdu'l-Melik bin Habib'in görüşüdür. Şâfiî mezhebindeki iki görüşten birisi de budur. Tahâvî bunu İmâm Şâfiî'nin kendisinden naklet-miştir. Bunu Ebû Muhammed bin Hazm, Ömer bin el-Hattâb'tan, Muâz bin Cebel'den, Abdurrahmân bin Avf'tan, Ebû Hureyre'den ve diğer sahâbelerden rivâyet etmiştir. İkinci görüşe göre kâfir olduğu için değil, hadden (cezâ olarak) öldürülür. Bu, İmâm Mâlik ve İmâm Şâfiî'nin meşhur görüşüdür. Ebû Abdullâh İbn Battâ da bu görüşü tercih etmiştir."[45]

Zekât vermenin farziyetine inanmakla beraber, onu terk etmek ittifakla büyük küfür değildir. Ancak zekât kendinden zorla alınır. İmâm Ahmed'den diğer bir görüşe göre

---

[44] İbn Kayyim, es-Salât: 38.
[45] İbn Kayyim, es-Salât: 42-43.

farziyetine inanmakla birlikte onu terk eden kimse kâfir olur.[46]

İslâm'ı Bozan Şeylerin Sayısı:

Müellif rahîmehullâh **"Bil ki!"** dedikten sonra, sözü **"İslâm'ı bozan şeyler, on tanedir"** diyerek devam etmiştir. Yani Allâh'u Teâlâ'nın kullarından istediği ve başkasını asla kabul etmediği tevhîd dîni olan İslâm'dan çıkararak kişiyi îmânsız kılan şeyleri on maddede toplamıştır. Bu on madde, kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeyler içinde çokça gündeme gelen ve insânların gâfil oldukları şeylerdir. Yoksa İslâm'ı bozan ve kişiyi îmânsız kılan şeyler, bu on maddeden ibâret değildir.

[46] İbn Kayyim, es-Salât: 40-42.

Metin

الأوَّلُ: اَلشِّرْكُ فِى عِبَادَةِ اللَّهِ تَعَالَى، قَالَ اللَّهُ تَعَالَى: ﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ اَنْ يُشْرَكَ بِهٖ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ ﴿١١٦﴾﴾ [النساء: ٤/٤٨] وَقَالَ تَعَالَى: ﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظّٰلِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾﴾ [المائدة: ٥/ ٧٢]

وَمِنْهُ: الذَّبْحُ لِغَيْرِ اللَّهِ؛ كَمَنْ يَذْبَحُ لِلْجِنِّ أَوْ لِلْقَبْرِ.

Tercüme

Birincisi: Allâh'u Teâlâ'ya ibâdette şirk koşmak. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyuruyor: ***"Allâh, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan (şirkten) daha hafif günâhları ise, dilediği kimseler için bağışlar."*** [en-Nisâ: 4/48] ***"Kim Allâh'a şirk koşarsa, muhakkak ki Allâh ona cenneti haram kılar. Varacağı yer cehennem ateşidir. Zâlimler için yardımcı yoktur."*** [el-Mâide: 5/72]

Allâh'tan başkası adına, cinler ve kabirler için kurban kesmek şirk olan amellerdendir.

Şerh

Müellif rahîmehullâh **"Allâh'u Teâlâ'ya ibâdette şirk**

koşmak" diyerek diyerek kişiyi İslâm Dîninden çıkaran şey-
lerin birincisini zikretmiştir.

İbâdetin ve Şirkin Tanımı:

İbâdet kelimesi "عبد a-b-d" kökünden mastar olup, lü-
gatte *"boyun eğmek ve itaat etmek"* demektir.[47] Istılâhta
ise: *"Allâh'u Teâlâ'nın emrettiği şeylere bağlanmak ve neh-
yettiği şeylerden de kaçınmak sûretiyle O'na itaatte bulun-
rak, sevgi ve tâzim ile boyun eğmektir."*

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle de-
miştir: *"İbâdet, Allâh'ın sevdiği ve râzı olduğu zâhirî ve bâtınî
(açık ve gizli) bütün fiil ve sözleri içine alan kapsamlı bir isim-
dir...*[48] *Emredilen ibâdet, boyun eğme ve sevgi anlamlarını
içerir. İbâdet Allâh'u Teâlâ'ya eksiksiz bir sevgiyle birlikte
tam bir boyun eğişi ihtiva eder."*[49]

İfâde edildiği üzere ibâdet kelimesi öyle bir kelimedir
ki, Allâh'u Teâlâ'nın sevdiği ve râzı olduğu zâhirî ve bâtınî
(açık ve gizli) bütün fiil ve sözleri içine alan kapsamlı bir
kelimedir. Allâh'u Teâlâ'ya karşı eksiksiz sevgiyle birlikte
tam bir boyun eğişi yani emrettiği amelleri yerine getirmeyi
ve yasakladığı amellerden de uzak durmayı ihtiva eder.
İnsânın ruhen ve cismen, zâhiren ve bâtınen bütün varlığı
ile yalnız Allâh'a yaptığı şuurlu bir itaat ve kurbiyettir. Başka

---

[47] Bak: "A-b-d" Maddesi, İsfahânî, el-Müfredat; Firûzâbâdî, el-Kâmûsu'l-Muhît;
İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab; Cevherî, es-Sıhâh...
[48] İbn Teymiyye, el-Ubûdiyyet: 44.
[49] İbn Teymiyye, el-Ubûdiyyet: 48.

bir deyişle kişinin içini ve dışını Allâh'ın emrettiği şekilde ona itikatta, sözde ve amelde itaate sevketmesidir.

Şirk kelimesi "شرك şe-ri-ke" fiilinin mastarı olup, lügatte *"ortak olmak"* demektir.[50] Istılâhta ise: *"Allâh Tebâreke ve Teâlâ'ya rubûbiyyetinde, ulûhiyyetinde, isim ve sıfâtlarında eş benzer ve denk tanımaktır."* Şirk koşan kimseye *"müşrik"* denir. Şirkin zıddı ise tevhîddir. Zîrâ tevhîd: *"Allâh'u Teâlâ'yı birlemek; bir kılmaktır."*

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Şirk, âlemlerin Rabbi olan Allâh'u Teâlâ'yı eksik tanımak, yalnız Allâh'a ait olan bir hak ya da yetkiyi başkasına vermek ve Allâh'ın gösterdiği yoldan başka bir yola sapmaktır. Allâh Azze ve Celle şöyle buyuruyor:* **'Böyle olmasına rağmen o küfredenler, yine de başkalarını Rabblerine denk tutuyorlar.'** [el-Enâm: 6/1]

Şirk, hem yaratma hem de emretme konusunda Allâh'a ortak koşmaktır. Allâh'a karşı büyük bir inatçılıktır ve itaat konusunda büyüklenmektir. O'na boyun eğmemek, O'nun emîrlerinin gereğini yerine getirmemektir. Oysaki dünyânın düzene kavuşması Allâh'ın emîrlerine bağlanmakla mümkündür. Nitekim Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: **'Yeryüzünde Allâh diyen bir kimse kalmayıncaya kadar kıyâmet kopmaz.'** [Müslim; Tirmizî]

---

[50] Bak: "Ş-r-k" Maddesi, İsfahânî, el-Müfredat; Firûzâbâdî, el-Kâmûsu'l-Muhît; İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab; Cevherî, es-Sıhâh; İbn Fâris, Mucemu Makâyisi'l-Luğa...

Şirk, yaratılanı yaratana benzetmektir. Yaratılanı, fayda ve zarar verme ya da ihsân etme veya etmeme gibi yaratana ait özelliklerle donatıp, yaratana ortak kılmaktır. Hâlbuki Allâh'u Teâlâ duâ, korkma, ümit etme, tevekkül etme ve bunun gibi bütün ibâdet türlerinin sadece kendisine yapılmasını istemektedir. Kim, bu sayılanlardan bir tanesini dahi yaratılmışlardan birine yaparsa o varlığı, yaratıcı olan Allâh'a benzetmiş, kendisine bile zarar ya da yarar sağlama gücüne sâhib olmayan, öldürme, yaşatma ve diriltmeye gücü yetmeyen bir kimseyi, Allâh'u Teâlâ'ya ortak koşmuş olur.

Hamdın tümü Allâh'u Teâlâ içindir. Yaratma O'nun işidir. Mülkün tümü O'nundur. Her iş sonunda O'na döner. Hayrın tümü O'nun elindedir. Tüm işleri idâre eden O'dur. Allâh'ın dilediği olur, dilemediği ise olmaz. O'na engel olabilecek hiçbir şey yoktur. Eğer O, bir kimseye bir rahmet kapısı açarsa, onu engelleyecek yoktur. Eğer o bir şeyi tutarsa, artık onun önünü hiçbir kimse açamaz. Çünkü O, Azîz ve Hakîm olan Allâh'tır.

Şirk koşmak, fakir, âciz ve elinden hiçbir iş gelmeyen bir kimsenin, her şeye gücü yeten ve her şeyden müstağni olan Allâh'u Teâlâ'ya benzetilmesidir. Oysa ilâhlığın özelliklerinden olan kemâl sıfâtların tümü yalnızca Allâh'a mahsustur."[51]

İfâde edildiği üzere, Allâh'u Teâlâ'yı rubûbiyyetinde, ulûhiyetinde, isim ve sıfâtlarında birlemek tevhîd; eş ve

[51] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 72.

benzer, denk v
kişiyi İslâm Dîni
asla bulunama
bir arada bulu
gerçektir. Anc
bulunabilir. Nit

(يوسف: ١٠٦)

"Onları
[Yûsuf: 12/106]

İmâm
demiştir: "A
likte bir çeşi

İmâm
"Mü'min bir
lık bir arada
şirk ve tevh
lir."[53]

Anlaş
inanmak sö
ortak koşm
sıfâtların he

[52] İbn Kayyim
[53] İbn Ebi'l-İzz,

benzer, denk ve misil tanımak ise şirktir. Bu sebeble de kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şirk ile tevhîdin ikisi bir arada asla bulunamaz. Birinin varlığı ile diğeri yok olur. İki zıddın bir arada bulunmayacağı akıl sâhiblerinin kabul ettiği bir gerçektir. Ancak Allâh'a inanmakla birlikte şirk bir arada bulunabilir. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُم مُّشْرِكُونَ ﴿١٠٦﴾﴾ [يوسف: ١٠٦/١٢]

"Onların çoğu Allâh'a ancak şirk koşarak inanırlar."

[Yûsuf: 12/106]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh âyete dâir şöyle demiştir: *"Allâh Subhânehu ve Teâlâ onlarda şirk ile birlikte bir çeşit îmânın bulunduğunu bildirmektedir."*[52]

İmâm İbn Ebîl-İzz rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Mü'min bir kimsede hem velîlik (dostluk), hem de düşmanlık bir arada bulunabilir. Nitekim bazen onda küfür ve îmân, şirk ve tevhîd, takvâ ve fasıklık, nifâk ve îmân da bulunabilir."*[53]

Anlaşılacağı üzere şirk, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya inanmak söz konusu olsa bile, O'nu tevhîd etmemek; O'na ortak koşmaktır. Bunun rubûbiyyette, ulûhiyyette, isim ve sıfâtların herhangi birinde olması arasında bir fark yoktur.

---

[52] İbn Kayyim, es-Salât: 61.
[53] İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 2/507.

Rubûbiyyeteki şirk, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı kendisine ait olan yaratma, yaşatma, rızıklandırma, tasarruf etme, yönetme, kanun ve yasa belirleme, imdat etme, hidâyet verme gibi herhangi bir özelliğinde tevhîd etmemektir. O'ndan başkasının da kâinatta tasarruf etme yetkisinin bulunduğuna inanmak yahut O'ndan başkasının da kullar için yasaklar ve serbestler belirleme yetkisinin bulunduğunu söylemek buna misâldir.

Ulûhiyyetteki şirk, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı secde etmek ve kurban kesmek gibi herhangi bir zâhirî ibâdette yahut duâ etmek ve sığınmak gibi herhangi bir kalbî ibâdette, kısacası ibâdet cinsinden herhangi bir şeyde tevhîd etmemektir. O'ndan başkası adına kurban kesmek yahut O'ndan başkasına duâ etmek buna misâldir. Şirk, genel olarak tevhîdin bu türünde meydana gelmektedir.

Şeyh Sanânî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Ulûhiyyet tevhîdinin anlamı: İbâdetlerin tamâmında Allâh'ı bir kılmaktır. İşte insânların şirk koştukları tevhîd budur. Şerik (ortak) kavramı Allâh'ın varlığını ikrârı içerir."*[54] Bu sebeble Müellif rahîmehullâh da birinci maddeyi *"Allâh'u Teâlâ'ya ibâdette şirk koşmak"* olarak belirlemiştir.

İsim ve sıfâtlardaki şirk, Allâh'u Teâlâ'yı el-Hâlık ve el-Hâkim gibi isimlerinde, bekâ ve kudret gibi sıfâtlarında tevhîd etmemektir. Bu isim ve sıfâtlara başkalarının da mutlak olarak sâhib olduğuna inanmak yahut Allâh'u

[54] Sanânî, Tathîru'l-İtikâd: 50

Teâlâ'yı cimri sıfâtla vasıfla Ebi'l-İzz rahîm zâtını vasfett hiçbirine ben tur. O'nu m Buhârî'nin h benzeten kâ

Bunla arasında fa bir sebeble özür olmac hu ve Teâlâ

Şirk

Şirk, rahîmehul Zîrâ büyük mediği ta sebeb ola malından yahut düş kişinin kü tan var et hükmetm hut kurba

Teâlâ'yı cimrilik ve uyumak gibi yaratıkların sıfâtlarından bir sıfâtla vasıflandırmak buna misâldir. Nitekim İmâm İbn Ebi'l-İzz rahîmehullâh şöyle demiştir: "Allâh'u Teâlâ, kendi zâtını vasfettiği sıfâtlarla nitelendirildiğinde, mahlûkatından hiçbirine benzetilmemelidir. Çünkü O'nun gibi hiçbir şey yoktur. O'nu mahlûkatından birine benzeten kâfir olur. İmâm Buhârî'nin hocası Nuaym bin Hammâd, 'Allâh'ı mahlûkatına benzeten kâfir olur' demiştir."[55]

Bunların kalb yahut dil ile veyahut amel ile olması arasında fark yoktur. Yine bunların cehâletle yahut başka bir sebeble olması arasında, ikrâh gibi şer'ân geçerli bir özür olmadığı sürece fark yoktur. Zîrâ şirk, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'yı tevhîd etmemenin adıdır.

Şirk Çeşitleri:

Şirk, büyük ve küçük olmak üzere iki kısımdır. Müellif rahîmehullâh'ın metinde zikrettiği şirk çeşidi büyük şirktir. Zîrâ büyük şirk, kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran ve tevbe etmediği takdirde de ebedî olarak cehennemde kalmasına sebeb olan, Müslümanlarla bağını koparan, canından ve malından dokunulmazlığı kaldıran şirktir. Bunun cehâletle yahut düşmanlıkla, şaka yahut ciddiyetle olması arasında kişinin küfre girmesi açısından fark yoktur. Allâh'a ait yoktan var etme gibi herhangi bir sıfâtı veya kayıtsız ve şartsız hükmetme gibi bir yetkiyi O'ndan başkasına vermek veyahut kurban kesmek gibi ibâdet cinsinden olan herhangi bir

---

[55] İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 1/85.

ameli O'dan başkasına yapmak büyük şirkin aslı ve esasıdır. Şeyh Hâfız el-Hakemî rahîmehullâh, büyük şirk hakkında şöyle demiştir: *"Kulun âlemlerin rabbi olan Allâh'a eşit kıldığı, Allâh'ı sever gibi sevdiği, Allâh'tan korkar gibi korktuğu, kendisine sığınıp, duâ ettiği, ondan korkup, ondan bir şeyler ümit ettiği, ona yaklaşmak isteyip tevekkül ettiği yahut Allâh'a isyânı gerektiren hususlarda itaat ettiği ya da Allâh'ın râzı olmamasına rağmen ona uyduğu ve buna benzer halleri de görüp gözettiği başka bir varlık edinmesidir."* [56]

Küçük şirk ise kişiyi dînden çıkarmayan, ancak îmânı azaltan bazı ameller olup, sürekli işlenmeleri gibi durumlarda kişiyi büyük şirke götürebilir. Şerîatta buna şirk denildiğinden dolayı bu isimle müsemma kılınmıştır. Ancak küçük şirk, büyük şirkin aksine Müslümanın canından ve malından dokunulmazlığı kaldırmaz ve ebedî olarak cehennemde kalmayı da gerektirmez. Allâh'u Teâlâ'dan başkası adına yemin etmek gibi sözlü; belâyı gidermekte sebeb olması için halka ve ip bağlamak gibi fiili; riyâ ve şöhret gibi irâde ve niyetlerde olmak üzere üç kısma ayrılır.

Büyük Şirk Çeşitleri:

Büyük şirkin birçok çeşidi bulunmaktadır. Bunlardan birini dahi yapan bir kimse, icmâ ile dînden çıkar. Tevbe edip tekrar dîne dönmediği sürece müşrik olmaktan kurtulamaz. Şeyh Süleymân bin Abdullâh rahîmehullâh şöyle

[56] Hâfız el-Hakemî, A'lâmu's-Sunneti'l-Menşûra: 41.

demiştir: "İ
etmeksizin
bilmediği ha
inâbe ve ba
yaptığı halo
tevhîd için
ancak müşri

Büyük
decek olduk
yapılan ve
ri şirke düş

Duâ

Duâd
linmesiyle
nün yettiğ
mesi; cinle
na sığınılm
sından yar
başkasınd
İslâm İbn
sederken
bulunmay
peygamb
arasında
dim, bar

[57] Süleymâ

demiştir: "İnsânın mânâsını bilmeksizin, onunla amel etmeksizin 'lâ ilâhe illallâh'ı söylemesi yahut tevhîdi bilmediği hatta duâ, korku (havf), kurban, adak, tevbe, inâbe ve başka ibâdet çeşitlerini Allâh'tan başkası için yaptığı halde tevhîd ehlinden olduğunu iddia etmesi tevhîd için yeterli değildir. Bu durumda böyle bir kimse ancak müşrik olabilir."[57]

Büyük şirk çeşitlerine dâir olarak benim burada zikredecek olduklarım onlardan bazıları olup, günümüz itibariyle yapılan ve çokça vuku bulanlardır. Allâh Azze ve Celle bizleri şirke düşmekten korusun. Allâhumme Âmîn.

Duâda Şirk:

Duâdaki şirk, duâ edilirken Allâh'tan başkasına yönelinmesiyle gerçekleşir. Bu da genelde ancak Allâh'ın gücünün yettiği hayat ve ölüm gibi bir şeyin başkasından istenmesi; cinlerin yahut insânların şerri gibi şeylerden başkasına sığınılması; hastalık yahut sıkıntı gibi hususlarda başkasından yardım istenmesi; şefaat yahut hidâyet gibi bir şeyin başkasından taleb edilmesi sûretiyle ortaya çıkar. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şirk olan duâlardan bahsederken şöyle demiştir: *"Allâh'ın dışında ölü veya yanında bulunmayan birisine duâ ederek (ki duâ edilen bu kimsenin, peygamberlerden, sâlihlerden veya başkalarından olması arasında bir fark yoktur) şöyle demesidir: 'Ey falanca efendim, bana yardım et', 'sana sığınıyorum', 'senden yardım*

---

[57] Süleymân bin Abdullâh, Teysîru'l-Azîzi'l-Hamîd: 110.

diliyorum' 'düşmanıma karşı bana yardım et' veya benzeri duâlar, Allâh'a koşulan şirktir... Bunlardan daha büyüğü ise, müşrik câhillerden bir grubun yaptığı gibi: 'Beni bağışla, günâhlarımı affet' demesidir."[58] Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝٥ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ۝٦﴾ [الاحقاف: ٤٦/٥-٦]

"Allâh'ı bırakıp da, kıyâmet gününe kadar kendisine cevâb veremeyecek şeylere duâ edenden daha sapık kim olabilir? Ve onlar, bunların duâlarından habersizdirler. İnsânlar (kıyâmet günü) toplandığında, o taptıkları kendilerine düşman olurlar ve onların ibâdetlerini de inkâr ederler." [el-Ahkâf: 46/5-6]

Allâh'u Teâlâ âyet-i kerîmesinde kendisini bırakıp da melek yahut cin, peygamber yahut evliyâ, ölü yahut diri herhangi bir mahlûkata duâ ederek yalvarıp yakaranların sapıklıkta en ileri olan kimseler olduğunu beyân etmektedir. Nasıl olmasınlar ki? Zîrâ kendileri rahmete ve rızka muhtaç olanları, duâları işiten ve cevâb veren, kullara iltifat

[58] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 1/350-351.

eden bir konuma yükseltmek sapkınlığın ve akılsızlığın zirve noktasıdır.

Allâh'u Teâlâ âyetin sonunda bu kimselerin kendisinden başkasına yalvarıp yakarmalarını ise ibâdet olarak isimlendirmektedir. Zîrâ duâ ibâdettir. Hatta ibâdetlerin özü konumundadır. Numân bin Beşir radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنِ النُّعْمَانِ بْنِ بَشِيرٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، قَالَ: «الدُّعَاءُ هُوَ الْعِبَادَةُ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه أبو داود (١٤٧٩) والترمذي (٢٩٦٩)...]

"Duâ ibâdetin ta kendisidir." [(SAHÎH HADÎS:) Ebû Dâvûd (1479); Tirmizî (2969)...]

Şeyh Sanânî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Kim gece ve gündüz, açık ve gizlice, korku ve şevkle Allâh'a duâ eder, sonra O'nunla beraber başkasını da nida edip çağırırsa, ibâdette Allâh'a şirk koşmuştur. Çünkü duâ ibâdettir. Zîrâ Allâh Subhânehu ve Teâlâ, Kitâb'ında duâyı ibâdet olarak adlandırmıştır."[59] Allâh Azze ve Celle başka bir âyetinde şöyle buyurmuştur:

[59] Sanânî, Tathîru'l-İtikâd: 66.

﴿قُلِ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضُّرِّ عَنكُمْ وَلَا تَحْوِيلًا ﴿٥٦﴾ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾﴾ [الإسراء: ١٧/ ٥٦-٥٧]

"De ki: Onun dışında *(ilâh olarak)* ***öne sürdüklerinizi çağırın, onlar sizden ne bir zararı uzaklaştırabilirler,*** ne de *(onu yararınıza)* ***dönüştürebilirler. O yakarıp durdukları da Rabblerine yaklaşmak için vesîle ararlar. O'nun rahmetini umar ve azâbından korkarlar. Zîrâ Rabbinin azâbı gerçekten korkulmaya değerdir."*** [el-İsrâ: 17/56-57]

Bu âyette sözü edilenlerin Îsâ aleyhisselâm ile annesi, Uzeyr aleyhisselâm, melekler ve cinler olduğu söylenmiştir. Ancak âyet-i kerîme genel olup, Allâh'tan başka kendisine ibâdet edilenlerin tamâmını kapsar. Nitekim Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: "*Tefsîr bilginlerine ait bütün bu görüşler haktır ve doğrudur. Çünkü âyet ister meleklerden olsun, ister cinlerden ve insânlardan olsun mabûd edinilenlere ibâdet edenlerin tümünü kapsar. İlk dönem Müslümanlarının yaptıkları tefsîrlerde: 'Bu âyette murad olunan, bir bakıma misâllendirmedir' denilmiştir. Misâl*

olarak: Bir tercümanın kendisine 'hubz'un anlamı nedir?' diye soran bir kimseye, karşısında duran bir hamuru göstermesi gibi. Hamuru göstererek: 'İşte, budur' der. Burada tercüman hamura işâret ederken onun türüne, çeşidine işâret etmektedir, yoksa ekmeğin kendisine değil."[60]

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: "Allâh'u Teâlâ'dan başkasından istekte bulunmak şirktir. Böyle bir amel 'lâ ilâhe illallâh' diyerek Allâh'u Teâlâ'yı şehâdette bulunan kimsenin şâhitliğiyle çelişir ve tevhîdi bozar. Çünkü ihlâs kelimesi de denilen bu kelime, böyle bir bâtıl ameli, yani şirki reddetmektedir. Zîrâ Allâh'u Teâlâ'dan başkasına duâ ederek, ondan herhangi bir şey istemek onu ilâhlaştırmak ve ona ibâdet etmek anlamına gelir...

Bu âyette açıkça belirtildiği gibi, kendisine duâ edilen varlık, ona duâ ederek bir şeyler isteyen kişiye hiçbir zarar veremediği gibi, hiçbir fayda da sağlayamaz. Çünkü isteyen de âcizdir, kendisinden istenilen de. Hatta kendisinden istekte bulunulan kimse bir elçi veya melek de olsa durum yine aynıdır. Bu âyet, Allâh'u Teâlâ'dan başkasına duâ eden, onlardan bir şeyler isteyen müşriklerin bu tür inançlarının tümüyle bâtıl ve asılsız olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda tevhîdi, yani 'lâ ilâhe illallâh' kelimesinin anlamını da çok güzel bir şekilde açıklamaktadır."[61]

Anlaşılacağı üzere duâ gibi bir ibâdeti Allâh'u

---

[60] Süleymân bin Abdullâh, Teysiri'l-Azizi'l-Hamîd: 111.
[61] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 97.

Teâlâ'dan başkasına yapmak şirktir. Böyle bir amelin fâ
olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönmediği sürec
ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

İtaatte Şirk:

İtaatteki şirk, kâfirlere şer'î olarak itaat edilmesiyle
gerçekleşir. Bu da günümüz itibariyle genel olarak Allâh'ın
içki gibi haramlarını helâl, kısas cezâları gibi helâllerini ha
haram kılanların benimsenmesi; bunlara itaatin gerekli gö
rülmesi ve kâfirlere küfrü gerektiren oy kullanmak gibi hu
suslarda itaat edilmesi sûretiyle ortaya çıkar. Nitekim Şeyh
Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Rasûlullâh sallallâhu
aleyhi ve sellem'in getirdiği dîn ve şerîattan başkasına tâbi
olan kişi, kendisini İslâm Milleti'nden çıkaran açık bir küfür
işlemiştir. İşte bu hüküm, Kur'ân-ı Kerîm'in doğru yola ileten
hükümlerindendir.*[62] *Her kim, Allâh'ın hükümlerine muhâlif
hüküm koyan kişilere itaat ederse, şüphesiz itaat ettiği kişiyi
Allâh'a eş koşmuş olur."*[63] Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle
buyurmaktadır:

﴿وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ ۝١٢١﴾ [الأنعام: ٦/١٢١]

***"Eğer onlara itaat ederseniz şüphesiz siz de müşrik
olursunuz."*** [el-Enâm: 6/121]

Bu âyet-i kerîme, Mekke müşriklerinin Müslümanlara

---

[62] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/40.
[63] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 7/56.

leşler yani kendi kendilerine ölmüş hayvanlar hakkında: *"Siz Allâh'ın altın bıçağıyla kestiği hayvanları yemiyorsunuz da kendi kestiklerinizi yiyorsunuz"* demeleri ve bazı Müslümanlarda da bu sözlerden ötürü şüphe belirmesi sebebiyle inmiştir.

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde müşriklere bu söyledikleri hususta itaatin şirk olduğunu beyân etmiştir. Yani her kim Allâh'ın helâl ve haramlarına rağmen müşriklere şer'î olan herhangi bir şey hususunda itaat ederse müşrik olur. Nitekim İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: *"Yani Allâh'ın emrinden ve şerîatından başkasının dediğine saparsanız, başkasını onun önüne geçirirseniz işte bu şirktir."*[64] Allâh'u Teâlâ, diğer bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تُطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿١٤٩﴾﴾ [آل عمران: ١٤٩/٣]

"Ey îmân edenler! Kâfir olanlara itaat ederseniz, sizi gerisin geriye çevirirler de büsbütün hüsrâna uğrayanlardan olursunuz." [Âli İmrân: 3/149]

Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: *"Her kim, Allâh'ın hükümlerine*

---

[64] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 3/295.

muhâlif hüküm koyan kişilere itaat ederse, şüphesiz itaat ettiği kişiyi Allâh'a eş koşmuş olur."[65]

Anlaşılacağı üzere kâfirlere şer'î olarak itaat etmek küfürdür. Bu hüküm, Allâh'u Teâlâ'nın kıyâmete kadar yürürlükte olacak muhkem bir buyruğudur. Dünün müşrikleri hakkında indiği gibi bugünün çağdaş(!) müşriklerini de kapsamaktadır. Bu sebeble demokrasi ve benzeri beşerî sistemlerin yöneticilerini benimsemek; rabıta ve istiğâse gibi İslâm dışı âyinleri olan tarikat şeyhlerini önder edinmek; onların küfür olan kanunlarına ve inanışlarına itaat etmek şirktir. Böyle bir amelin fâili olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönmediği sürece ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Tasarrufta Şirk:

Tasarruftaki şirk, kâinatın idâresinin Allâh'tan başkasında olduğuna inanılmasıyla gerçekleşir. Bu da genelde yağmurların yağması, bereketin yayılması, şifânın gelmesi ve belaların def edilmesi gibi hususların Allâh'u Teâlâ'dan değil de yıldızlar, imâmlar şeyhler ve gavslar gibi yaratılmışlardan bilinmesi sûretiyle ortaya çıkar. Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: "*Birçok insân, kendilerine 'velî' denen insânlardan oluşan dört kutub ve bunların başında da kendisine 'gavs' denilen başka bir kutub sayesinde dünyânın tüm işlerinin idâre edildiğine; öldürme, diriltme,*

[65] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 7/56.

fayda ve zarar ver
gin hak, yetki ve
inanmaktadır. Bu
Şeyh Debbağ'ın '
da ve diğer saptı
kündür. Bu kitâb
na gelemeyecek
ve onun gibiler
Azze ve Celle, ş

اللهِ الْمَصِيرُ

"Gökler
ancak Allâh'a

Allâh'u
sarrufunun
beyân etme
yönetilmesi,
na aittir. Bu
kasına verm
sen rahîme
yalnızca bir

[66] Abdurrahm

fayda ve zarar verme, rızıklandırma gibi Allâh'a ait en belirgin hak, yetki ve özelliklerin bunların tasarrufunda olduğuna inanmaktadır. Bu sapık inançlara, Şarânî'nin kitâblarında, Şeyh Debbağ'ın 'el-İbriz'inde, Ticâniye tarikatına ait kitâblarda ve diğer saptırıcıların kitâblarında çokça rastlamak mümkündür. Bu kitâblarda Ebû Cehil ve onun gibilerinin bile aklına gelemeyecek çeşitli şirkler bulunmaktadır. Zîrâ Ebû Cehil ve onun gibilerin fâcirlikleri bile bu kadar değildi."[66] Allâh Azze ve Celle, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْاَرْضِ ۚ وَاِلَى اللّٰهِ الْمَصِيرُ

﴿٤٢﴾ [النور: ٤٢/٢٤]

"Göklerin ve yerin mülkü/tasarrufu Allâh'ındır. Dönüş ancak Allâh'adır." [en-Nûr: 24/42]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde göklerin ve yerin tasarrufunun sadece ve sadece kendi zâtına ait olduğunu beyân etmektedir. Zîrâ kâinatın tasarrufu yani mahlûkatın yönetilmesi, sevk ve idâre edilmesi rubûbiyyetin sâhibi olana aittir. Bu sebeble kâinatın tasarruf yetkisini O'ndan başkasına vermek şirktir. Nitekim Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: "*Gerçek tasarruf sâhibi yalnızca bir tek melik olan Allâh'tır. Mabûd da bir tek O'dur,*

---

[66] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 74.

O'nun şeriki yoktur...[67] Fakat günümüz müşrikleri kabirler, türbeler ve benzeri büyük tanıdıkları yerler için ileri giderek bunların tasarruf ve tedbir yetkilerinin olduğunu söylüyor, korku ve umutlarında bunlara sığınıyorlar. Allâh Azze ve Celle onların şirk koştukları şeylerden münezzehtir. Tevbe edenleri bağışlayandır."[68] Allâh'u Teâlâ başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللّٰهُ ۚ فَأَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٦١﴾﴾ [العنكبوت: ٦١/٢٩]

"Andolsun, eğer onlara, 'gökleri ve yeri kim yarattı, güneşi ve ayı hizmetinize kim verdi?' diye soracak olsan mutlaka, 'Allâh' diyeceklerdir. O hâlde (haktan) nasıl döndürülüyorlar?" [el-Ankebût: 29/61]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde gökleri ve yeri yarattığını, güneşi ve ayı insânlığın hizmetine verdiğini beyân etmektedir. Öyleyse yerlerin ve göklerin ve de içinde bulunanların tamâmının tasarrufu, onları yaratana aittir. Bu da demektir ki, ismi bilinen ya da bilinmeyen, görünen ya da görülmeyen, canlı ya da cansız, büyük ya da küçük her ne varsa onun sevk ve idâresi yani kaderi Allâh'u Teâlâ'nın elindedir. Bu sebeble hayat ya da ölüm, hastalık ya da sağ-

---

[67] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 354.
[68] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 173.

lık, bereket ya da kuraklık, varlık ya da yokluk gibi mahlûkata dâir her ne varsa tümü üzerindeki tasarrufun Allâh'u Teâlâ'dan başkasına verilmesi şirktir. Böyle bir amelin fâili olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönmediği sürece ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Sevgide Şirk:

Sevgideki şirk, kişinin Allâh'tan başka bir şeyi Allâh gibi sevmesiyle gerçekleşir. Bu da günümüz itibariyle genel olarak herhangi bir şeyhin yahut spor takımının, kurum ya da kuruluşun Allâh'tan çok sevilmesi, düşünülmesi ve Allâh'tan başkasına sevgi kaynaklı Allâh'a yapılan itaat gibi itaat edilmesi sûretiyle ortaya çıkar. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَتَّخِذُ مِنْ دُونِ اللهِ اَنْدَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللهِ وَالَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَشَدُّ حُبًّا لِلّٰهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوٓا اِذْ يَرَوْنَ الْعَذَابَ اَنَّ الْقُوَّةَ لِلّٰهِ جَمِيعًا وَاَنَّ اللهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

[البقرة: ٢/١٦٥] ﴿ ٣٥

"İnsânlar arasında Allâh'ı bırakıp da O'na ortak koşanlar vardır. Onları, Allâh'ı severcesine severler.

Mü'minlerin Allâh'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir. Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allâh'ın olduğunu ve Allâh'ın azâbının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi!" [el-Bakara: 2/165]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde Allâh'ı severcesine herhangi bir mahlûkatın sevilmesini şirk olarak beyân etmektedir. İmâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ, bundan önceki âyet-i kerîmede vahdâniyyetine, kudretine, egemenliğinin azâmetine delâlet eden hususları haber verdikten sonra, burada da akıl sâhiblerinin kaçınılmaz olarak kabul etmek durumunda oldukları bunca âyete rağmen, Allâh'a ortak koşan kimselerin bulunduğunu haber vermektedir...*

İbn Abbâs ve es-Süddî şöyle demiştir: Burada ortak edinilenlerden kasıt kendilerine uyulan başkanlardır. Allâh'a isyânı gerektiren hususlarda başkanlarına itaat ederler. Nitekim **'onları... severler'** *zamiri, bu esasa göre (akıl sâhibi varlıklar hakkında kullanılan zamir şeklinde) gelmiştir...* ***'Mü'minlerin Allâh'a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir.'*** *Yani putperestlerin, putlarına, başkanlarına uyanların uydukları kimselerin duydukları sevgiden daha sağlam bir sevgi ile Allâh'ı severler."*[69]

Bu sebeble tevhîd gibi Allâh'ın râzı olduğu herhangi bir emri mahlûkatın sevgisi için terk etmek; fâiz gibi Allâh'ın gazab ettiği herhangi bir yasağı mahlûkatın sevgisi için hoş

---

[69] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/203.

görmek şirktir. Böyle bir amelin fâili olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönmediği sürece ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Teşrîde ve Hükmetmede Şirk:

Teşrîde ve hükmetmedeki şirk, beşerin ilâhî kanun ve yasalar yerine hukuk kuralları belirlemeleri ve bunlarla hükmetmeleriyle gerçekleşir. Bu da genelde insânların Allâh'u Teâlâ'nın hak ve adâlet için indirdiği ilâhî kanunları terkederek kendi nefislerinden kanun ve yasalar koymalarıyla ve bunlarla yönetip hükmetmeleriyle gerçekleşir. Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿أَمْ لَهُمْ شُرَكَٰٓؤُا۟ شَرَعُوا۟ لَهُم مِّنَ ٱلدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنۢ بِهِ ٱللَّهُ﴾

﴿٢١﴾ [الشورى: ٤٢/٢١]

"Yoksa onların birtakım ortakları mı var ki, Allâh'ın izin vermediği şeyleri, dînden kendilerine teşrî ettiler?" [eş-Şûrâ: 42/21]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde Allâh'ın izin vermediği şeyleri teşrî kılanları ve bu teşrîleri kabul edenleri söz konusu ederek, izin vermediği şeyleri kanun ve yasa yapanları ve yapılan bu lanetli işin kabul edilmesini başka bir ilâh edinerek kendisine şirk koşmak demek olduğunu beyân etmektedir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle

demiştir: "Bilindiği gibi, Allâh'ın Rasûlü ile göndermiş olduğu emîr ve nehiyleri yürürlükten kaldıran, Müslümanların, Yahûdîlerin ve Hıristiyanların ittifakıyla kâfirdir."[70] Yine şöyle demiştir: "İnsân ne zaman üzerinde icmâ edilmiş bir haramı helâl kılar veya üzerinde icmâ edilmiş bir helâli haram kılar ya da üzerinde icmâ edilmiş bir şerîatı (şer'î kanunları) değiştirirse, fâkihlerin ittifakıyla mürted ve kâfir olur."[71] Allâh'u Teâlâ, bu teşrîlerle hükmedenler hakkında ise şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

[المائدة: ٥/٤٤]

"Her kim Allâh'ın indirdiği ile hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir." [el-Mâide: 5/44]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde kendisine âit olmayan kanunlarla hükmedenlerin hükmünü, kâfirler olarak beyân etmiştir. Her kim ki beşerîn âciz akıllarıyla uydurduğu kanunlarla hükmederse kendisini yaratan ve yaşatan Rabbine karşı işleyebilecek olduğu en büyük günâhı işlemiş, beşer kanunlarını Rabbinin adâlet ve hikmet dolu kanunları derecesine çıkarmış olur.

---

[70] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 8/106.
[71] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 3/267.

Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Gökleri ve yeri yaratan Allâh'ın şerîatına aykırı bir hukuk sistemiyle hükmetmek göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek demektir. Meselâ mirâsta erkeğin kadından fazla pay almasının adâletli bir taksim olmadığını ve her ikisinin de eşit alması gerektiğini iddia etmek, çok eşliliğin zulüm olduğunu, talâkın kadın için zulüm olduğunu, recm, el kesme ve benzeri cezâların bir vahşet olduğunu ve insâna uygulanamayacağını iddia etmek ve benzeri iddialarda bulunmak böyledir. Toplumdaki kişiler, onların malları, ırzları ve namusları, nesepleri akılları ve dînleri hakkında bu tür bir hukuk sistemiyle hükmetmek, göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek ve bütün mahlûkatın yaratıcısı tarafından konulan göklerin nizamına karşı çıkmak demektir. O, yarattığı şeylerin yararının nerede olduğunu en iyi bilendir ve O, beraberinde başka bir hüküm koyucunun bulunmasından çok beridir ve çok büyüktür."[72]

Bu sebeble herhangi bir had cezâsını kaldırıp yerine hapis cezâsı getirmek, zinâ ve fâiz gibi açık haramları serbestleştirmek, farz olan dînî eğitimi ve tebliği yasak kılmak kısacası beşerî olarak teşrîde bulunmak ve bunlarla hükmetmek ve yönetmek şirktir. Böyle bir amelin fâili olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönmediği sürece ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Hükümde Şirk:

Hükümdeki şirk, yaratılmışların kendi nefislerinden

---

[72] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/260.

koydukları kanunlardan hüküm istemek sûretiyle gerçekle-
şir. Bu da genelde dünyevî büyük ya da küçük bir alacağın
yahut önemli yahut önemsiz bir anlaşmazlığın halli için be-
şerî kanunlarla hükmeden mahkemelere başvurmak sûre-
tiyle gerçekleşir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ şöyle buyur-
maktadır:

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾

[النساء: ٤/٥٩]

"Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz Allâh'a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız onu Allâh'a ve Rasûlü'ne götürün." [en-Nisâ: 4/59]

﴿أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾﴾

[النساء: ٤/٦٠]

"Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar, tâğûta muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa onlar onu red-

detmekle emro
lıkla saptırmak

Allâh Su
bulan herhan
aranmasını A
zikretmiştir.
kimse, içind
kemelere as
remez. Zîrâ
îmânın şart
nın zan ko
Kayyim ra
mazlığa dü
Rasûlüne
dirde asla

Zik
etme şart
mutlak
Rasûlü'n
delîlini g
hangi bi
nin dışın
yerine g

B
mazlığ

[73] İbn K

detmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla saptırmak istiyor." [en-Nisâ: 4/60]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmelerinde vuku bulan herhangi bir ihtilafın hükmünün Kur'ân ve Sünnet'te aranmasını Allâh'a ve âhiret gününe îmânın şartı olarak zikretmiştir. Öyleyse Allâh'a âhiret gününe îmân eden bir kimse, içinde bulunduğu ihtilafın çözümü için tâğûtî mahkemelere asla başvuramaz. Hatta bunun niyetine dahi giremez. Zîrâ bunu yapmış olması Allâh'a ve âhiret gününe îmânın şartı olan bir şeyi çiğnemesi mânâsında olup, îmânının zan konumuna gelmesi demektir. Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: "Kişi üzerinde anlaşmazlığa düşülen konuları îmânının gereği olarak Allâh'a ve Rasûlüne götürmesi gerekir. Ancak bunu götürmediği takdirde asla îmân dâiresine dâhil olamayacaktır...

Zikrettiğimiz asıl şart ancak Allâh'a ve Rasûlüne îmân etme şartı olup, Allâh'a ve Rasûlüne itaat eden kimselerin ise mutlak sûrette ihtilâf sırasında ihtilâfları Allâh'ın ve Rasûlü'nün hükmüne götürmeleri gerektiğinin en büyük delîlini göstermektedir. Bu âyet Allâh ve Rasûlü dışında herhangi bir kimseyi hakem kabul eden kimsenin îmânın gereğinin dışına çıkacağı, Allâh'a ve âhirete îmân etmenin gereğini yerine getirmediği anlamını ifâde etmektedir."[73]

Bu sebeble maddî yahut manevî herhangi bir anlaşmazlığın halledilmesi için tâgûtî mahkemelerden hüküm

---

[73] İbn Kayyim, Bedâiu't-Tefsîr: 1/548.

istemek şirktir. Bu anlaşmazlığın büyük ya da küçük, önemli ya da önemsiz olması arasında hiçbir fark yoktur. Böyle bir amelin fâili olan kimse tevbe edip dîne tekrar geri dönme diği sürece ebedî olarak cehennemde kalmayı hak eder.

Büyük Şirkin Zararları:

Şirk, kişinin kendisini yaratan ve rızıklandıran Rabbine karşı işleyebileceği günâhların en büyüğüdür. Bu sebeble de kişiye dünyâ ve âhiret birçok zararı vardır. Abdullâh bin Mes'ud radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, o, şöyle demiştir:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: سَأَلْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَيُّ الذَّنْبِ أَعْظَمُ عِنْدَ اللَّهِ؟ قَالَ: «أَنْ تَجْعَلَ لِلَّهِ نِدًّا وَهُوَ خَلَقَكَ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه البخاري (٤٤٧٧) و مسلم (١٤١)...]

"Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e Allâh katında en büyük günâh hangisidir diye sordum. Şöyle buyurdu: Seni yarattığı halde Allâh'a ortak koşmandır." [(SAHİH HADİS:) Buhârî (4477); Müslim (141)...]

İmâm Nevevî rahîmehullâh hadîsin şerhinde şöyle demiştir: *"En büyük günâh şirktir. Bu hiçbir kapalılığı bulunmayan bir husustur."*[74]

---

[74] Nevevî, el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim: 2/81.

İfâde e
şirk, zulümle
kında şöyle

"Şüp

Zulm
şöyle dem
başka bir
kasına yap

Baş
memekti
ederse,
etmeyen
Şirkin e
Teâlâ şi
için cen
olmaya
âyetler

ك لِمَنْ

[75] Neve

İfâde edildiği üzere en büyük günâh şirktir. Ayrıca şirk, zulümlerin de en şiddetlisidir. Allâh'u Teâlâ, şirk hakkında şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ ﴿١٣﴾﴾ [لقمان: ٣١/١٣]

"Şüphesiz ki şirk, büyük bir zulümdür." [Lukmân: 31/13]

Zulmün mânâsı hakkında İmâm Hattâbî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Zulmün asıl anlamı bir şeyi kendi yerinden başka bir yere koymaktır. İbâdeti de Allâh'u Teâlâ'dan başkasına yapan bir kimse zâlimlerin en zâlimidir."*[75]

Başka bir ifâdeyle zulüm, hak edene hak ettiğini vermemektir. Her kim, Allâh'u Teâlâ'dan başkasına ibâdet ederse, ibâdeti yapılması gereken yere yapmamış ve hak etmeyen birisine yapmış olur ki, bu en büyük zulümdür. Şirkin en büyük günâh ve zulüm olması sebebiyle Allâh'u Teâlâ şirk koşarak ölen kimseleri asla bağışlamaz. Böyleleri için cenneti haram kılmıştır. Onların hiçbir yardımcıları da olmayacaktır. Nitekim Müellif rahîmehullâh'ın zikrettiği âyetlerde şöyle buyrulmaktadır:

﴿إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَآءُ ﴿٤٨﴾﴾ [النساء: ٤/٤٨]

---

[75] Nevevî, el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim: 2/143.

"Allâh, kendisine şirk koşulmasını asla bağışlamaz. Bundan (şirkten) daha hafif günâhları ise, dilediği kimseler için bağışlar." [en-Nisâ: 4/48]

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Bu âyetten de anlaşıldığı gibi, günâhların en büyüğü şirktir. Allâh Azze ve Celle, bize tevbe edilmediği takdirde şirki asla bağışlamayacağını, bunun dışındaki günâhları ise dilediği kimseler için bağışlayacağını bildirmiştir. Allâh'u Teâlâ, günâhkâr olarak huzuruna geleni dilerse bağışlar, dilerse ona azâb eder. Allâh'ın şirki affetmemesi, Müslümanların şirk işlemekten korkmaları ve şirke düşmekten şiddetle sakınmaları gerektiğini göstermektedir. Çünkü şirk en çirkin eylem, Allâh'ın bağışlamadığı bir günâh ve zulümlerin en büyüğüdür."*[76]

﴿إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾﴾ [المائدة: ٥/٧٢]

"Kim Allâh'a şirk koşarsa, muhakkak ki Allâh ona cenneti haram kılar. Varacağı yer cehennem ateşidir. Zâlimler için yardımcı yoktur." [el-Mâide: 5/72]

Muâz bin Cebel radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

---

[76] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 72.

عَنْ مُعَاذِ بْنِ جَبَلٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ لَقِيَ اللَّهُ لَا يُشْرِكُ بِهِ شَيْئًا دَخَلَ الْجَنَّةَ، وَمَنْ لَقِيَهُ يُشْرِكُ بِهِ دَخَلَ النَّارَ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه البخاري (١٢٩) و مسلم (١٥٢)...]

"Her kim Allâh'a hiçbir şeyi şirk (ortak) koşmaksızın kavuşursa (tevhîd üzere ölürse) cennete girer. Her kim de O'na herhangi bir şeyi şirk koşarak kavuşursa (ölürse ebedî olarak) cehenneme girer." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (129); Müslim (152)...]

İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: "*Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in müşrik olarak ölen kimsenin cehenneme gireceği, şirk koşmadan ölen kimsenin de cennette gireceği hükmü üzerinde tüm Müslümanlar icmâ etmiştir. Müşriklerin cehenneme gireceği de umûm ifâdesi üzeredir. Müşrikler ateşe girecek ve orada ebedî kalacaklardır. Bu hususta kitâb ehli olan Yahûdî ve Hristiyanlarla putperest ve kâfirler arasında fark yoktur. Bize göre inatçı kâfirle, inatçı olmayan kâfir arasında da bir ayrım yoktur. Yine İslâm'a muhâlefet edenle, ona bağlandığı halde sonradan kâfir olan kimseler arasında da bir ayrım yoktur. Hepsi de ebedî olarak cehennemliktirler. Ancak cehennemdeki yerleri ve konumları farklı olabilir. Çünkü Allâh Azze ve Celle kimseye zerre ağırlığınca zulmetmez. Allâh'a şirk koşmaksızın ölen kimse kesinlikle cennete girecektir. Böyle biri büyük günâh işlemiş ve bu*

halde ısrarlı iken ölmüş olsa bile, tevhîd ehli olarak ölmesi sebebiyle durumu Allâh'ın dilemesine kalmıştır. Eğer Allâh'u Teâlâ bağışlarsa, azâb görmeden cennete girer, bağışlamazsa azâb görür, sonra cennete girer."[77]

Şirk koşarak küfür üzere ölen bir kimsenin bütün amelleri de boşa çıkar. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bütün ameller ancak küfür işlendiğinde boşa çıkar."*[78] Nitekim Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَقَدْ أُوحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَلَتَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٦٥﴾﴾ [الزمر: ٦٥/٣٩]

"Andolsun ki, sana ve senden öncekilere (geçmiş peygamberlere) şöyle vahyedildi: Eğer Allâh'a şirk koşarsan elbette amelin boşa çıkar ve elbette hüsrana uğrayanlardan olursun." [ez-Zumer: 39/65]

Allâh'u Teâlâ âyet-i kerîmesinde şirk üzere ölenlerin amellerinin boşa çıkacağını ve kesinlikle de hüsrana uğrayanlar olacaklarını beyân etmektedir. Allâh'u Teâlâ, şirkin ne kadar kötü sonuçları olan büyük bir suç olduğunu ifâde etmek için günâhtan koruduğu Nebîlerini dahi tehdit etmiş ve hepsine bu buyruğunu vahyetmiştir ki, tüm insânlık için bir hüccet olsun. Nitekim İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle

---

[77] Nevevî, el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim: 2/97.
[78] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 55.

demiştir: "Bu hitâb, ümmet için durumun ne kadar ağır ve vahim olduğunu beyân etmek üzere peygambere yapılan bir hitâbtır. Makamının yüceliğine ve şerefine rağmen peygamber eğer şirk koşacak olursa onun ameli boşa çıkacağına göre ya sizin durumunuz ne olur? Fakat o mertebesinin fazilet ve yüksekliği dolayısıyla asla şirk koşmaz."[79]

İmâm Nevevî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "İlim adamlarının icmâ ettiklerine göre küfür üzere ölen kâfirin âhirette hiçbir sevâbı yoktur. Allâh'u Teâlâ'ya yaklaşmak maksadıyla dünyâda yapmış olduğu hiçbir işten dolayı ona mükâfat verilmez."[80]

Allâh'u Teâlâ'ya şirk koşan bir kimsenin kanı ve malı -şartlarına binaen- Müslümanlar için helâl olur. Nitekim Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ [التوبة: ٥/٩]

"Müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, onları tutuklayın, kuşatın ve onların bütün geçit yerlerini kesip tutun.

---

[79] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 3/48.
[80] Nevevî, el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim: 17/150.

Eğer tevbe edip namaz kılarlarsa ve zekâtı verirlerse yolla-rını açıverin. Gerçekten Allâh, bağışlayandır, esirgeyendir."
[et-Tevbe: 9/5]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Şunu bilmeli ki, Allâh'u Teâlâ'nın:* **'Müşrikleri öl-dürün'** *buyruğundaki mutlak ifâde, hangi sûrette olursa olsun onları öldürmenin câiz olmasını gerektirmektedir."*[81]

Açıklandığı üzere şirk en büyük günâh ve zulümdür. Şirk koşarak ölen bir kimse asla bağışlanmaz ve cehennemi hak eder ve ebediyen orada azâb içinde kalır. Yaşıyorken yapmış olduğu iyilikler ona fayda vermez, kanı ve malı Müslümanlar için helâldir. Kısacası dünyâ ve âhiret gerçekten hüsrana uğrayanlardan olur... Rabbimiz Allâh Subhânehu ve Teâlâ bizleri şirk işlemekten ve şirk üzere ölmekten korusun. Kendimiz ve tüm Müslümanlar adına Rabbimizden dünyâ ve âhiret afiyet dileriz. Allâhumme Âmîn.

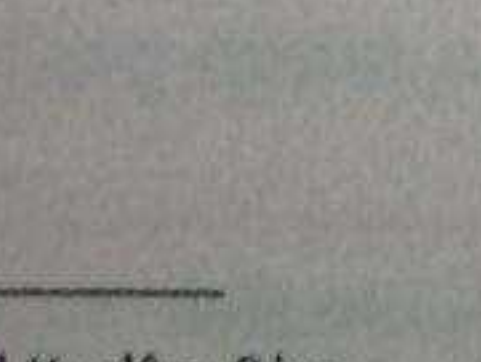

[81] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 8/72.

Metin

وَمِنْهُ: الذَّبْحُ لِغَيْرِ اللهِ، كَمَنْ يَذْبَحُ لِلْجِنِّ أَوْ لِلْقَبْرِ.

Tercüme

Allâh'tan başkası adına, cinler ve kabirler için kurban kesmek şirk olan amellerdendir.

Şerh

Allâh'tan Başkası İçin Kurban Kesmek:

Müellif rahîmehullâh, büyük şirki İslâmı bozan şeyler içinde birinci madde olarak zikrettikten sonra **"Allâh'tan başkası adına, cinler ve kabirler adına kurban kesmek şirk olan amellerdendir"** diyerek, kurbanın bir ibâdet olduğunu ve Allâh'tan başkası adına kesilmesinin şirk olduğunu ifâde etmiştir. Kurbanın ibâdet olduğunun ve ancak Allâh'u Teâlâ için yapılabilecek olmasının delîli Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın şu âyetleridir:

﴿فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ ۝٢﴾ [الكوثر: ١٠٨/٢]

"Rabbin için namaz kıl, kurban kes." [el-Kevser: 108/2]

﴿قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝١٦٢﴾ [الأنعام: ٦/١٦٢]

"De ki: Şüphesiz benim namazım ve kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin Rabbi Allâh içindir." [el-Enâm: 6/162]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ, Rasûlü'ne Allâh'tan başkasına ibâdet edip, O'ndan başkası adına kurban kesen müşriklere bu hususlarda muhâlif olduğunu bildirmesini emrediyor. Çünkü O'nun namazı Allâh içindir. Kurbanı da bir tek ve ortağı olmayan Allâh'u Teâlâ'nın ismi üzerinedir. Çünkü müşrikler putlara taparlardı ve onlara kurban keserlerdi. Allâh'u Teâlâ da, onlara muhâlefet etmeyi ve onların yapageldikleri şeylerden yüz çevirmeyi, niyet, azîm ve gayretle, ihlâs ve samimiyetle Allâh'a yönelmeyi Nebîsi sallallâhu aleyhi ve sellem'e emretti."*[82]

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Allâh Azze ve Celle, kullarından ibâdetler yoluyla kendisine karşı kulluklarını yerine getirmelerini istemektedir. Ayrıca bunu namaz ve diğer ibâdetlerle yerine getirdikleri gibi, kurban kesmekle de gerçekleştirmelerini istemekte ve kullarına, ibâdetin hangi çeşidi olursa olsun, hepsini ihlâslı bir şekilde Allâh'u Teâlâ için yapmalarını, Allâh ile birlikte başka bir varlığa ibâdet etmemelerini emretmektedir. Zîrâ kul, kurban kesmek veya başka bir ibâdet çeşidini Allâh'tan başkası adına yaparsa, bu yaptığıyla Allâh'a ibâdette şirk koşmuş olur."*[83]

---

[82] İbn Kesîr, Tefsîrul-Kur'âni'l-Azîm: 3/343.
[83] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 143.

İfâde edildiği üzere âyet-i kerîmelerde Allâh için kurban kesilmesi, ibâdetlerin en önemlisi olan namaz ile birlikte zikredilerek istenmektedir. Namazın ve kurbanın ancak âlemlerin Rabbi için yapılması emredilmektedir. Bu sebeble tazim için tezellül ile yakınlaşma gayesiyle Allâh'tan başkası adına kurban kesmek şirktir. Böylelikle kendilerinden yardım ya da himmet beklenen cinler yahut kabirler için kurban kesmenin şirk olduğu açık olarak ortaya çıkmaktadır. Allâh bizleri kurusun böyle bir amelin fâili olan kimse lâneti ve tekfîri hak etmiş olur. Alî radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَلِيٍّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَعَنَ اللَّهُ مَنْ ذَبَحَ لِغَيْرِ اللَّهِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه مسلم (١٩٧٨) والنسائي (٤٤٢٢)...]

"Allâh, kendisinden başkası için kurban kesene lanet etsin!" [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (1978); Nesâî (4422)...]

İmâm Berbehârî rahîmehullâh, Allâh'tan başkasına kurban keserek lanete uğramayı hak eden kimselerin hükmü hakkında şöyle demiştir: "Ehl-i Kıble'den olan bir kimse Allâh'ın Kitâbı'ndan bir âyeti inkâr etmedikçe, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in sünnetlerinden birini inkâr etmedikçe, Allâh'u Teâlâ'dan başkasına kurban kesmedikçe, Allâh'tan başkasına namaz kılmadıkça İslâm'dan çıkmaz.

Eğer ki bunlardan birini yaparsa senin onu İslâm'dan çıkarman (tekfîr etmen) vâcibtir."[84]

Kişinin ailesine yahut cemiyet ve dâvetlerde misâfire ikrâm gayesiyle veyahut ticaret maksadıyla hayvan kesmesinde herhangi bir mahzur yoktur. Hatta kişinin ikrâm amaçlı hayvan kesmesi müstehâbtır. Nitekim Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ.» [(حديث صحيح:) رواه البخاري (٦٠١٨) ومسلم (٧٤)...]

"Allâh'a ve âhiret gününe îmân eden bir kimse misâfirine ikrâmda bulunsun." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (6018); Müslim (74)...]

Açıklandığı üzere kurban kesmek bir ibâdettir. Sadece Allâh Azze ve Celle'ye yapılır. Ondan başkası için kurban kesmek kişiyi İslâm'dan çıkaran büyük küfürdür.

[84] Berbehârî, Serhu's-Sunne: 64.

Metin

اَلثَّانِي: مَنْ جَعَلَ بَيْنَهُ وَبَيْنَ اللهِ وَسَائِطَ يَدْعُوهُمْ وَيَسْأَلُهُمُ الشَّفَاعَةَ وَ يَتَوَكَّلُ عَلَيْهِمْ، كَفَرَ إِجْمَاعًا.

Tercüme

İkincisi: Her kim, kendisiyle Allâh arasına aracılar koyar, onlara duâ eder, onlardan şefaat ister veya onlara tevekkül ederse, icmâ ile kâfir olur.

Şerh

Kişinin Allâh İle Kendisi Arasına Aracılar Koyması:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, kendisiyle Allâh arasına aracılar koyar, onlara duâ eder, onlardan şefaat ister veya onlara tevekkül ederse, icmâ ile kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîninden çıkaran şeylerin ikincisini zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kişinin kendisiyle Allâh Azze ve Celle arasına aracılar koyması, onlara duâ etmesi, onlardan şefaat istemesi ve onlara tevekkül etmesi küfürdür. Ehl-i Sünnet ulemâsı bu hükümde icmâ etmiştir. Nitekim Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Her kim melekleri ve nebîleri duâ edilen aracılar kılar, onlara tevekkül ederse, menfaatlerin celbini ve zararların giderilmesini onlardan isterse, meselâ: Günâhların bağışlanmasını, kalblerin hidâyete ermesini, zorlukların giderilmesini ve ihtiyaçların yerine

getirilmesini onlardan beklerse, Müslümanların icmâsıyla o kâfirdir."[85]

Aracı Edinmenin Mânâsı:

Aracı edinmek, kişinin Allâh'ın katında söz ve itibar sâhibi kabul ettiği birisini ya da bir şeyi, Allâh ile kendisi arasında vasıta kılarak ona duâ ya da tevekkül etmesi, ondan yardım beklemesi yahut şefaat istemesidir.

Aracı Edinmeye Gerek Yoktur:

Allâh'u Teâlâ, tek gerçek rabb ve ilâh olandır. Her şeyin ve tüm işlerin kendisine döneceği tek zattır. Tüm mahlûkatı yaratan, yaşatan ve yönetendir. Mahlûkatın tamâmını egemenliği altına alan, her şeye güç yetiren ve yaptığını hikmet üzere yapandır. Kullarının her halini ezeli ilmiyle bilmekte, onların tüm yaptıklarını görmekte ve işitmektedir. Onların fevkinde olduğu halde ilim, kudret, işitme, görme, irâde, hâkimiyet gibi rubûbiyyet sıfâtlarıyla onları her nerede olurlarsa olsunlar kuşatmaktadır. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

﴿لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ يُحْيِي وَيُمِيتُ ۚ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ

---

[85] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 1/124.

شَىْءٍ قَدِيرٌ ﴿٢﴾ هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ ۖ وَهُوَ بِكُلِّ
شَىْءٍ عَلِيمٌ ﴿٣﴾ هُوَ الَّذِى خَلَقَ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضَ فِى سِتَّةِ أَيَّامٍ
ثُمَّ اسْتَوٰى عَلَى الْعَرْشِ ۖ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِى الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا
وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَآءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا ۖ وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ ۚ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ﴿٤﴾ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ ۚ وَإِلَى
اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ ﴿٥﴾ [الحديد: ٥٧/١-٥]

"Göklerde ve yerde olanların tümü Allâh'ı tesbih etmektedir. O, Azîz'dir (üstün ve güçlüdür), **Hakîm'dir** (hüküm ve hikmet sâhibidir). **Göklerin ve yerin hükümranlığı yalnızca O'nundur. Diriltir, öldürür. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir. O, Evvel'dir, Âhir'dir, Zâhir'dir, Bâtın'dır. O, her şeyi bilendir. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra arşa istivâ eden O'dur. Yere gireni, ondan çıkanı, gökten ineni ve ona çıkanı bilir. Her nerede iseniz, O sizinle beraberdir. Allâh, bütün yaptıklarınızı hakkıyla görendir. Göklerin ve yerin hükümranlığı O'nundur. Bütün işler ancak O'na döndürülür. Geceyi gündüze sokar, gündüzü de geceye sokar. O, göğüs-**

lerin özünü** (kalblerde olanı) **hakkıyla bilendir." [el-Hadîd: 57/1-6]

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bilinmektedir ki, ne Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem, ne de ondan önceki peygamberlerden herhangi biri meleklere, Peygamberle ya da sâlih kimselere duâ edin veya ölümlerinden sonra ya da gıyablarında onlarla şefaat dileyin diye bir tavsiyede bulunmamıştır. Hiçbir kimse: 'Ey melekler! Allâh katında bana şefaat edin; Allâh'tan isteyin; dileyin ki bize yardım etsin, bize rızık versin veya bizi hidâyete kavuştursun' dememiştir. Aynı şekilde hiçbir kimse, peygamber ve sâlihlerden ölen birine: 'Ey Allâh'ın Peygamberi! Ey Allâh'ın Rasûlü! Benim için Allâh'a duâ et; benim için Allâh'tan iste; bağışlanmamı dile; Allâh'tan dile ki, günâhlarımı bağışlasın; beni hidâyete kavuştursun; bana yardım etsin, ya da 'bana sıhhat versin' dememiştir.*

Yine hiçbiri: 'Günâhımdan, rızkımın azlığından veya düşmanın bana hâkimiyet kurmasından sana şikâyet ediyorum' ya da: 'Bana zulmeden falanı sana şikâyet ediyorum' dememiştir. Bunları söylemedikleri gibi, 'sana misâfir olarak geldim; sana komşuyum, sana sığınanları korursun, sen kendisine sığınılanların en hayırlısısın' dememiştir. İslâm Dîni'nde zorunlu olarak Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in bu ümmete böyle şeyleri teşrî buyurmadığı mütevâtir nakil ve Müslümanların icmâsıyla bilinmektedir.

Aynı şekilde daha önce gelen peygamberler de, bu gibi

şeylerden hiçbirini teşrî buyurmamışlardır. Ne peygamberlerinden Ehl-i Kitâb'a ve ne de Peygamberimiz sallallâhu aleyhi ve sellem'den Müslümanlara böyle bir nakil vardır. Hatta ne sahâbeden, ne de hakkıyla onlara tâbi olanlardan biri böyle bir şey yapmıştır. Müslüman müctehidlerden de bunu hoş karşılayan da olmamıştır. Ne dört imâm, ne de bir başkası. İmâmlardan hiçbiri, ne hac ibâdetinde, ne de başka bir ibâdette Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in kabri başında Peygamber'den şefaat etmesini, ümmeti için duâ etmesini ya da ümmetin başına gelen dînî veya dünyevî bir musibeti kendisine şikâyet etmeyi hoş karşılamış değildir.

Meleklere, ölümlerinden sonra mezarları başında veya gıyablarında ya da heykellerinin önünde peygamberlere ve sâlih kimselere bu şekilde bir hitâb, müşriklerde ve Allâh'ın izin vermediği şirk ve ibâdet şekilleri uyduran Ehl-i Kitâb ve Müslümanlar içindeki bidâtçılar arasında var olan şirk türlerinin en büyüğüdür."[86]

Kur'ân ve Sünnet nasslarının ve de bu ümmetin imâmlarının tevhîdi bu kadar net olarak açıklamasına ve de tebliğ etmesine rağmen, geçmişte ve de zamanımızda birçok kimse, Rabbimiz Teâlâ'yı gereği gibi tanıyamadıklarından kendileriyle O'nun arasında aracılar kılarak, O'na şirk koşmaktalar. Oysa Rabbimizin kullarına icâbet etmek için aracıya ihtiyacı olmadığı gibi, kulların da seslerini Rabbimize duyurabilmek için aracılar edinmeye ihtiyaçları yoktur.

---

[86] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 1/123 vd.

Zîrâ O, her şeyi bilen, gören ve duyandır; bildiğine, gördüğüne ve duyduğuna da güç yetirendir. Her türlü eksiklikten münezzeh olandır.

Aracı Edinmek Şirktir:

Allâh Azze ve Celle ile kendisi arasına aracı kılan kimseler, Rabbimiz Teâlâ'yı fani, âciz ve de çoğu zaman zâlim krallara ve sultânlara benzetmekte, onlara isteklerini ulaştırmak ve hallerini bildirmek için aracılar edinme zorunluluğunun, âlemlerin rabbi ve de yegâne ilâhı olan Allâh'u Teâlâ için de geçerli olduğunu zannetmekteler. Bu sebeble Mekke müşrikleri de kendilerini Allâh'a yaklaştırmaları için putlarını Allâh'a karşı aracılar edinerek onlara duâ etmişlerdi. Bu yaptıklarından dolayı Allâh Azze ve Celle onları Kur'ân-ı Kerîm'in de "yalancı ve kâfirler" olarak isimlendirmiştir:

﴿اَلَا لِلّٰهِ الدِّيْنُ الْخَالِصُ ۚ وَالَّذِيْنَ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖٓ اَوْلِيَآءَ ۘ مَا نَعْبُدُهُمْ اِلَّا لِيُقَرِّبُوْنَآ اِلَى اللّٰهِ زُلْفٰى ۭ اِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِيْ مَا هُمْ فِيْهِ يَخْتَلِفُوْنَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِيْ مَنْ هُوَ كٰذِبٌ كَفَّارٌ ۝﴾ [الزمر: ٣/٣٩]

"İyi bilin ki, hâlis (katışıksız) **dîn yalnız Allâh'ındır. O'nu bırakıp da başka velîler edinenler: 'Biz onlara sadece, bizi Allâh'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibâdet ediyoruz'**

diyorlar. Şüphesiz Allâh, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allâh, yalancı ve kâfir olanları doğru yola iletmez." [ez-Zumer: 39/3]

Âyet-i kerîmede Allâh Azze ve Celle ile kendileri arasına aracı kılan kimselerin düşünce şekilleri ve aracı kıldıkları şeylere ibâdet etmiş olacakları açık bir şekilde ortaya konmaktadır. Aracı kılanlar kendi ağızlarıyla Allâh'a yakınlaşmak için aracılar kıldıklarını ve aracı kıldıklarına ibâdet ettiklerini ifâde etmektedirler. Onların ibâdetleri ise aracı kıldıkları âciz varlıklara duâ etmeleriyle, onlardan şefaat ve yardım istemeleriyle ve de onlara tevekkül etmeleriyle gerçekleşir. Hiç şüphesiz ki bu ibâdetlerden herhangi birini dahi Allâh'tan başkasına yapan bir kimse icmâ ile müşriktir. Rabbimizin söylediği üzere iftiracı bir kâfirdir. Oysa yaratılmışları aracı edinen kimselerin Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya ulaşmak için aracı edindikleri şeyler de Allâh'a yaklaşmak için vesîle ararlar, O'nun rahmetini umarlar ve azâbından korkarlar.

Şeyh Sanânî rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Bil ki! Her *kim bir ağacın, bir taşın, bir kabrin, bir meleğin, bir cinin, canlı bir şeyin veya ölünün, zarar veya yarar vereceğini, Allâh'a yaklaştırıp ve sadece bununla teşeffu (şefaat isteme) ve tevessül ile dünyâlık hacetlerinden herhangi birisini Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in âmâ bir sahâbenin ondan gözlerinin açılması için kendisinden duâ etmesini istemesi hâriç, göreceğini itikad etmiş olsa, şirk koşmuş olup itikad edilmesi helâl olmayanı itikad etmiş olur.* Tıpkı müşrik-

lerin putlar hakkındaki itikadları gibi. Hele malını, çocuğunu, ölü veya diri birisi için adayan yahut bir ölüden hastalığa şifa, kaybolmuş birisinin geri dönmesi yahut isteklerinden herhangi birisinin yerine gelmesini istemek şirkin bizzat kendisidir ki, putlara tapınanlar da bu şirk üzereydiler. Herhangi bir ölü için adakta bulunmak, kabir üzerine kurban kesip o kabre tevessülde bulunmak, o kabirden (veya sâhibinden) bir ihtiyacının görülmesini istemek, câhiliyye dönemindeki müşriklerin şirk koşmaları gibi bir şirktir."[87] Allâh Azze ve Celle bu gerçeği şöyle ifâde etmiştir:

﴿أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَىٰ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ ۚ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُورًا ﴿٥٧﴾﴾ [الإسراء: ٥٧/١٧]

"O yakarıp durdukları da Rabblerine yaklaşmak için vesîle ararlar. O'nun rahmetini umar ve azâbından korkarlar. Zîrâ Rabbinin azâbı gerçekten korkulmaya değerdir." [el-İsrâ: 17/57]

Bu âyet-i kerîme, Allâh'u Teâlâ'dan başkasını duâ ile yani yalvarıp yakararak çağıranların ve kendilerine duâ edilenlerin tümünü kapsamakta olup, âyet-i kerîme bu anlamda geneldir. Çünkü duâ yoluyla kendisinden bir şeyler iste-

---

[87] Sanânî, Tathîru'l-İtikâd: 60.

nen ve kendisine duâ edilen kimseler de Allâh'a vesîle arama*k*tâ, O'nun rahmetini ümit etmekte ve azâbından korkmaktadırlar. Bu anlamda âyet-i kerîme, nebîlerden, sâlihlerden ya da bir başkasından ister "*imdat*" ifâdesiyle ister başka bir ifâde ile bir şeyler bekleyen ve isteyenlerin tümünü, ölüleri, gâibleri ve benzerlerinin hepsini kapsar. Melek ve cinleri aracı kılmak, duâ ederek onlardan şefaat gibi bir şeyler beklemek de bu kapsamdadır. Bu âyette Allâh'u Teâlâ, onlara yalvarıp yakarmaktan şiddetle sakındırmaktadır. Çünkü bunlar kendilerinden duâ ile yardım isteyenlerden herhangi bir zararı kaldırma veya onlara herhangi bir fayda sağlama gücüne sâhib değillerdir. Onların insânlara isâbet eden musibetlerin hiçbirisini ortadan kaldıracak imkânları olmadığı gibi, insânların hal ve durumlarını bir başka hal ve durumla da değiştiremezler.

Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ'dan başkasından istekte bulunmak şirktir. Böyle bir amel 'lâ ilâhe illallâh' diyerek Allâh'u Teâlâ'yı şehâdette bulunan kimsenin şâhitliğiyle çelişir ve tevhîdi bozar. Çünkü ihlâs kelimesi de denilen bu kelime, böyle bir bâtıl ameli, yani şirki reddetmektedir. Zîrâ Allâh'u Teâlâ'dan başkasına duâ ederek, ondan herhangi bir şey istemek onu ilâhlaştırmak ve ona ibâdet etmek anlamına gelir... Bu âyette açıkça belirtildiği gibi, kendisine duâ edilen varlık, ona duâ ederek bir şeyler isteyen kişiye hiçbir zarar veremediği gibi, hiçbir fayda da sağlayamaz. Çünkü isteyen de âcizdir, kendisinden istenilen de. Hatta kendisinden istekte bulunulan*

kimse bir elçi veya melek de olsa durum yine aynıdır. Bu âyet, Allâh'u Teâlâ'dan başkasına duâ eden, onlardan bir şeyler isteyen müşriklerin bu tür inançlarının tümüyle bâtıl ve asılsız olduğunu ortaya koymaktadır. Aynı zamanda tevhîdi, yani 'lâ ilâhe illallâh' kelimesinin anlamını da çok güzel bir şekilde açıklamaktadır."[88]

O halde her kim sâlihlerden, nebîlerden ya da bunlardan başkalarından, herhangi bir ölü veya yanında olmayan, uzakta ve sesini işitemeyecek konumda olan bir kişiden kendisine yardım yahut şefaat etmesini isterse, bu şekilde onları duâ ile çağırırsa veya meleklere bu anlamda da yalvarıp yakarırsa, o kişi sadece Allâh'a ait olan bir özellik ve yetkiyi, Allâh'u Teâlâ'dan istemesi gereken bir şeyi Allâh'tan başkalarından istediği için Allâh'u Teâlâ'ya şirk koşarak İslâm'dan çıkmış olur.

Bu âyet, Allâh'u Teâlâ'dan başkalarına duâ ettiği ve yalvarıp yakardığı halde: *"Allâh onlara bu yetkiyi vermiştir. Ben yetkileri olduğu için yardımı onlardan istiyorum, şefaati onlardan bekliyorum, tevekkülü onlara ediyorum. Ben Allâh'a şirk koşmuyorum. Çünkü şirk koşmak putlara tapmaktır"* diyen, Allâh'ın rubûbiyyet ve ulûhiyyet sıfâtlarını beşerle paylaşabileceğini zanneden ve şirki de sadece putlara tapmak olarak algılayan câhillere ve sapıklara açık bir reddiyedir. Allâh'u Teâlâ, başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

---

[88] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 97.

﴿وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ يَدْعُوا مِنْ دُونِ اللهِ مَنْ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنْ دُعَائِهِمْ غَافِلُونَ ۝٥ وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ ۝٦﴾ [الأحقاف: ٤٦/٥-٦]

"Kim, Allâh'ı bırakıp da, kıyâmet gününe kadar kendisine cevâb veremeyecek şeylere duâ edenden daha sapıktır? Ve onlar, bunların duâlarından habersizdirler. İnsânlar (kıyâmet günü) toplandığında, o taptıkları kendilerine düşman olurlar ve onların ibâdetlerini de inkâr ederler." [el-Ahkâf: 46/5-6]

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye rahîmehullâh'a, birbirleriyle tartışıp biri diğerine: *"Bizimle Allâh arasında bir aracının (vasıtanın) bulunması kaçınılmazdır; onsuz Allâh'a ulaşamayız"* diyen iki adamın durumu sorulduğunda: "Hamd, âlemlerin Rabbi Allâh'adır. Şâyet bu sözüyle, 'Allâh'ın emrinin bize ulaştırılması için bir aracının bulunması kaçınılmazdır' demek istiyorsa doğrudur. Çünkü insânlar, Allâh'ın sevip râzı olduğu şeyleri, neleri emredip nelerden sakındırdığını, kereminden dostlarına neleri hazırladığını ve azâbtan düşmanlarına neleri vadettiğini, yine Allâh'ın hak ettiği güzel isimleri, akılların idrâk etmekten âciz kaldığı yüce sıfâtları ve benzeri şeyleri ancak kullarına gönderdiği nebileri aracılığıyla bilirler." Dedikten sonra çeşitli âyet-i kerîmeler zikrederek nebîlere muhâlefetin kaçınılmaz sonundan bahsetmiş, ni-

hâyetinde şöyle demiştir: "Ama aracı ile yararların gelmesi ve zararların uzaklaştırılmasını kastediyorsa, meselâ kulların rızkı, yardım görmeleri, hidâyete ermeleri konularında bir aracı kastediyorsa; kulların, bu konulardaki isteklerini bu aracıdan isteyeceklerini ve bu konularda kendisinden istekte bulunmayı söylüyorsa, bu, en büyük şirk olup, Allâh bununla müşrikleri kâfir saymıştır. Çünkü onlar, Allâh'ın dışında dost ve şefaatçi edinmişlerdi. Onlarla yarar celbedeceklerini ve zararlardan korunacaklarını sanıyorlardı."[89]

İfâde edildiği üzere kişinin Allâh ile arasına aracılar edinmesi, Allâh'tan başkasına tevekkül etmesi ve şefaat istemesi kişiyi İslâm'dan çıkaran büyük ve katmerli bir küfürdür.

[89] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 1/121 vd.

Metin

اَلثَّالِثُ: مَنْ لَمْ يُكَفِّرِ الْمُشْرِكِينَ أَوْ شَكَّ فِي كُفْرِهِمْ أَوْ صَحَّحَ مَذْهَبَهُم كَفَرَ.

Tercüme

Üçüncüsü: Her kim, müşrikleri tekfîr etmez veya onların kâfir olduklarında şüphe ederse veyahut onların yolunun da doğru olduğunu kabul ederse, kâfir olur.

Şerh

Kişinin Müşrikleri Tekfîr Etmemesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, müşrikleri tekfîr etmez ve onların kâfir olduklarında şüphe ederse veya onların yolunun da doğru olduğunu kabul ederse, kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin üçüncüsünü zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki her kim, müşrikleri tekfîr etmez veya onların kâfir olduklarında şüphe ederse veyahut onların yolunun da doğru olduğunu kabul ederse, kâfir olur. Ehl-i Sünnet ulemâsı bu hükümde icmâ etmiştir. Şeyh Velîd bin Râşid es-Sueydân şöyle demiştir: "*Âlimler kâfir ve müşrikleri tekfîr etmeyen, onların küfründen şüphe eden veya onların yollarını doğrulayan kimselerin kâfir olacakları hususunda icmâ etmişlerdir.*"[90]

---

[90] Velid bin Râşid, el-İcmâu'l-Akdî: 54. (374. Madde.)

Müşrikleri Tekfîr Etmemek Küfürdür:

Müşrikleri tekfîr etmemek veya onların küfründe şüphe etmek küfürdür. Bu sebeble küfrü açık ve sâbit olan müşrik bir kimseyi tekfîr etmeyen, onun tekfîrinde duraksayan ya da şüphe eden bir kimse kâfir olur. Böyle bir kimsenin kâfir olmasının illeti, delâlet-i kat-î olan şer'î delîllerle hükmü ve ismi bildirilmiş olan bir şeyi kabul etmemektir. Yani Kur'ân, Sünnet ve icmâ gibi nassların küfür olarak bildirdiklerine küfür dememek, kâfir olarak hükmettiklerini kâfir bilmemek, küfrü ve kâfirliği bildiren nassları kabul etmemek demektir. Müslümanlardan ilimce en aşağı olan kimselerin dahi bildiği üzere, Kur'ân ve Sünnet'in haber verdiği, isimlendirdiği ve hükmettiği şeyleri kabul etmek îmân, kabul etmemek ise küfürdür. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يَجْحَدُ بِاٰيَاتِنَآ اِلَّا الْكَافِرُوْنَ ﴿٤٧﴾﴾ [العنكبوت: ٢٩/٤٧]

"Bizim âyetlerimizi ancak kâfirler inkâr ederler." [el-Ankebût: 29/47]

﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرٰى عَلَى اللّٰهِ كَذِبًا اَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ

لَمَّا جَآءَهٗ اَلَيْسَ فِىْ جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِيْنَ ﴿٦٨﴾﴾ [العنكبوت: ٢٩/٦٨]

"Allâh'a karşı yalan uyduran veya kendisine geldiğin-

de hakkı yalanlayandan daha zâlim kim olabilir? Cehennemde kâfirler için kalacak yer mi yok?" [el-Ankebût: 29/68]

Nitekim Kâdî Iyâd rahîmehullâh şöyle demiştir: "Kâdî Ebû Bekir şöyle der: *Bu konuda (kâfirleri tekfîr konusunda) kim duraksarsa, nassı ve teklifi yalanlamış veya ondan şüphelenmiş olur. Onları yalanlamak ve onlardan şüphe etmek ise ancak kâfirin yapacağı bir iştir."* [91]

İmâm Ebû Hanîfe rahîmehullâh, kendisine: "Bir kimse *kâfiri kâfir olarak bilmem"* diyen kimsenin hükmü sorulduğunda şöyle demiştir: *"O kâfir gibidir."*[92]

Yine şöyle demiştir: *"Saîd bin Müseyyeb'den bana ulaştığına göre, kâfirleri bulundukları mevkie indirmeyen onlar gibidir."*[93]

İmâm Beyhakî rahîmehullâh, Seleme bin Şebib'ten şu sözü nakletmiştir: *"Kâfirin kâfir olduğunu söylemeyen, kâfir olur."*[94]

Bu sebeble, Kur'ân veya Sünnet'in açık ve kesin olarak kâfir olduğunu belirttiği bir kişiyi tekfîr etmeyen kimse, Kur'ân ve Sünnet'i yalanlamış olacağından icmâ ile kâfir olur. Bu hükme, Hristiyanları ve Yahûdîleri, tâğûtları ve tâğûtların destekçilerini tekfîr etmeyen yâhut bunların küfründe şüphe eden kimseler öncelikli olarak dâhildir. Zîrâ bu

---

[91] Kâdî Iyâd, eş-Şifa: 2/280-281.
[92] Beş Eser: 40. (Fıkhu'l-Ebsât)
[93] Beş Eser: 42. (Fıkhu'l-Ebsât)
[94] İbn Hacer, Tehzîbu'l-Tehzîb: 2/303.

kimselerin küfrü, nassların açıkça bildirdiği üzere sâbittir.

Kâidenin Tafsilatı:

Müellif rahîmehullâh'ın zikrettiği: **"Kâfiri tekfîr etmemek ve küfründe şüphe etmek küfürdür"** kâidesi, tatbiki açısından aşağıdaki tafsilatı içermektedir:

1. Kim aslî kâfirleri tekfîr etmezse kâfir olur. Kâdî Iyâd rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim Yahûdî, Hıristiyan ve Müslümanların dînini terk edenlerden birisini tekfîr etmez, onların tekfîrinde duraksar veya şüphe ederse kâfir olur."*[95]

Buna göre: Her kim Yahûdîler ve Hıristiyanlar gibi kitâb ehli müşrikleri, Budistler ve ateistler gibi kitâb indirilmemiş olan aslî kâfirleri tekfîr etmezse kâfir olur.

2. Kim nassların kâfir olarak isimlendirdiklerini tekfîr etmezse kâfir olur. İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim, İslâm dîninden başka dînlere mensub olan kimseleri tekfîr etmez veya onları tekfîr etme hususunda şüpheye kapılır ya da onların yollarının (dînlerinin) doğru olduğunu kabul ederse Müslüman olduğunu ortaya koysa veya İslâm inancını kabul ettiğini söylese dahi yine de kâfir olur."*[96]

Buna göre: Her kim Kur'ân ve Sünnet'te İslâm'a girmediği ve kâfir olduğu bildirilen Şeytân, Firavun, Ebû Leheb, Ebû Cehil ve Deccal gibi kimseleri tekfîr etmezse kâfir olur.

---

[95] Kâdî Iyâd, eş-Şifâ: 2/603.
[96] Nevevî, Ravzatu't-Tâlibin: 10/70.

3. Kim küfrü hakkında icmâ edilen kimseleri tekfir etmezse kâfir olur.

Buna göre: Her kim vahdet-i vücûd akîdesinde olanlara, Düzriler, Râfiziler ve Nusayriler gibi kimseleri, dîni ve dîne dâir olan şiarları küçümseyenleri, tâğûtları ve destekçilerini tekfir etmezse kâfir olur.

4. Kim şer'î delîllerin bir kimsenin kâfir olduğuna delâlet ettiğini gördükten sonra onu tekfîr etmezse kâfir olur. İmâm İbn Abdilberr rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Vâcib olan şey, kâfir olduğunda ittifak edilen yahut kâfir olduğuna dâir Kur'ân ve Sünnet'te açık bir delîlin bulunduğu kişinin kâfir olduğunu söylemektir."*[97]

Buna göre: Her kim kabirlere kurban kesenleri, Allâh'tan başkasından yardım isteyenleri ve Allâh'ın şerîatını bir kenara atarak kanun çıkaranları tekfîr etmezse kâfir olur.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken nokta, küfrü bazıları için kapalı kalmış yani işlediği küfrî fiilleri herkes için açık olmayan kimseleri tekfîr etmeyenler tekfîr olunmazlar. Çünkü buradaki şüphe küfür fiilinin hükmünde değil, fâilin bu fiili işleyip işlememesi hakkındadır. Yine hakkında ihtilaf bulunan bir küfrü işleyen kimseyi tekfîr etmeyenler, tekfîr olunmazlar. Misâl olarak namazı bir iki vakit terk eden bir kimseyi tekfîr etmeyen kişi, tekfîr olunmaz. Zîrâ namazın

---

[97] İbn Abdilber, et-Temhîd: 21/17.

bir iki vakit terk edilmesinin küfür olup olmaması, ümmet arasında ihtilaflı bir meseledir.

Tekfîrin Şartları:

Tekfîrin câiz olabilmesi için öncelikle zarûrî olan şartların oluşması gereklidir. Bu şartlar oluşmadan Müslüman bir kimseyi tekfîr etmek hukûken câiz değildir.

1. Fiilin Küfür Olduğunda Nassın Kat'î Olması:

Fâilin işlediği sözlü veya amelî fiilin küfür olduğuna dâir delîllerin kat'î olması, tekfîrin fiille ilgili olan birinci şartıdır. Sözlü veya amelî herhangi bir fiilinin küfür olduğunda şer'î delîllerin delâletinin zannî değil, kat'î olması gerekir. Buna dâir Allâme Şevkânî rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Bir *insânın İslâm'dan çıktığını ve küfre girdiğini söylemek, güneşin aydınlığından daha açık bir delîl olmadan Allâh'u Teâlâ'ya ve âhiret gününe îmân eden bir Müslümanın yapacağı bir iş değildir."*[98]

2. Fiilinin Küfre Delâletinin Sarih Olması:

Fâilin fiilinin küfre delâletinin sarih yani açık olması, tekfîrin fiille ilgili olan ikinci şartıdır. Küfür olan kavlî veya amelî herhangi bir fiilinin, fâilden hiçbir şüpheye veya zanna mahal vermeyecek şekilde sâbit olması gereklidir. Zîrâ küfrü gerekli kılan fiilin varlığında zan veya şüphe olduğunda tekfîr câiz değildir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîme-

[98] Şevkânî, es-Seylu'l-Carar: 4/578.

hullâh şöyle dem
İslâm'ı şüphe ile
ortadan kalkma

3. Fâilin

Fâilin mü
şartıdır. Müke
ve buluğa erm
ler yani delîlle
gibi cezâya d

4. Fâi

Fâilin
yapması, t
gerektiren
ihtiyari ve
linden do
hullâh şö
den günâ
günâh, n
edenin iş
Bu sebel
lerin ka
yoktur.
yaç var

[99] İbn Te
[100] İbn

hullâh şöyle demiştir: "Müslümanlığı kesin olan bir kimsenin İslâm'ı şüphe ile yok olmaz. Çünkü delîl kesin olup, şüphe ortadan kalkmadıkça kişinin Müslümanlığı devam eder."[99]

3. Fâilin Mükellef Olması:

Fâilin mükellef olması, tekfîrin fâille ilgili olan birinci şartıdır. Mükellef olmaktan kasıt, ümmetin ittifakı ile akıllı ve buluğa ermiş olmaktır. Zîrâ akıllı ve baliğ olmayan kimseler yani delîller ve çocuklar şer'î teklife muhâtab olmadıkları gibi cezâya da ehil değildirler.

4. Fâilin Fiili Kasıtlı Olarak Yapmış Olması:

Fâilin küfrü gerekli kılıcı herhangi bir şeyi kasten yapması, tekfîrin fâille ilgili olan ikinci şartıdır. Fâil küfrü gerektiren bir sözü veyahut bir ameli kasten değil de gayri ihtiyari ve sehven, hatâ sonucu yaptığı takdirde fâil, bu fiilinden dolayı sorumlu tutulmaz. İmâm İbn Receb rahîmehullâh şöyle demiştir: "Unutan ve hatâ edenler kendilerinden günâhın kalkması anlamında bağışlanmışlardır. Çünkü günâh, maksatlar ve niyetlerin sonucudur. Unutan ve hatâ edenin ise günâh işlemek gibi bir maksadı ve niyeti yoktur. Bu sebeble onlara bir günâh yoktur. Fakat bunlardan hükümlerin kaldırılmasına gelince bu nasslarin böyle bir muradı yoktur. Hükmün kalması ve kalkması için başka bir delîle ihtiyaç vardır."[100]

---

[99] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 12/501.
[100] İbn Receb, Câmiu'l-Ulûm ve'l-Hikem: 2/369.

5. Fâilin Fiili İrâde Etmiş Olması:

Fâilin küfrü gerekli kılıcı herhangi bir şeyi kendi hür irâdesiyle yapması, tekfirin fâille ilgili olan üçüncü şartıdır. Fâil küfrü gerektiren bir sözü veyahut bir fiili, ikrâh/zorlama altındayken yaptığı takdirde fâil, bu fiilinden dolayı sorumlu tutulmaz. İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Küfür söylemesi için ikrâh edilen kişi, küfrü söylese kâfir olmaz. Çünkü bu, irâdesi dışında olmaktadır."*[101]

6. Küfür Fiilinin Tespit Edilmiş Olması:

Küfrü gerektiren bir fiilin, fâil tarafından işlendiğinin isbâtlanması şarttır. Bu isbâtlanmadığı sürece fâil suçsuzdur. Zîrâ beraatı zimmet asıldır. Küfür fiilinin fâil tarafından işlendiğinin isbâtlanması iki şekilde olur:

Birincisi: Kişinin itirafıdır. Fâilin ikrârı tekfîr ahkâmının kendisi üzerinde uygulanması için yeterlidir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: "Rasûlullâh *sallallâhu aleyhi ve sellem had cezâlarını ikrâr ve beyyine sâbit olana dek ne kendi bilgisine göre ne tek kişinin haberine göre ve ne de vahyin bildirdiğine göre uygulardı. (Yani vahiy o olayı doğrulasa dahi suçlu suçu kabullenmedikçe veya isbât edilmedikçe Rasûlullâh o kimseye had cezâsını uygulamazdı.)"*[102]

İkincisi ise: Erkek, akıllı ve bâliğ, âdil ve Müslüman iki

---

[101] İbn Kayyim, İlâmu'l-Muvakkîn: 3/56.
[102] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 362.

şâhidin, fâilin küfür fiilini işlediğine dâir şâhitlik etmesidir. İmâm İbn Münzir rahîmehullâh şöyle demektedir: "İlim ehli irtidad konusunda iki şâhidin şâhitliğini kabul etmenin gerekli olduğunda icmâ etmişlerdir. Eğer o kişi mürted olduktan sonra tekrar İslâm dönmezse iki şâhidin şâhitliğiyle katledilir."[103]

Tekfirin Mânîleri:

Tekfir için yukarıda zikrettiğim şartların oluşmasından sonra tekfire mânî olan şeylerin de kalmış olması gereklidir. Bu mânîler kalkmadan Müslüman bir kimseyi tekfir etmek hukûken câiz değildir. Bu mânîler dört tanedir:

1. Hatâ:

Muteber bir hatâ, tekfirin mânîlerinin ilkidir. Hatâdan maksat: Mükelleften irâdesi dışında ve kasıtsız olarak ortaya çıkan her türlü söz veya fiildir.

Hatânın muteber yani geçerli olmasının bir şartı vardır. Bu şart: Küfrü gerektiren fiilin kastetmeden sehven yapılmış olmasıdır. Bu şartı taşımayan hatâ eylemleri ve söylemleri tekfîrin mânîlerinden değildir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: "Sahâbe, ilk dört halife ve selefin cumhuru kasıtsız yapılan yanlışlığa hatâ demişlerdir. Nitekim Kur'ân ve Sünnet'in pek çok yerinde hatâ bu anlamda kullanılmıştır.[104] Sahâbeler ve Müslümanların

---

[103] İbn Münzir, Kitâbu'l-İcmâ: 123
[104] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 20/24.

imâmları, hatâlı söz söyleyen herkesin, bu sözü Sünnete (dine) aykırı bile olsa bundan dolayı tekfir edilemeyeceğinde icmâ etmişlerdir. Hatâ eden herkesin tekfir edilmesi icmâya aykırıdır."[105]

2. Te'vil:

Muteber bir te'vil, tekfirin mânilerinin ikincisidir. Te'vilden maksat: Şer'î delilin mevzusu dışında kullanılmasıdır. Yani: Geçerli bir ictihâd sebebiyle nassı anlamamaktan kaynaklanan bir şüphe ile ya da delil olmayan bir şeyi delil zannetmekten dolayı şer'î nassı delâlet ettiği anlama zıt yahut uygun olmayan bir şekilde, kendi yerinden başka bir yere koymaktır.

Te'vîlin muteber yani geçerli olmasının dört şartı vardır. Birincisi: Te'vîl zarûrât-ı dîniyyeden olan meselelerde olmamalıdır. Zarûrât-ı dîniye: Tevhîdin aslını ilgilendiren meseleler ile mütevâtir ve zâhir (açık) olan hükümlerdir. İbn Vezir el-Yemânî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Herkes *için bilinmesi zarûrî olan ve te'vîli mümkün olmayan (mütevâtir ve zâhir olan) şeyleri inkâr edip te'vîl adı altında gizlenen kimselerin kâfir olduğunda ihtilaf yoktur."*[106]

İkincisi: Te'vîl dînin aslından olan zekât, cihâd ve recm gibi herhangi bir hükmü ibtâl etmemelidir. İmâm el-İsfehânî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Te'vîlci hatâ ettiği zaman,

---

[105] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/675.
[106] İsâru'l-Hak Ale'l-Hak: 377.

İmânına bağlı birisi ise te'vîline bakılır: Eğer bu te'vîl Allâh'ın Kitâbı'nın bazı hükümlerine veya mazeret bırakmayan sünnete veya icmâya aykırılığa yol açan bir durumla ilgili olursa tekfîr edilir, mâzur görülmez. Çünkü bunlarla ilgili bir şüphe onu mâzur gösterecek güçte olmayan zayıf bir şüphedir. Çünkü onun şâhidi bu asıllardan biridir ve son derece açıktır. (Şer'î delîllere dayanan bir konuda yapılan aykırı bir te'vîl mâzur görülemez.)"[107]

Üçüncüsü: Te'vîlin dayanağı olarak şer'î veya lügavî bir karine bulunmalıdır. İmâm İbn Dakik el-İd rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Eğer te'vîl edilen mânâ, Arabların konuşmalarından anlaşılan mânâya yakın ise te'vîl kabul edilir. Eğer bu mânâya uzak ise kabul edilmez."*[108]

Dördüncüsü: Te'vîl dînle oynama, bilerek yalanlama ve inkâr gibi sebeblerle olmamalıdır. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Şerîatın delîlleriyle oynadığı, zındıklığı ve küfür sebebi olan sözler söylediği te'vîl ihtimali olmayacak şekilde açık olan kişilerin te'vîl iddiaları kabul edilmez. Hiçbir te'vîl ve ictihâd, açık küfrü söylemeye cevâz vermez. Çünkü hiçbir kâfir yoktur ki küfür sözünü yamalayacak bir delîli veya gerekçesi bulunmuş olmasın."*[109]

3. Cehâlet:

Muteber bir cehâlet tekfîrin mânîlerinin üçüncüsüdür.

---

[107] el-Hucce fi Beyani'l-Mehacce: 2/551.
[108] Alîyyu'l-Kârî, Fıkhu'l-Ekber Şerhi: 108.
[109] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 527.

Cehâletten maksat: Kişinin bilgisiz kalması veya bir şeye bulunduğu hale aykırı bir şekilde inanmasıdır.

Cehâletin muteber yani geçerli olmasının iki şartı var-dır. Birincisi: Cehâlet, zarûrât-ı dîniyyeden olan meselelerde olmamalıdır. İmâm Karâfî rahîmehullâh şöyle demiştir: "İc-*mâ ile sâbit olduğuna göre: Allâh'u Teâlâ usûlu'd-dîn'deki (dîni asıllarındaki) cehâleti mazeret olarak saymamıştır."*[110]

İkincisi ise: Cehâlet def etmeye güç yetirilemeyen bir mesele hakkında olmalıdır. İmâm İbn Lahhâm rahîme-hullâh, şöyle demiştir: *"Hükmü bilmeyen kişi, onu öğrenme-de kusur ve ihmal etmediği sürece mâzur olarak kabul edilir. Ancak kusur ve ihmal varsa asla mâzur olmaz."*[111]

4. İkrâh:

Muteber bir ikrâh, tekfîrin mânîlerinin dördüncüsü-dür. İkrâhtan maksat: Bir başkasını istemediği şeyi zorlaya-rak yapmaya mecbur etmektir.

İkrâhın muteber olmasının altı şartı vardır. Birincisi: İkrâh edenin tehdidi, ihtiyarı bozan ve rızâyı düşüren cins-ten bir şey olmalıdır.[112] İhtiyarı bozan ve rızâyı düşüren ikrâh, mülci ikrahtır. Bu ikrâhın hem fiili hem de sözlü tasar-ruflara etkisi vardır. Kişinin öldürülmek veya bir organının kesilmesi ile veya uzun süre hapsedilmesi veyahut malın

---

[110] Karâfî, Şerhu Tenkihi'l-Fusûl: 439.
[111] İbn Lahhâm, el-Kavâid ve'l-Fevâidu'l-Usûliyye: 87.
[112] İhtiyar: Bir şeyi yapıp yapmama hususunda birini diğerine tercih etmektir. Rıza: Bir şeyi arzu etmek ve onu memnuniyetle kabul etmektir.

çoğunun telef edilme-mülci ikrâhtır. Böyle Hacer rahîmehullâh, zir'e tâbi olarak şöy-kimsenin kalbi îmân rettiği zaman tekfî nikâh bağının kopm

Gayri mülcî ve rızâyı düşürm-dan kaldırmayan deme getirmey-olan ikrâhtır.

İkincisi: gücü yetmeli-etmeye imkâ hullâh, şöyl cek güçte ol zararın altın bilecek vey dır."[114]

Üçü takdirde, gâlibi ile şöyle

[113] İbn Ha
[114] İbn Ha

çoğunun telef edilmesini getirecek şekilde tehdit edilmesi mülci ikrâhtır. Böyle bir ikrâh, tekfîre mânidir. İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: "İbn Battâl, İbn Münzir'e tâbi olarak şöyle demiştir: Âlimler, küfre zorlanan bir kimsenin kalbi îmânla dolu iken ölümden korktuğu için küfrettiği zaman tekfîr edilemeyeceğinde ve eşiyle arasındaki nikâh bağının kopmayacağında icmâ ettiler."[113]

Gayri mülcî ikrâh ise: Zorlanma olduğu halde ihtiyarı ve rızâyı düşürmeyen yahut rızâyı düşürse bile ihtiyarı ortadan kaldırmayan ikrâhtır. Bu da telef olma korkusunu gündeme getirmeyen dayak, kısa süreli hapis ve az bir mal ile olan ikrâhtır.

İkincisi: İkrâh edenin, tehdit ettiği şeyi uygulamaya gücü yetmelidir. İkrâh olunanın ise, tehdit edildiği şeyi def etmeye imkânı bulamamalıdır. İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Zorlayan kişi söylediğini yapabilecek güçte olmalıdır. Zorlanan kişi ise zorlayan kişinin vereceği zararın altından kalkabileceği güçte olmamalıdır. Yani, kaçabilecek veya gücüyle karşı koyabilecek durumda olmamalıdır."[114]

Üçüncüsü: İkrâh olunan, zorlandığı şeyi yapmadığı takdirde, ikrâh edenin tehdit ettiği şeyi yapacağını zannı gâlibi ile bilmedir. Nitekim İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Zorlanan kişi, zorlayan kişinin dediğini

---

[113] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 12/393.
[114] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 12/311.

yapmadığında zorlayan kişinin, tehdidini büyük ihtimalle gerçekleştireceğine kanaat etmelidir."[115]

Dördüncüsü: İkrâh olunan, zorlandığı şeyi yapmadığı takdirde, ikrâh eden tehdit ettiği şeyi hemen yapacak olmalıdır. İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Zorlayan kişi, kendisiyle korkuttuğu şeyi hemen tatbik edebilecek güç ve istekte olmalıdır. Yani; istediği şey yapılmadığı takdirde tehdidini hemen, ani olarak uygulayacak güç ve istekte olmalıdır."*[116]

Beşincisi: İkrâh olunan, zorlandığı şeyi yaptığı takdirde, ikrâh edenin tehdidinden kurtulacağını zannı gâlibiyle bilmelidir.

Altıncısı: İkrâh olunan, kendisinden istenilenden daha fazla bir şey yapmamalıdır. Nitekim İmâm İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Zorlanan kişi, kendisinden istenilen şeyden daha fazla bir şey yapmamalı, zorlandığı meselede muhayyer olduğunu ve o konuda istekli bulunduğunu gösterir bir hareket yapmamalıdır."*[117]

[115] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 12/311.
[116] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 12/311.
[117] İbn Hacer, Fethu'l-Bârî: 12/311.

Metin

اَلرَّابِعُ: مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ غَيْرَ هَدْيِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَكْمَلُ مِنْ هَدْيِهِ، أَوْ أَنَّ حُكْمَ غَيْرِهِ أَحْسَنُ مِنْ حُكْمِهِ كَالَّذِي يُفَضِّلُ حُكْمَ الطَّوَاغِيتِ عَلَى حُكْمِهِ، فَهُوَ كَافِرٌ.

Tercüme

Dördüncüsü: Her kim, başkasının yolunun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği yoldan daha kâmil olduğuna ya da başkasının hükmünün Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden daha iyi olduğuna inanırsa, kâfir olur. Tıpkı tâğûtların hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden üstün tutmak gibi...

Şerh

Kişinin Başkalarının Yolunu Ve Hükmünü Nebî'nin ﷺ Yolundan ve Hükmünden Üstün Tutması:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, başkasının yolunun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği yoldan daha kâmil olduğuna ya da başkasının hükmünün Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden daha iyi olduğuna inanırsa, kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin dördüncüsünü zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim,

başkasının yolunun Nebi sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği yoldan daha kâmil olduğuna ya da başkasının hükmünün Nebi sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden daha iyi olduğuna inanırsa, kâfir olur. Ehl-i Sünnet ulemâsı bu hükümde icmâ etmiştir.

Yolların Ve Hükümlerin En Hayırlısı, Nebî'nin ﷺ Yolu Ve Getirdiği Hükümlerdir:

Yolların en hayırlısı Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in tüm insânlık için getirdiği hidâyet yoludur. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ ۝٥٢﴾ [الشورى: ٤٢/٥٢]

"Şüphesiz ki sen doğru bir yola iletiyorsun." [eş-Şurâ: 42/52]

Câbir bin Abdullâh radîyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ جَابِرِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَإِنَّ خَيْرَ الْحَدِيثِ كِتَابُ اللَّهِ، وَخَيْرُ الْهُدَى هُدَى مُحَمَّدٍ، وَشَرُّ الْأُمُورِ مُحْدَثَاتُهَا، وَكُلُّ بِدْعَةٍ ضَلَالَةٌ.» [حديث صحيح: رواه مسلم (٨٦٧) والنسائي (١٥٧٨)...]

"Sözlerin en hayırlısı Allâh'ın Kitâbı'dır. Yolların en hayırlısı da Muhammed'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılandır. Her bidât sapıklıktır." [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (867); Nesâî (1578)...]

Büyük sahâbe Abdullâh İbn Ömer radîyallâhu anhumâ şöyle demiştir : *"Sünnete muhâlefet eden kâfirdir."*[118]

İfâde edildiği üzere Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâm'ın yolu en hayırlı yoldur. Onun yolu dışındaki yollar ise sapıklık olup, küfür yollarıdır. Nasıl olmasın ki? Zîrâ o yol, Allâh'u Teâlâ'nın kendisine vahyettiği, desteklediği ve âlemlere rahmet olarak gönderdiği Nebîsi'nin yoludur. Nebîsi'nin bildirdiği hükümler ise Allâh'u Teâlâ'nın kendi vahyinden başkası değildir. Nitekim Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوٰى ۝٣ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ ۝٤﴾

[النجم: ٥٣/٣-٤]

"O, hevâdan (kendi istek, düşünce ve tutkularına göre) konuşmaz. O (söyledikleri), yalnızca vahyolunmakta olan bir vahiydir." [en-Necm: 53/3-4]

Mikdâm bin Ma'dîkerb el-Kindî radîyallâhu anh'dan rivâyet olunduğuna göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

---

[118] Abdurrezzâk, el-Musannef: 2/519.

عَنِ الْمِقْدَامِ بنِ مَعْدِى كَرِبَ الْكِنْدِيِّ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَلَا إِنِّى أُوتِيتُ الْكِتَابَ وَمِثْلَهُ مَعَهُ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه أبو داود (٤٦٠١) وأحمد (١٧١٧٤)...]

"Dikkat edin, bana Kur'ân ve bir de onunla beraber onun misli bir daha (sünnet) verilmiştir." [(SAHÎH HADÎS:) Ebû Dâvûd (4601); Ahmed (17174)...]

İmâm İbn Hazm rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in dîn konusunda konuştuğu her söz Allâh'tan bir vahiydir. Bunda şüphe yoktur. Allâh'tan inen vahyin hepsinin 'indirilmiş bir zikir' olduğu konusunda şerîat ve lügat âlimleri ittifak etmişlerdir. Vahyin hepsi korunmuştur. Allâh'ın korumasını üstlendiği her şeyin, zâyi edilmeyeceği garantilenmiştir. Aksi halde Allâh'ın kelâmı, yalan olurdu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in dîn konusunda konuştuğu şeylerin zâyi edileceğine ve aralarına bâtılın karışacağına dâir hiçbir yol yoktur. Böyle bir yol bulunsaydı, Allâh'u Teâlâ'nın:* **'O zikri biz indirdik, onun koruyucusu da elbette biziz'** [el-Hicr: 15/9] *kavlinin yalan olması gerekirdi ki, bunu Müslüman söylemez...* Korunması vaad edilen *zikri, yalnızca Kur'ân'a hamledenlerin delîli yoktur. Zikir, Allâh'ın Kur'ân'dan, Kur'ân'ı açıklayan ve vahiy olan Sünnet'ten Nebîsine inen her şeye verilen bir isimdir. Zîrâ Allâh Teâlâ:* **'Onları açık delîller ve kitâblar ile gönderdik, sana da zikri indirdik ki, kendilerine indirileni insânlara açıklayasın,**

ta ki düşünüp öğüt alsınlar' [en-Nahl: 16/44] *âyetiyle Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'i Kur'ân'ı açıklamaya da memur kılmıştır."*[119]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmesinde Nebîsi Muhammed aleyhisselâm'ın dîne dâir söylediklerinin vahiy olduğunu beyân etmiştir. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ise, Kur'ân ile birlikte Kur'ân'ın tefsîri niteliğinde olan Sünnet'inde kendisine verildiğini bildirmiştir. Bu sebeble de onun getirdiği tüm hükümler, adâlet ve haktır. Hikmet üzere olup, çağlar üstüdür. Onun helâl olarak bildirdikleri helâl, haram olarak bildirdikleri de haramdır. Yol ve hüküm arayana Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiğinden ayrı doğru ve hak olan başka bir yol; Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in bildirdiğinden ayrı adâlet ve hikmet olan başka bir hüküm yoktur.

Başkalarının Yolunu Ve Hükmünü Nebî'nin ﷺ Yolundan Ve Hükmünden Üstün Tutmak Küfürdür:

Tâğûtların yolunu ve hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yolundan ve hükmünden üstün tutmak gibi başkalarının yolunu ve hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yolundan ve hükmünden üstün tutmak küfürdür. Zîrâ Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yolu, Allâh'u Teâlâ'nın tevhîd dîni İslâm'dır. Hükmü ise, Allâh'u Teâlâ'nın

---

[119] İbni Hazm, el-İhkâm: 1/117-118.

kendisine indirdiği vahiyden başkası değildir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الدِّينَ عِندَ اللهِ الْإِسْلَامُ ﴿١٩﴾﴾ [آل عمرن: ١٩/٣]

"Allâh katında dîn İslâm'dır." [Âli İmran: 3/19]

﴿اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِى وَرَضِيتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيناً ﴿٣﴾﴾ [المائدة: ٣/٥]

"Bugün sizin için dîninizi kemâle erdirdim. Size nimetimi tamâmladım ve sizin için dîn olarak İslâm'ı seçtim." [el-Mâide: 5/3]

﴿وَمَنْ يَبْتَغِ غَيْرَ الْاِسْلَامِ دِيناً فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِى الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ﴿٨٥﴾﴾ [آل عمرن: ٨٥/٣]

"Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa, (bilsin ki o dîn) ondan kabul edilmeyecek ve o âhirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır." [Âli İmran: 3/85]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Allâh'u Teâlâ'nın **'Allâh katında dîn İslâm'dır'** buyruğu, kendi yanında İslâm'dan başka kabul edeceği bir dîn olmadığının ihbârıdır. İslâm tüm zamanlarda Allâh'ın peygamberlerle gönder-

diği şeylere tâbi olmak
hisselâm ile son buldu.
hi ve sellem bu dîni ge
ka bir dîn ile çıkarsa o
Teâlâ, şöyle buyurma
arsa, **ondan kabul e**
başka bir yola gide
Teâlâ başka bir âyeti

...نَ يَدَىِ اللهِ وَرَسُولِهِ

...لَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَرْفَعُوٓا

... لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ

... تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾

"Ey îmân e
meyin. Allâh'a
hakkıyla işitendi
rinizi, Nebî'nin s
ğırdığınız gibi,
farkına varmad

[1] İbn Kesîr, Tefsîru
[2] İbn Kesîr, Tefsîru

diği şeylere tâbi olmaktır. Peygamberlik, Muhammed aleyhisselâm ile son buldu. Artık kim Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem bu dîni getirdikten sonra Allâh'ın huzuruna başka bir dîn ile çıkarsa ondan kabul olunmaz.[120] Sonra Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır: **'Kim İslâm'dan başka bir dîn ararsa, ondan kabul edilmez.'** Yani kim Allâh'ın açtığı yoldan başka bir yola giderse ondan asla kabul edilmez."[121] Allâh'u Teâlâ başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿١﴾ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ ﴿٢﴾﴾

[الحجرات: ٤٩/١-٢]

"Ey îmân edenler! Allâh'ın ve Rasûlü'nün önüne geçmeyin. Allâh'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allâh, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir. Ey îmân edenler! Sesinizi, Nebî'nin sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Nebî'ye yüksek sesle bağırmayın, yoksa siz farkına varmadan amelleriniz boşa gider." [el-Hucurât: 49/1-2]

---

[120] İbn Kesîr, Tefsîrul-Kur'âni'l-Azîm: 2/20.
[121] İbn Kesîr, Tefsîrul-Kur'âni'l-Azîm: 2/60.

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: "Birinci âyette Allâh'u Teâlâ, hem kendisinin hem de Nebînin önüne geçilmesini yasaklamıştır. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği vahye karşı aklı öncelemekten daha büyük onun önüne geçme cüreti yoktur. Bu yüzden selef âlimlerin birçoğu bu âyet hakkında şöyle demişlerdir: 'Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem konuşmadıkça siz konuşmayın! O emretmedikçe, siz bir şey yapmayın!' Şurası kesin olarak bilinmektedir ki, aklı ve başkanın akılını vahye önceleyen kimse Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e en fazla isyân eden ve onun önüne en çok geçen kimsedir... İnsânların Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den daha yüksek konuşmaları amellerinin boşa gitmesine neden olur. O halde, kendi görüş ve düşüncelerini, zevklerini, bilgilerini ve siyasetlerini Kur'ân'ın önüne geçirip ondan üstün tutan kimselerin durumu nasıl olur? Onların bu halleri, amellerinin boşa çıkması için daha büyük neden değil midir?"[122]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "Müslümanların dîninde zarûrî olarak bilinmektedir ki kim, İslâm Dîni'ne itaatten uzaklaşır ve Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîatından başka bir şerîata uyarsa, kâfir olur."[123]

Bu sebeble her kim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in yürüdüğü yol olan İslâm'a tâbi olmazsa yahut İslâm'dan

---

[122] İbn Kayyim, Bedâiu't-Tefsîr: 3/5.
[123] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 28/524.

başka bir yol ararsa, diğer yolları İslâm'dan üstün tutmuş olup, kâfir olur. Allâh'u Teâlâ'nın kendisinden asla kabul etmeyeceği bir yola sapmış olarak âhirette hüsrana uğrar. Bu hükme İslâm'ın çağa uymadığını zannedenler, demokrasiyi yahut laikliği İslâm'a tercih edenler ve bunlar gibi çeşitli beşerî ideolojileri benimseyenler öncelikli olarak dâhildir.

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in bildirdiği hükümler ise daha önce ifâde ettiğim üzere Allâh'u Teâlâ'nın kendisine indirdiği vahyinden başkası değildir. Bu sebeble de Muhammed aleyhisselâm'ın bildirdiği hükümlere onları benimseyerek tâbi olmak tevhîd ve îmân; aksi ise mutlak sûrette şirk ve küfürdür. Nitekim Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَآ اٰتٰىكُمُ الرَّسُوْلُ فَخُذُوْهُ وَمَا نَهٰىكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوْا ۚ وَاتَّقُوا اللّٰهَ ۭ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۝﴾ [الحشر: ٥٩/٧]

"Rasûl size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin. Allâh'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allâh'ın azâbı çetindir." [el-Haşr: 59/7]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh, âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"İbn Cüreyc dedi ki: Size bana itaat kabilinden olup getirdiği şeyleri siz de yerine getiriniz. Bana masiyet türünden olup size yasakladığı şeylerden siz de uzak durunuz... el-*

Mehdevî ise dedi ki: Allâh'u Teâlâ'nın: **'Rasûl size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin'** buyruğu şunu gerektirmektedir: Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in emrettiği her bir husus, Allâh'tan bir emîrdir. Âyet-i kerîme her ne kadar ganimetler hakkında ise de O'nun bütün emir ve yasakları da bunun kapsamına girer."[124] Allâh'u Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ ﴿١٤﴾﴾ [النساء: ١٤/٤]

"Kim de Allâh'a ve Rasûlüne isyân eder ve O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allâh onu ebedî kalacağı cehennem ateşine sokar. Onun için alçaltıcı bir azâb vardır." [en-Nisa: 4/14]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e karşı edebin başı şunlardır: Tam anlamıyla ona teslim olmak, emrine boyun eğmek, aklî denilen bâtıl hayallerle itiraz etmeksizin verdiği haberi kabul ve tasdik ederek karşılamak, bu haberler hakkında şüphe ve kuşkuya düşmemek, kişilerin görüşlerini ve zihinlerin süprüntülerini onun önüne geçirmemek, nasıl ki onu gönderen Allâh Subhânehu Teâlâ; ibâdet, huşu, zillet, tevbe ve tevekkülde bir kılınıyor ise Rasûlullâh sallallâhu

[124] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 18/17.

aleyhi ve sellem'i de hükmü kabul etmede, teslimiyette, boyun eğmede ve itaatte birlemektir. İşte bu, iki tevhîddir. Kulun Allâh'ın azâbından kurtulması ancak bu ikisiyle mümkündür. Birisi Rasûlü gönderenin tevhîdi (birlenmesi), diğeri de Rasûle uyma tevhîdidir."[125]

Allâh'u Teâlâ, âyet-i kerîmelerinde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in verdikleri almayı ve nehyettiklerinden de vazgeçmeyi emretmiştir. Zîrâ onun verdikleri Allâh'u Teâlâ'nın kısas ve zekât gibi helâl ve hayır kıldığı şeylerdir. Nehyettikleri ise fâiz ve zinâ gibi haram ve şerli olan şeylerdir. Bu sebeble her kim, isyân eder konulan helâl ve haram sınırlarını aşarak içki ve kumar gibi haramları helâl (serbest); dâvet ve cihâd gibi helâlleri de haram (yasak) kılarsa; beşerin cezâ ve hukuk kanunlarını, İslâm'ın cezâ ve hukuk kanunlarının önüne geçirirse, tâğûtların lanetli hükümlerini Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği ilâhî hükümlerden üstün tutmuş olup, kâfir olur.

Tâğûtların Hükmünü Nebî'nin ﷺ Getirdiği Hükümlerden Üstün Tutmak:

Müellif rahîmehullâh, şerh ettiğimiz bu maddenin sonunda **"Tâğûtların hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden üstün tutmak gibi"** diyerek, başkasının hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği hükümlerden üstün tutmanın küfür olmasına misâl olarak

---

[125] İbn Kayyim, Medâricu's-Sâlikîn: 2/387.

zikretmiştir. Bu misâl, doğru ve güzel bir misâldir. Zîrâ tâğût ismi cins bir isim olup, Allâh'u Teâlâ'nın hükmüyle hükmetmeyen ve yönetmeyen her türlü şeyi ve kimseyi kapsamaktadır. Allâh'ın hükümleriyle yönetmeyen demokrasi gibi beşerî bir sistem, bu sistemlerin idarecileri, onların hükümlerini tasarlayanlar ve bu hükümlerle hükmeden hâkimler öncelikli olarak buna dâhildir. Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Tâğût; kendisine ibâdet edilme, bağlanılma ve itaat edilme noktasında haddini aşan kul demektir. İnsânların tâğûtu, Allâh ve Rasûlü'nün kanunlarıyla hükmetmeyen, Allâh'tan başka kendisine muhâkeme olunan, ibâdet edilen ve Allâh'ın emrine dayanmaksızın, Allâh'a itaat etmeksizin kendisine tâbi olunanlardır."*[126]

Zikrettiğimiz bu ve benzeri tâğûtların hükmünü, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden üstün tutmak gibi bir fiilin sâhibi olan kimse, Müellif rahîmehullâh'ın zikrettiği üzere kâfirdir. Bunun hükmederken yahut hüküm isterken olması arasında fark yoktur. Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Her kim Allâh'ın Kitâbı ve Rasûlü'nün Sünneti dışında bir şeye başvurarak ona muhâkeme olursa, tâğûta muhâkeme olmuş demektir. Oysa Allâh mü'min kullarına, onu red ve inkâr etmelerini emretmiştir. Müslüman, bütün mesele ve problemlerini, yalnızca Allâh'ın Kitâbı'na ve Rasûlü'nün Sünneti'ne götürmek ve yal-*

[126] İbn Kayyim, İlâmu'l-Muvakkiîn: 1/40.

nızca bu ikisine muh
Kim de bu il
başka bir hükme
haddi aşmış olur.
şerîat kıldığı şeyin
ğı halde, şerîatın
makta, şerîat dış
Dolayısıyla kim A
se bu haliyle tâğû
Her kim
muhâkeme olm
sellem'in getird
dâvet ederse,
Rasûlullâh'ın A
Oysa Allâh bize
Kim Allâ
eder, insânlara
emrettiğinin d
emrederse ya
isteklerine uy
ni boynundan
olduğunu iler
böyledir."[127]
Allâh'u

[127] Abdurrahmân

nızca bu ikisine muhâkeme olmakla mükelleftir.

Kim de bu ikisiyle hüküm vermez ve bu ikisi dışında başka bir hükme veya mahkemeye başvurursa, bu haliyle haddi aşmış olur. Böylece Allâh'ın ve Rasûlü'nün kendisi için şerîat kıldığı şeyin dışına çıktığını ve bu hükmü, lâyık olmadığı halde, şerîatın konumuna getirmiş olduğunu ortaya koymakta, şerîat dışı bir tutum ve davranış içine girmektedir. Dolayısıyla kim Allâh'tan başka bir şeye ibâdet ederse, o kimse bu haliyle tâğûta ibâdet etmiş olur...

Her kim insânları Allâh ve Rasûlü'nden başkasına muhâkeme olmaya çağırır ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiğini terk etmeye ve bundan vazgeçmeye dâvet ederse, itaat konusunda Allâh'a şirk koşmuş, Rasûlullâh'ın Allâh'tan getirdiği şeye muhâlefet etmiş olur. Oysa Allâh bize bunları reddetmeyi emretmiştir...

Kim Allâh ve Rasûlü'nün emrettiği şeye muhâlefet eder, insânlara Allâh'ın indirdiğinin ve Allâh ve Rasûlü'nün emrettiğinin dışında bir hükümle hüküm verilmesini ister ve emrederse ya da bunu taleb eder ve bu şekilde kendi heva ve isteklerine uyarak hareket ederse, bu kimse İslâm ipini, ahdini boynundan çıkarıp atmıştır. Hatta kendisinin Müslüman olduğunu ileri sürse, mü'min olduğunu iddia etse de durum böyledir."[127]

Allâh'u Teâlâ, Muhammed aleyhisselâm'ın getirdikle-

---

[127] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 391-392.

riyle değil de, tâğûtların âciz akıllarından uydurdukları lânetli kanunlarla hükmedenler hakkında şöyle buyurmuş-tur:

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْكَافِرُوْنَ﴾

٤٤ [المائدة: ٥/٤٤]

"Her kim Allâh'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin ta kendileridir." [el-Mâide: 5/44]

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُوْنَ﴾

٤٥ [المائدة: ٥/٤٥]

"Her kim Allâh'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir." [el-Mâide: 5/45]

﴿وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفٰسِقُوْنَ﴾

٤٧ [المائدة: ٥/٤٧]

"Her kim Allâh'ın indirdiği ile hükmetmezse, işte onlar fâsıkların ta kendileridir." [el-Mâide: 5/47]

Âyet-i kerîmelerde Allâh'u Teâlâ'nın indirdikleriyle değil de, tâğûtların beşerî kanunlarıyla hükmedenlerin

kâfirlerin, zâlimlerin ve
olarak beyân edilmişt
beşerî sistemlerin kar
naklı töreleriyle... h
Şankîtî rahîmehullâh
tan Allâh'ın şerîatına
göklerin ve yerin yo
mirâsta erkeğin kad
olmadığını ve her ik
mek, çok eşliliğin z
olduğunu, recm, e
olduğunu ve insânc
zeri iddialarda bul
rın malları, ırzları
hakkında bu tür
ve yerin yaratıcıs
cısı tarafından k
mektir. O, yaratt
bilendir ve O, be
lunmasından çok

Allâme Şe
bir şek ve şüph
metmemek), A
diliyle emrettiğ
tiği şerîatına

kâfirlerin, zâlimlerin ve fâsıkların tâ kendileri olacakları açık olarak beyân edilmiştir. Bu sebeble demokrasi ve benzeri beşerî sistemlerin kanunlarıyla yahut aşiretlerin beşer kaynaklı töreleriyle... hükmedenler kâfirdir. Nitekim Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir: "Gökleri ve yeri yaratan Allâh'ın şerîatına aykırı bir hukuk sistemiyle hükmetmek göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek demektir. Meselâ mirâsta erkeğin kadından fazla almasının adâletli bir taksim olmadığını ve her ikisinin de eşit alması gerektiğini iddia etmek, çok eşliliğin zulüm olduğunu, talakın kadın için zulüm olduğunu, recm, el kesme ve benzeri cezâların bir vahşet olduğunu ve insâna uygulanamayacağını iddia etmek ve benzeri iddialarda bulunmak böyledir. Toplumdaki kişiler, onların malları, ırzları ve namusları, nesepleri akılları ve dînleri hakkında bu tür bir hukuk sistemiyle hükmetmek, göklerin ve yerin yaratıcısına küfretmek ve bütün mahlûkatın yaratıcısı tarafından konulan göklerin nizamına karşı çıkmak demektir. O, yarattığı şeylerin yararının nerede olduğunu en iyi bilendir ve O, beraberinde başka bir hüküm koyucunun bulunmasından çok berîdir ve çok büyüktür."[128]

Allâme Şevkânî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "Hiç bir şek ve şüphe yoktur ki bu (Allâh'ın indirdikleriyle hükmetmemek), Allâh Subhânehu ve Teâlâ'ya ve Rasûlü'nün diliyle emrettiği Kitâb'ın ve Rasûlü'nün diliyle kulları için seçtiği şerîatına karşı küfürdür. Hatta onlar Âdem aleyhis-

---

[128] Şankıtî, Edvâu'l-Beyân: 3/260.

selâm'ın zamanından bu zamana kadar gelip geçmiş bütün şerîatlara küfür ediyorlar. Onlara karşı cihâd vâcibtir. İslâm'ın hükümlerini kabul edip, onlara gönüllü olarak itaat edene kadar ve tâbîi oldukları bu tâğûtî şeytânî hükümlerin hepsini terkederek kendi aralarında tertemiz olan İslâm şerîatıyla hüküm edene kadar onlara karşı savaşmak emrolunmuş-tur."[129]

Beşer kanunlarıyla hükmeden hâkimlerin yaptıkları işin haram olduğuna inanmaları kendilerini küfre girmekten kurtarmaz. Zîrâ âyet genel olup, onda "helâl görürse" diye bir kayıt yoktur. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bilindiği gibi; Allâh'ın, Rasûlü ile göndermiş olduğu emîr ve nehiyleri yürürlükten kaldıran kimse, Müslümanların, Yahûdîlerin ve Hıristiyanların ittifakı ile kâfirdir."*[130]

Şeyh Muhammed bin İbrâhîm rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "كفر دون كفر *'Küfürden başka küfür' yani İslâm Dîni'nden çıkarmayan küfür', diye bilinen bu sözlere gelince bu sözler, Allâh'tan başkasının hükmü ile hüküm verdiği halde kendisinin âsî olduğuna ve Allâh'ın hükmünün hak olduğuna îtikâd eden ve bu hâlin birkaç defa olduğu kimseler için geçerlidir. Allâh'ın hükmü dışında bu (beşerî) kanunları tertip edip (teşrî kılıp), insânların tâbi oldukları kanunlar hâline getirmek ise büyük küfürdür. Hatta: 'Biz hatâ ediyoruz,*

[129] Şevkânî, ed-Deva el-Acil: 34.
[130] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 8/106.

Allâh'ın şerîatı (kanunları) daha âdildir' deseler dahi bu, İslâm Dîni'nden çıkaran küfürdür."[131]

Allâh Azze ve Celle, Muhammed aleyhisselâm'ın getirdiklerinden değil de, tâğûtların âciz aklından uydurduğu lanetli kanunlardan hüküm isteyenler hakkında ise şöyle buyurmuştur:

﴿فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَٰلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا ﴿٥٩﴾﴾ [النساء: ٤/٥٩]

"Eğer herhangi bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz Allâh'a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız onu Allâh'a ve Rasûlü'ne götürün; bu hem hayırlı, hem de netice bakımından daha güzeldir." [en-Nisâ: 4/59]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh, âyet-i kerîmeye dâir şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ, kullarına aralarında meydana gelen anlaşmazlıklar konusunda mutlak sûrette Allâh'a ve Rasûlüne müracaat etmeleri gerektiğini emretmiştir. Bu emîr mü'min kullaradır ve öncelikle onlara:* **'Ey îmân edenler!'** *diyerek îmânı söz konusu etmiştir. Böylece anlaşmazlığı Allâh'a ve Rasûlüne götürme noktasında da îmânı adeta bir şart koşmuştur. Eğer îmân ediyorlarsa bu anlaşmazlığı mutlak sûrette Allâh'a ve Rasûlüne götürmek zorundadırlar. Eğer*

---

[131] Mecmûa Resâil ve'l-Fetevâ: 12/280 (4060. Soru)

îmân yoksa o zaman böyle bir yükümlülükte yok demektir. Eğer aralarında meydana çıkan ihtilâfı Allâh'a ve Rasûlüne götürmek istemeyen bir kimse varsa, o zaman böyle bir kimsenin îmânı yok demektir."[132]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh ise âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ:* ***'Allâh'a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız'*** *buyurmaktadır. Yani: 'Dâvaları ve bilinmeyen şeyleri Allâh'ın Kitâbı'na, Rasûlü'nün Sünneti'ne götürün, aranızda çıkan ihtilâflarda o ikisine başvurunuz' demektir.* ***'Allâh'a ve âhiret gününe gerçekten îmân ediyorsanız.'*** *Bu da gösteriyor ki: Kim ihtilâf hâlinde Kitâb ve Sünnet'in hakemliğine gitmez ve o ikisine müracaat etmezse, o Allâh'a ve âhiret gününe îmân etmiş değildir."*[133] Allâh Azze ve Celle, diğer bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmuştur:

﴿اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُٓوا اِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ اُمِرُٓوا اَنْ يَكْفُرُوا بِهٖ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾﴾ [النساء: ٤/٦٠]

"Sana indirilene ve senden önce indirilene gerçekten îmân ettiklerini zannedenleri görmüyor musun? Bunlar,

---

[132] İbn Kayyim, Bedâiu't-Tefsîr: 1/542.
[133] İbn Kesîr, Tefsîru'l Kur'âni'l-Azîm: 2/304.

tâğûta muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa onlar onu reddetmekle emrolunmuşlardı. Şeytân da onları uzak bir sapıklıkla sapıttırmak istiyor." [en-Nisâ: 4/60]

Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'ın şerîatının dışındaki bir şerîata muhâkeme olmak tâğûta muhâkeme olmak demektir.*[134] *Allâh'ın kanunlarından başka kanunlarla muhâkeme olmayı isteyenlerin şirke girdiklerini Nisâ Sûresi'nin 60. âyeti apaçık bir şekilde bildiriyor. Ve böylelerinin Müslümanlık iddiasını hayretle karşılıyor. Çünkü hem îmân ettiklerini iddia ediyorlar hem de Allâh'ın kanunlarından başka kanunlarla muhâkeme olmayı istiyorlar. Oysa aynı kalbte Allâh'a îmân ile tâğûta muhâkeme olmaya rızâ gösterme bir arada bulunamaz. İşte bu onların îmân iddialarında yalancı olduklarını ortaya koymaktadır."*[135]

Âyet-i kerîmelerde tâğûtlardan hüküm isteyenlerin Allâh'a ve âhiret gününe îmân şartını çiğneyen ve îmânlarında zan sâhibi olan kimseler oldukları açık olarak beyân edilmiştir. Bu sebeble her kim tâğûtlardan yani beşer kanunlarıyla hükmedenlerden gerek büyük, gerekse de küçük herhangi bir ihtilâfın hükmünü isterse kâfir olur. İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Her kim Nebîlerin sonuncusu Muhammed bin Abdullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e indirilen muhkem şerîatı terk eder ve neshedilmiş baş-*

---

[134] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 7/50.
[135] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/259.

ka şerîata muhâkeme olursa kâfir olur. O halde (Cengiz Han'ın uydurduğu yasalar olan) Yes'ak'a muhâkeme olan ve onu İslâm kanunlarından üstün tutanın durumu acaba nasıl olur? Kim bunu yaparsa Müslümanların icmâsıyla kâfir olur."[136] Allâh'u Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmuştur:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾

[النساء: ٤/٦٥]

"Hayır! Senin Rabbine andolsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar." [en-Nisâ: 4/65]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh bu âyeti zikrettikten sonra şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ, bu âyette, usûlde, fürûda, şer'î hükümlerde, bütün sıfâtlarda ve daha başka konularda meydana gelebilecek bütün ihtilâflarda, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'i hakem tâyin etmedikçe hiç kimsenin îmân etmiş olmayacağını, (Allâh Azze ve Celle) mukaddes nefsine yemin ederek te'kid etmiştir. Îmân, ancak bütün meselelerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tâyin*

---

[136] İbn Kesîr, el-Bidâye ve'n-Nihâye: 13/139.

edildiğinde gerçekleşmiş olur. Ayrıca, bütün meselelerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tâyin edilse de verdiği hükme karşı kalblerinde bir sıkıntı duymadan tamâmen teslim olmadıkça, kalbler de verilen hükümden dolayı mutmain olmadıkça ve bu hükümleri tamâmen kabul etmedikçe yine de mü'min olmayacaklarını bildirmiştir. Dahası, bütün bunlar sağlansa bile, verilen hükme tamâmen rızâ ve teslimiyet göstermediklerinde, bu hükme karşı gelip itiraz ettikleri veya bu hükümler dışında başka hükümler istediklerinde de yine mü'min olamayacaklarını bildirmiştir."[137]

Abdullâh bin Amr radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه ابن أبي عاصم (١٥) ابن بطة (٦٧٩)...]

"Nefsim, elinde olan Allâh'a yemin ederim ki; arzusu benim getirdiğime tâbi olmadıkça hiç biriniz îmân etmiş olmaz." [(SAHÎH HADÎS:) İbn Ebî Âsım (es-Sünne: 15); İbn Batta (el-İbâne: 279)...]

Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir:

---

[137] İbn Kayyim, et-Tıbyân fi Aksâmi'l-Kur'ân: 430.

"Rahmân'ın kanunlarına ve şerîatına muhâlif şeytânın hükümlerine tâbi olan kişi, Allâh'a eş koşmuş ve müşrik olmuştur."[138] Yine şöyle demiştir: "Âdemoğullarının en şereflisi olan Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelen şerîatı bırakıp başka kanunlara itaat edenin itaati, İslâm Milletinden/Dîni'nden çıkarıcı bir küfürdür."[139]

Şeyh Muhammed Hamîd el-Faki rahîmehullâh ise şöyle demiştir: "Avrupalıların sözünü kabul edip, kan, ırz ve malda onunla hükmolunmayı kabul eden, onu, Allâh'ın Kitâbı ve Rasûlü'nün Sünneti'nden üstün tutan kimsenin kâfir ve mürted olduğu kesindir. Eğer bunda ısrar eder ve Allâh'ın indirdiği hükme dönmezse, namaz, oruç, hac ve benzeri zâhirî amellerden hiçbiri ve hiç kimse onu kurtaramaz."[140]

Âyet-i kerîmede ve hadîs-i şerîfte Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e yani onun getirdiği Kur'ân ve Sünnet'e muhâkeme olmanın, verilen hükümden dolayı kalbte hiçbir sıkıntı duymamanın ve verilen hükme tam bir teslimiyetle tâbi olmanın sahîh bir îmân için gerekli olduğu açıkça beyân edilmiştir. Bu sebeble her kim, ihtilaf ettiği şeyin hükmünü tâğûtların lânetli kanunlarında ararsa, tâğûtların kanunlarını Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e inen hükümlerden üstün tutmuş olur. Böyle bir amelin sâhibi olan kimse, Ehl-i Sünnet'in ittifakıyla kâfirdir.

---

[138] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 7/54.
[139] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/40.
[140] Fethu'l-Mecîd: 396 (1. Dipnot).

Metin

اَلْخَامِسُ: مَنْ أَبْغَضَ شَيْئًا مِمَّا جَاءَ بِهِ الرَّسُولُ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَلَوْ عَمِلَ بِهِ؛ كَفَرَ إِجْمَاعًا، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ﴿٩﴾﴾ [محمد: ٩/٤٧]

Tercüme

Beşincisi: Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi birisine buğzederse, o fiili yapsa dahi icmâ ile kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir: ***"İşte böyle! Çünkü onlar gerçekten Allâh'ın indirdiğini çirkin gördüler. Bundan dolayı Allâh da, onların amellerini boşa çıkardı."*** [Muhammed: 47/9]

Şerh

Kişinin Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Birini Çirkin Görmesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi birisine buğzederse, o fiili yapsa dahi icmâ ile kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin beşincisini zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi

ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi birisine buğzederse, o fiili yapsa dahi icmâ ile kâfir olur. Bunda Müslüman iki kimsenin ihtilaf etmesi söz konusu olamaz. Mollâ Alîyyu'l-Kârî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Bir kimse *şerîata yahut şerîat için lüzumlu ve şerîattan ayrılmaz önemli meselelere hakaret ederse, küçük görürse kâfir olur."*[141]

Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Birine Buğzetmek Küfürdür:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden yani İslâm Dîni'ne ait olan Kur'ân ve Sünnet'te geçen şiar ve hükümlerden herhangi birini çirkin yahut gericilik olarak görmek, sevmemek yahut ayıplamak, hoşnut olmamak ve düşmanlık etmek... kısacası buğzetmek ve kerih görmek küfürdür. Mollâ Alîyyu'l-Kârî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Peygamberlerin sünnetini (dîni olarak yaptıklarını ve söylediklerini) çirkin görmekse ihtilafsız küfürdür."*[142]

Bu sebeble tâbi olduğu halde, recm ve kısas gibi İslâmî cezâları çirkin gören, haremlik ve selâmlık uygulamasını yahut hicâbı gericilik olarak ifâde eden, namaz ve zekât gibi farzları sevmeyen, sakal yahut ezan gibi dînin şiarları olan şeyleri ayıplayan, tevhîd ehline yahut tevhîd-î dâvete düşmanlık eden bir kimse kâfir olur. Müellif rahîmehullâh,

---

[141] Alîyyu'l-Kârî, Fıkhu'l-Ekber Şerhi: 454.
[142] Alîyyu'l-Kârî, Fıkhu'l-Ekber Şerhi: 451.

buna delîl olarak şu âyet-i kerîmeyi zikretmiştir:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ ۝٩﴾

[محمد: ٤٧/٩]

"İşte böyle! Çünkü onlar gerçekten Allâh'ın indirdiğini çirkin gördüler. Bundan dolayı Allâh da, onların amellerini boşa çıkardı." [Muhammed: 47/9]

Âyette onların amellerini boşa çıkaran şeyin, Allâh'ın indirdiklerini çirkin görmeleri olarak açıklanmıştır. Nitekim imâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Yani bu saptırmanın ve yüzleri üzere düşürülüp helâk edilmelerinin sebebi, onların Allâh'ın indirdiği kitâb ve şerîatleri çirkin görmeleridir."*[143] Allâh Azze ve Celle başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ۝٦٥﴾

[النساء: ٤/٦٥]

"Hayır! Senin Rabbine andolsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiğin

---

[143] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 16/233.

hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar.” [en-Nisâ: 4/65]

Şeyhu’l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh âyeti kerîmeye dâir şöyle demiştir: *“Allâh’u Teâlâ, kendi şerefli ve mukaddes zâtına yemin ederek; Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in Sünneti’nden ve Şerîatı’ndan çıkan herkesin, bütün dîn ve dünyâ işlerinde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in hükmüne râzı olmadıkları ve kalben de Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem’in hükmüne teslim olmadıkları sürece mü’min olamayacaklarını bildirmektedir. Kur’ân’da, bu aslı ifâde eden birçok âyet vardır.”*[144]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *“Allâh’u Teâlâ kendi kerîm, mukaddes zâtına yeminle ifâde ediyor ki: Bütün işlerde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem hakem tâyin edilmedikçe hiç kimse gerçekten îmân etmiş olamaz. Onun verdiği hüküm gizli ve açık her zaman bağlanılması vâcib olan hak ve gerçektir. Bunun içindir ki, Allâh’u Teâlâ: **‘Sonra da verdiğin hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar’** buyurmaktadır. Yani, seni hakem tâyin ettiklerinde, içlerinden sana itaat ederler. İçlerinden senin verdiğin hükme karşı herhangi bir sıkıntı duymazlar. İç ve dışlarıyla bu hükme uyarlar. Bir karşı koyma, bir müdâfaa ve münâkaşa olmaksızın bütünüyle bu hükme teslim olurlar.”*[145]

---

[144] İbn Teymiyye, Mecmûu’l-Fetâvâ: 28/471.
[145] İbn Kesîr, Tefsîru’l-Kur’âni’l-Azîm: 2/306.

İmâm Cessâs rahîmehullâh da âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Bu âyet, Allâh'ın veya Rasûlü'nün emîrlerinden bir şeyi reddeden kimsenin İslâm'dan çıktığına delâlet eder. O kimsenin bu reddi ister şüphe yönüyle olsun, ister kabul etmekten kaçınma ya da bu emîrlere teslim olmama yönüyle olsun aynıdır."*[146] Allâh Azze ve Celle diğer bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

﴿ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمُ اتَّبَعُوا مَآ أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرِهُوا رِضْوَٰنَهُۥ فَأَحْبَطَ أَعْمَٰلَهُمْ ﴿٢٨﴾﴾ [محمد: ٤٧/٢٨]

"İşte böyle; çünkü gerçekten onlar, Allâh'ı gazâblandıran şeye uydular ve O'nu râzı edecek şeyleri çirkin gördüler. Bundan dolayı da (Allâh,) amellerini boşa çıkardı." [Muhammed: 47/28]

Bu ve diğer âyetlerde Allâh'ın indirdiği hükümleri çirkin görmek kişinin işlediği amellerin tamâmının boşa çıkmasına sebeb olarak bildirilmiştir. Amelleri boşa çıkran şey ise bilindiği üzere küfürden başkası değildir. Yani Allâh'ın indirdiği hükümleri çirkin gören; onlara buğzeden bir kimse dînden çıkarak mürted olur. Bu sebeble de amelleri boşa çıkmış olur. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Mürted, Allâh'u Teâlâ'ya şirk koşan, rasûle veya*

---

[146] Cessâs, Ahkâmu'l-Kur'ân: 3/181.

getirdiğine buğzeden... kimsedir."[147]

Açıklandığı üzere İslâm Dîni'nden olduğu sâbit olan îtikâdî, kavlî ve amelî herhangi bir şeye buğuz ve düşmanlık etmek küfürdür. Bunun az ya da çok olması, söz ya da amel ile tezahür etmesi arasında bir fark yoktur. Böyle herhangi bir fiilin sâhibi kâfir olur.

[147] İbn Teymiyye, el-Fetâvâ el-Kubrâ: 5/535.

Metin

اَلسَّادِسُ: مَنْ اسْتَهْزَأَ بِشَيْءٍ مِنْ دِينِ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، أَوْ ثَوَابِ اللَّهِ أَوْ عِقَابِهِ؛ كَفَرَ إِجْمَاعًا. وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ۝٦٥ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ۝٦٦﴾ [التوبة: ٩/٦٥-٦٦]

Tercüme

Altıncısı: Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu İslâm'dan herhangi bir şeyle veya onun mükâfat ve cezâ olarak bildirdiği şeylerle alay ederse, icmâ ile kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir: ***"De ki: Allâh ile O'nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? (Boşuna) Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz."*** [Tevbe: 9/65-66]

Şerh

Kişinin Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Biriyle Alay Etmesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu İslâm Dîni'nden herhangi bir şeyle veya onun mükâfat ve cezâ olarak bildirdiği şeylerle alay ederse, icmâ ile kâfir olur"** diyerek kişiyi

İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin altıncısını zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi biriyle alay ederse niyetine bakılmaksızın icmâ ile kâfir olur. İmâm İbn Nuceym rahîmehullâh şöyle demiştir: "*Küfür sözünü, alay ederek veya oyun olsun diye söyleyen kişi, icmâ kâfirdir ve itikadına itibar edilmez.*"[148]

Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Biriyle Alay Etmek Küfürdür:

Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği ve bildirdiği şeylerden herhangi biriyle veya onun mükâfat yahut cezâ olarak bildirdiği herhangi bir şeyle alay etmek küfürdür. Bu sebeble dîn ve dîndarlarla, kadınların örtüsü ve erkeklerin sakalıyla, cennet ve cennet nimetleriyle, cehennem ve cehennem azâbıyla, kader ve kazayla, ilim ve ilim adamlarıyla... kısacası dîne dâir olan herhangi bir şeyle alay eden bir kimse icmâ ile kâfir olur. Müellif rahîmehullâh, buna delîl olarak şu âyet-i kerîmeleri zikretmiştir:

﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴿٦٦﴾﴾ [التوبة: ٩/٦٥-٦٦]

"De ki: Allâh ile O'nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân et-

[148] İbn Nuceym, el-Bahru'r-Raik: 5/134.

tikten sonra tekrar kâfir oldunuz." [et-Tevbe: 9/65-66]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ onların:'Biz küfür sözünü inanmaksızın söyledik; hatta biz dalmış, eğlenir bir halde idik' demelerine rağmen, onların îmânlarından sonra küfre düştüklerini bildirmiş ve Allâh'ın âyetleri ile alay etmenin küfür olduğunu açıklamıştır.*[149] *Âyetler onların kendilerine göre küfür işlemediklerini bilakis bu yaptıklarının küfür olmadığını zannettiklerini göstermekte ve Allâh ile âyetleriyle ve Rasûlü ile alay etmenin, kişiyi îmândan sonra kâfir yapan bir küfür olduğunu açıklamaktadır. Yine bu âyetler onlarda çok zayıf bir îmânın bulunduğunu gösterir. Onlar haram olduğunu bilerek bunu işlediler; ancak küfür olduğunu bilmiyorlardı. Yaptıkları şey onları kâfir yapan bir küfür ameli idi; oysa onlar bu yaptıklarının câiz olduğuna inanmıyorlardı (yine de kâfir oldular)."*[150]

İmâm İbn Arabî rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Onların bu söyledikleri sözler ciddi de olabilirdi, şaka da olabilirdi. Ancak ne olursa olsun bu sözler küfürdür. Çünkü küfür olan sözleri şaka yolu ile söylemenin de küfür olduğu hususunda ümmet arasında görüş ayrılığı yoktur. Tahkik ve ilim, hakkın; şaka ve ciddiyetsizlik ise bâtıl ve cehâletin kardeşidir."*[151]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmelerinde Allâh ile Rasûlü ile âyetleri ile alay eden kimselerin kâfir olduklarını açık olarak beyân etmektedir. Bu hüküm, namaz kılan,

---

[149] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/270.
[150] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/273.
[151] İbn Arabî, Ahkâmu'l-Kur'ân: 2/543.

oruç tutan, zekât veren ve Rasûlullâh ile cihâda çıkan kimseler hakkında sâbit olmuştur. Buna göre, her kim dînden olan her hangi bir şeyle alay ederse bu hükme dâhildir. Zamanların veya mekânların değişmesi bu ilâhî hükmü değiştiremez. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ ﴿٧٤﴾﴾ [التوبة: ٩/٧٤]

"Bir şey söylemediklerine dâir Allâh'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular." [et-Tevbe: 9/74]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde küfür sözünü söyledikleri halde söylemediklerine yemin eden kimselerin Müslüman olduktan sonra kâfir olduklarını beyân etmektedir. Âyetteki küfür sözünden maksat, dîne dâir olan şeyler hakkında ileri geri konuşmaktır. Buna göre dîne dâir olan şeylerle alay etmek küfür olup, fâili de kâfirdir. İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ'nın emîrlerinden yahut Rasûlü'nün emîrlerinden herhangi bir şeyi anlamsız ve basit gören herkesin hükmü İblîs'in hükmüyle aynı olur. Bu, hakkında ihtilaf olmayan meselelerdendir."*[152]

İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh ise şöyle demiştir:

---

[152] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/196.

"Alay veya şaka da olsa küfür ve boşama konusunda kişinin söyledikleri geçerlidir. Çünkü sözü bile bile söylemiştir. Unutan, ikrâh altında olan ve hatâ yapanın aksine, şaka ve alay amacı ile söz söyleyenin, söylediği bu sözü geçerli kabul edilir. Hâlbuki unutarak, hatâ ederek ve ikrâh altında olarak konuşan kişi mâzurdur ve bu söylediğinden sorumlu değildir. Ancak alay ederek konuşan kişi küfür ve akit sözlerinde mâzur değildir. Çünkü lafzı söylemekte ve onu kastetmektedir. Alay amaçlı söylenen sözü, Allâh'u Teâlâ ve Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem özür olarak saymamıştır. Hatta alay amaçlı olarak küfür sözünü söyleyen kişi, cezâyı daha çok hak eder. Hâlbuki Allâh'u Teâlâ, kalbi îmân ile dolu olan kişinin ikrâh altında küfür sözü söylemesini mâzur görmüştür."[153]

İfâde edildiği üzere İslâm Dîni'nden olduğu sâbit ve açık olan îtikâdî, kavlî ve amelî olan herhangi bir şeyi önemsememek, alay etmek ve küçümsemek küfürdür. Bunun amel ya da inanış, söz ya da yazı, şaka ya da ciddi, az ya da çok, inanarak ya da inanmayarak olması arasında bir fark yoktur. Böyle herhangi bir amelin sâhibi kâfir olur.

Allâh'u Teâlâ'ya ve Rasûlullâh'a ﷺ Sövmek Yahut Onlarla Alay Etmek Küfürdür:

Allâh'u Teâlâ'ya ve O'nun elçisi Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e sövmek yahut onlarla alay etmek kişiyi İslâm Dîninden çıkaran büyük küfürdür. Ehl-i Sünnet âlimle-

---

[153] İbn Kayyim, İlâmu'l-Muvakkiîn: 3/55.

ri bu hükümde icmâ etmişlerdir. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiy-
ye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh ile âyetleri ve Resulü ile alay etmek küfürdür. Burada kastedilen sövme ise, (alay etmeye göre) öncelikle küfürdür."*[154] Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿وَإِنْ نَّكَثُوٓا۟ أَيْمَٰنَهُم مِّنۢ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا۟ فِى دِينِكُمْ فَقَٰتِلُوٓا۟ أَئِمَّةَ ٱلْكُفْرِ ۙ إِنَّهُمْ لَآ أَيْمَٰنَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنتَهُونَ ﴿١٢﴾﴾ [التوبة: ٩/١٢]

"Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dîninize dil uzatırlarsa, küfrün önderleriyle savaşın. Çünkü onlar yeminlerine riâyet etmeyen kimselerdir. Umulur ki, vazgeçerler." [et-Tevbe: 9/12]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Kimi ilim adamları, bu âyet-i kerîmeyi dîne dil uzatan ve ondan kötü bir şekilde söz eden herkesin öldürülmesinin vücûbuna delîl göstermişlerdir. Çünkü böyle bir kimse kâfir olur. Dil uzatmak ise, dîne yakışık olmayan şeyleri nisbet etmek yahut da dînden olan herhangi bir şeyi hafife alarak itiraz etmek demektir. Çünkü dînin esaslarının sağlıklı olduğu, şer'î hükümlerinin de doğruluğu kat'î delîl ile sâbit olmuştur. İbn Münzir şöyle demiştir: Bütün ilim ehli kimseler, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven kimsenin öldürüleceğini kabul etmişlerdir."*[155]

---

[154] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/272.
[155] Kurtubî, Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 8/82.

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmelerinde Allâh ile O'nun âyetleri ve Rasûlü ile alay edenlerin, İslâm Dîni'ne, başta da Allâh ve Rasûlüne dil uzatanların kâfirler olduğunu açık olarak beyân etmiştir. Hatta Rabbimiz Allâh Azze ve Celle, âyetinde bunu yapan kimseleri ***"küfrün önderi"*** olarak vasıflandırmıştır. Diğer bir âyet-i kerîmede ise şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ الَّذِينَ يُؤْذُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُهِينًا ﴿٥٧﴾﴾ [الاحزاب: ٥٧/٣٣]

"Şüphesiz Allâh ve Rasûlüne eziyet edenlere, Allâh, dünyâ ve âhirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azâb hazırlamıştır." [el-Ahzab: 33/57]

Kâdî Iyâd, Muhammed bin Sahnun'un şöyle dediğini nakleder: *"Âlimler, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e söven veya onu horlayan kişinin kâfir olduğundan, Allâh'u Teâlâ'nın onu cezâlandıracağından ve ümmete göre öldürülmesinin vâcib olduğundan şüphe edenlerin kâfir olacağı konusunda icmâ etmişlerdir."*[156]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Kişi Allâh'a veya Rasûlüne hakaret ederse, zâhiren ve bâtınen küfre düşmüştür. Bu yaptığının haram olduğuna inanıyor olması yahut helâl kabul ediyor olması ya da herhangi bir inanç taşımıyor olması durumu değiştirmez. Bu,*

---

[156] Kâdî Iyâd, eş-Şifâ: 2/515.

'îmân söz ve ameldir' diyen fâkihlerin ve diğer Ehl-i Sünnet'in görüşüdür. Bu kişi eğer ki Müslüman ise, öldürülmesinin vâcib olduğu konusunda icmâ edilmiştir. Zîrâ bu yaptığı ile kâfir, mürted olur. Hatta onun durumu kâfirden daha da kötüdür. Çünkü kâfir Rabbi tazim eder ve kendi bâtıl dininin Allâh ile alay etme veya O'na sövgü olduğuna inanmaz."[157]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde Allâh'a ve Rasûlüne eziyet edenlerin dünyâ ve âhiret lanete uğradıklarını ve kâfirliklerinden dolayı da elim bir azâba duçar olacaklarını bildirmiştir. Âyetteki eziyetten maksat, Allâh'a ve Rasûlüne yakışık olmayan sözleri söylemek, aşağılamak yahut küçük düşürücü sıfâtlarla anmaktır. Böyle kimselerin dünyâdaki cezâları öldürülmeleridir. Âhiretteki cezâları ise sonsuz bir cehennem ateşinde yanmalarıdır.

Bu sebeble her kim Allâh'u Teâlâ'ya ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e -ikrâh hali müstesnâ-, ister cehâletle isterse de şaka olarak veyahut âdet üzere söverse, ya da küçük düşürücü şekilde anarsa, alay edip, dalga geçerse kâfir olur ve şer'î bir cezâ olarak da öldürülmesi gerekir. Bunun yazı veya resim ile söz veya işâret ile tiyatro veya film ile olması arasında hiçbir fark yoktur; hepsi aynı şer'î hükmü ve cezâyı gerektirmektedir.

---

[157] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 512.

Metin

اَلسَّابِعُ: السِّحْرُ، وَمِنْهُ: اَلصَّرْفُ وَالْعَطْفُ، فَمَنْ فَعَلَهُ أَوْ رَضِيَ بِهِ كَفَرَ، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ اَحَدٍ حَتّٰى يَقُولَآ اِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ﴾ [البقرة: ٢/١٠٢] ﴿١٣٢﴾

Tercüme

Yedincisi: Sihir yapmak. Sarf ve atf büyü çeşitlerindendir. Her kim, bunu yapar veya yapılmasına râzı olursa, kâfir olur. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir: **"Oysa o ikisi: 'Biz, yalnızca bir fitneyiz, sakın küfretme' demedikçe hiç kimseye (bir şey) öğretmezlerdi."** [el-Bakara: 2/102]

Şerh

Kişinin Sihir Yapması Yahut Yaptırması:

Müellif rahîmehullâh, **"Sihir yapmak... Her kim sihir yapar ve yapılmasına râzı olursa kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin yedincisini zikretmiştir. Ancak sihir yapmanın hükmü -aşağıda tafsilatına gireceğim üzere- zikrettiği küfrü gerektiren diğer ameller gibi icmâ ile sâbit olmayıp ihtilaflıdır. Ehl-i Sünnet âlimlerinin cumhuruna göre -bizim de tercih ettiğimiz üzere- sihir yapmak, büyük küfür olup, sâhibini İslâm'dan çıkarır. Bazılarına göre ise küçük küfür olup, sâhibini İslâm'dan çıkarmaz.

Sihir Tanımı:

Sihir, *"büyü"* demektir. Sihir kelimesi "سحر s-h-r" kökünden bir isim olup, lügatte: *"Kaynağı gizli olan, sezilmeyen şey"* demektir. Gizli olan her şey ve bir şeyi aldatma amaçlı olarak gerçek şeklinden gizlice başka bir şekle çevirmek, yalan ve aldatma anlamlarında kullanılmaktadır.[158]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh sihrin tanımı hakkında şöyle demiştir: *"Sihrin aslında hile ve hayalî şekiller göstermek sûretiyle bir şeyi olduğundan başka türlü göstermek demek olduğu söylenmiştir. Bu da büyü yapanın birtakım işler yapıp bazı sözler söylemesi ile olur. Bunun sonucunda büyülenen kişi o eşyâyı gerçek mâhiyetinden başka türlü görür. Tıpkı uzaktan serâbı görüp de orada su bulunduğu hayaline kapılan ve devamlı olarak hızlıca yol alan bir gemiye binip de kıyıda gördüğü ağaç ve dağların da kendisiyle birlikte yürüdüğünü zanneden kimsenin durumu gibi... Sihrin asıl anlamının gizlilik demek olduğu da söylenmiştir. Çünkü büyü yapan, bu işi gizlice yapar. Aslının, bir şeyden yüz çevirttirmek anlamına geldiği de söylenmiştir. 'Seni bu işten sihir etti', yani 'o işten başka tarafa çevirdi', denilir. Asıl anlamının meylettirmek olduğu da söylenmiştir. Seni meylettiren herkes sana sihir yapmış olur.*

el-Cevherî şöyle demiştir: Sihir, okuyup üflemek demektir. Alınış kaynağı latif ve sezilmeyecek kadar ince olan

---

[158] Bak: İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab, el-Cevherî, es-Sıhâh: "S-h-r" maddesi.

her şeye sihir denir. Sâhir (sihir yapan, büyüleyici) bilgin anlamındadır. Yine bu kelime aldatmak anlamına da gelir. İbn Mes'ud şöyle demiştir: Bizler câhiliyye döneminde sihre 'idâh' derdik. Arablara göre ise bu ileri derecede iftira ve yalanın güzel sözlerle allanıp pullanması demektir."[159]

Istılâhta ise: "Sihir, büyücü denilen şahısların kendi kabiliyetleriyle veya cinlerden yardım istemek veyahut ilaçlar kullanmak gibi yollarla yaptıkları bir tür hile ve aldatmacadır." Bu da büyücünün sâhib olduğu ve istediği kimseyi etkilemesini sağlayan sınırlı bir güce bağlı olarak gerçekleşir.

Sihrin anlamına dâir yapılan tanımların içinde onun anlamına en yakın olan ve mânâsını da en iyi şekilde kapsayan tanım budur. Şöyle ki sihir, bir tür hile ve aldatmacadır; ancak her hile ve aldatmaca sihir değildir. Yine bu hile ve aldatmacayı yapacak olan kişinin büyücü olması şarttır. Zîrâ başkalarının yaptığı hile ve aldatmacalara sihir denmez. Yine büyücü sihir yaparken cin, ilaç, yıldız, felek vb. varlıklardan yardım ister ya da el çabukluğu gibi bir takım özel kabiliyetlerini ve sınırlı gücünü kullanır.

Büyücü, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın izni olmadıkça da hiçbir varlığı hiçbir surette etkileyemez. Aynı şekilde o, sadece sihir yaptığı ve etkilemek istediği kişileri etkileyebilir. Başkasını etkileyemez.

---

[159] Kurtubî, Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/43.

Sihrin Varlığı:

Ehl-i Sünnet'e göre sihir hakîkat olup, eşyâ üzerinde tesiri vardır. İmâm Kurtubî rahîmehullâh buna dâir şöyle demiştir: *"Ehl-i Sünnet, büyünün sâbit olduğunu, gerçeğinin bulunduğunu kabul etmiştir. Genel olarak Mutezile ve Şâfiî mezhebine mensub Ebû İshâk el-Esterabadî ise sihrin bir hakîkatinin olmadığı görüşündedir. Aksine bunlara göre sihir bir şeyin olduğundan başka türlü gösterilmesini sağlayan bir hayal ve vehmettirmedir. Ve sihir bir çeşit el çabukluğu ve çabuk harekettir... Onların görüşlerine destek olacak bir delîl yoktur. Çünkü bizler hayal göstermenin ve başka işlerin büyü kapsamında olduğunu kabul etmiyoruz. Aksine bunun ötesinde aklın câiz kabul ettiği (olabilir dediği) ve sem'î delîllerin de vârid olduğu birtakım hususlar vardır. Bunlar arasında bu âyet-i kerîmede (Bakara Sûresi 102. âyetinde) sözü geçen sihir ve sihrin öğretilmesi de vardır. Eğer bunun bir gerçeği olmasaydı, öğretilmesine imkân olmazdı. Allâh'u Teâlâ da onların insânlara bunu öğrettiğini haber vermezdi. İşte bu, büyünün bir hakîkat olduğunun delîlidir.*

Allâh'u Teâlâ'nın Firavun'un sihirbazları kıssasında zikrettiği: **'Ve büyük bir sihir getirmiş oldular'** [el-Arâf: 7/116] *buyruğu ile Felâk Sûresi, diğer taraftan bütün müfessirlerin bu sûrenin iniş sebebinin Lebid bin el-Asam'ın büyüsü dolayısıyla indiğini ittifakla belirtmeleri de bu delîller arasındadır.*

Bu sûrenin iniş sebebiyle ilgili olarak bu rivâyet Buhârî, Müslim ve başkalarının kaydettiği hadîsler arasındadır. Âişe

radîyallâhu anhâ'dan gelen bir hadîs-i şerîfte şöyle denilmektedir: 'Zureykoğulları Yahûdîlerinden Lebid bin el-Asam adında bir Yahûdî Rasûlullâh'ı büyüledi...' Bu hadîs-i şerîfte şu ifâdeler de geçmektedir: Büyü çözülünce: Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem 'Şüphesiz Allâh bana şifâ verdi' diye buyurmuştur. Şifâ ise ancak hastalığın kaldırılması ve son bulması ile söz konusu olur. İşte bu sihrin bir gerçeğinin olduğunu göstermektedir. Allâh'u Teâlâ'nın ve O'nun peygamberinin, sihrin varlığına ve gerçekleştiğine dâir haberleri doğrultusuyla onun gerçek olduğu kesindir. Kendileriyle icmânın gerçekleştiği hal ve akd (dînde görüş ve söz) ehli de bu görüştedir. Mutezilenin döküntüleriyle ittifak halinde olmayan hak ehline muhalefet etmelerine itibar edilmez.

Eskiden beri büyü alabildiğine yaygınlık kazanmış, insânlar onun hakkında sözler söylemişlerdir. Ashâb-ı kirâmdan olsun tâbiînden olsun onun aslını inkâr eden görülmemiştir. İbn Abbâs şöyle demiştir: Sihir Mısır kasabalarından el-Ferama diye bilinen bir kasabada öğretildi. Sihrin varlığını yalanlayan kâfirdir. Allâh'ı ve Rasûlünü yalanlamış olur ve müşâhede ve gözle görülüp bilinen bir şeyi de inkâr etmiş olur."[160]

İmâm Nevevî rahîmehullâh ise sihrin varlığını isbât edici şer'î delîlleri zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Sihrin gerçek olduğunu imkânsız görmek, imkânsız bir şeydir. Allâh'u Teâlâ'nın bir araya getirilmiş bir takım sözleri söyle-

---

[160] Kurtubî, Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/46.

mek yahut da bazı cisimleri birbirine karıştırmak veyahut sihir yapandan başkasının bilmediği bir sıralama ile bir takım güçleri birbirine katıp karıştırmak sûretiyle olağanüstü bir hadîse meydana getirmesi aklın kabul etmeyeceği bir şey değildir. İnsân zehirler gibi bazı cisimlerin öldürücü, keskin ilaçlar gibi bazı cisimlerin hastalandırıcı, hastalığa zıt ilaçlar gibi bazılarının zararlı olduğuna tanıklık ettiğine göre, aklının da sihir yapanın öldürücü bir takım güçleri yahut da helâk edici bir takım sözleri veya ayrılık sokma sonucunu verecek bir takım sözleri tek başına bilmesini akıl uzak bir ihtimal olarak görmez."[161]

Açıklandığı edildiği üzere Ehl-i Sünnet göre, sihir vardır ve hakîkattir. Bununla birlikte Mutezile fırkasıyla, Hanefîlerden Ebû Mansûr el-Mâturîdî ile Ebû Bekir el-Cessâs, Şâfiîlerden Ebû Cafer el-Esterâbâzî ve zâhir olan görüşünde İmâm İbn Hazm'a göre sihir gerçekte yoktur. Ancak aldatma, saptırma ve el çabukluğu ile yapılan bir harekettir. Doğru olan ise sihrin varlığını ve tesirini kabul eden Ehl-i Sünnet'in görüşüdür. Bu konudaki Kur'ân'dan ve Sünnet'ten delîller açık ve nettir. Sözü daha fazla uzatmaya gerek yoktur.

Sihrin Tesiri:

Her bir tesir edici şey gibi sihir de, Allâh Azze ve Celle'nin emri altında ve O'nun tasarrufundadır.

---

[161] Nevevî, el-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Müslim: 17/174.

﴿وَمَا هُمْ بِضَآرِّينَ بِهِۦ مِنْ أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ ٱللَّهِ﴾ ﴿البقرة ١٠٢﴾

[٢/١٠٢]

"Onlar, Allâh'ın izni olmadıkça onunla (sihirle) hiçbir kimseye zarar verici değillerdi." [el-Bakara: 2/102]

Âyette de ifâde edildiği üzere Allâh Azze ve Celle dilerse sihri sebeb kılar tesir ettirir; dilerse de sihrin hiçbir tesiri olmaz. Şeyh Hâfız el-Hakemî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Sihir, varlığı gerçek olan ve kevnî kadere denk düşmesiyle birlikte tesiri de bulunan bir iştir."*[162]

Sarf ve Atfın Mânâsı:

Sarf, nefret ettirmek, atf ise sevdirmek için yapılan büyü çeşitlerindendir. Bu ikisi genelde kocasını seven kadını, büyü yoluyla kocasından nefret ettirip arasını açmak için yahut aksi için yapılır.

İmâm Kurtubî rahîmehullâh sarf ve atfa dâir şöyle demiştir: *"Büyünün sevmek ve yermek gibi, kötülüklerin ortaya çıkmasına sebeb olmak gibi kalblerde etkisi olduğu reddedilemez. Bunun sonucunda büyücü koca ile karısını birbirinden ayırır, kişi ile kalbi arasına engel olur. Bu da birçok acı ve büyük hastalıkların kalbe yerleşmesine neden olur. Bütün bunlar müşâhede ile idrak olunan hususlardır. Bunu inkâr*

---

[162] Hâfız el-Hakemî, A'lâmu's-Sunneti'l-Menşûra: 102.

eden hakka karşı bile bile inat eden bir kimsedir."[163]

Sihrin ve Sihir Yapanın Hükmü:

Ehl-i Sünnet âlimleri, sihrin yani büyü yapmanın haram olduğunda ittifak etmiştir. İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Sihir yapmanın haram ve büyük günâhlardan olduğu icmâ ile kabul edilmiştir. Nitekim Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem sihri, helak edici yedi büyük günâh içerisinde saymıştır."*[164] Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh ise Bakara Sûresi'nin 102. âyetini zikrettikten sonra şöyle demiştir: *"Bu âyet sihrin haram olduğuna delâlet etmektedir. Sihir, bütün Rasûllerin dînlerinde haram kılınmıştır."*[165]

Sihrin haram olduğunda ittifak eden Ehl-i Sünnet âlimleri, sihir yapan kişinin işlediği bu fiille kâfir olup olmadığı konusunda ihtilaf etmişler ve özetle şu görüşleri benimsemişlerdir:

İmâm Ebû Hanîfe, İmâm Mâlik ve İmâm Ahmed bin Hanbel'e göre, sihir yapmak küfürdür. Sihir yapan, sihrin haram olduğuna inansın ya da inanmasın yaptığı sihir sebebiyle kâfir olur. Ancak Hanbelî âlimleri, ilaç, tütsü ve bir şey içirmek sûretiyle sihir yapan kişinin kâfir olmayacağını söylemişlerdir. İmâm Ebû Hanîfe ve İmâm Mâlik'e ye göre, sihir yapan kimse tevbe etmeye dâvet edilmeden öldürülürken, İmâm Ahmed bin Hanbel'den tevbesinin kabul edi-

---

[163] Kurtubî, Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 2/55.
[164] Nevevî, el-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Müslim: 17/176.
[165] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 281.

lip edilmeyeceği noktasında iki görüş zikredilmiştir.

İmâm Şâfiî'ye göre ise, sihir haram olmakla beraber aslî bir küfür değildir. Bu sebeble büyücü, sırf büyü yaptığından dolayı kâfir olmaz ve öldürülmeyi de hak etmez. Büyücü ancak küfür olan bir şeye inanması ya da sihir yapmanın mübâh olduğunu kabul etmesi hallerinde kâfir olur. Öldürülmesi ise ancak büyüsü ile bir kimseyi öldürüp, "*benim büyüm adam öldürür*" veya "*ben, onu öldürmek için yaptım*" derse kısasen olur. Yoksa tâzir edilir ve tevbe etmesi istenir.[166]

Sihir Yapılmasından Râzı Olmak:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim sihir yapar veya yapılmasına râzı olursa, kâfir olur"** diyerek bu fiilden râzı olmanın, fiilin hükmüyle aynı olacağını ifâde etmiştir. Sihir yapmanın büyük küfür olduğu görüşünü tercih ettiğinden dolayı buna râzı olmanın da küfür olacağını açıklamıştır. Zîrâ Ehl-i Sünnet âlimlerine göre, küfre rızâ ittifakla küfür olup, kâide olarak şöyle ifâde olunmuştur:

﴿اَلرِّضَى بِالْكُفْرِ كُفْرٌ﴾

"Küfre rızâ küfürdür."[167]

---

[166] Bak: Nevevî, el-Minhâc fî Şerhi Sahîhi Müslim: 17/176; Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 281, 286; el-Mevsûatu'l-Fıkhiyye, 24/264.
[167] Nevevî, Ravzatu't-Tâlibin: 10/65; Münâvî, Feyzu'l-Kadîr: 4/499.

﴿مَنْ رَضِيَ بالكُفْرِ، فَهُوَ كَافِرٌ﴾

"Kim küfre râzı olursa, o kâfirdir."[168]

Allâme İbn Hacer rahîmehullâh, şöyle demiştir: "*Kim küfür kelimesini telaffuz ederse, onun küfür olduğunu itikat etmese bile kâfir olur. Birisi ona (râzı olduğu için) gülse veya yaptığını hoş görse ya da buna rızâ gösterse, o da kâfir olur.*"[169]

Bir kimsenin bir şeyden râzı olması ise, o şeyi sevmesi yâhut benimsemesiyle, emretmesi yâhut istemesiyle, hoş görmesi yâhut tavsiye etmesiyle veya hiçbir uzvuyla itiraz etmemesiyle bilinir. Kısacası İslâm'a göre kabulü ifâde eden tüm şeyler, râzı olmanın bir göstergesidir.

[168] Vahidî, el-Vâsıd: 2/129; er-Râzî, Mefâtihu'l-Gayb: 11/247.
[169] İbn Hacer, el-İlâm: 40.

Metin

الثَامِنُ: مُظَاهَرَةُ الْمُشْرِكِينَ وَمُعَاوَنَتُهُمْ عَلَى الْمُسْلِمِينَ،

وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ ﴿٥١﴾﴾ [المائدة: ٥/٥١]

Tercüme

Sekizincisi: Müslümanlara karşı müşrikleri destek-lemek ve onlara yardım etmek. (Her kim bunları yaparsa icmâ ile kâfir olur.) Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyeti-dir: ***"Sizden her kim onları velî edinirse şüphesiz o da onlar-dandır. Muhakkak ki Allâh, zâlimler topluluğuna hidâyet etmez."*** [el-Maide: 5/51]

Şerh

Kişinin Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemesi ve Yardım Etmesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Müslümanlara karşı müşrikle-ri desteklemek ve onlara yardım etmek"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin sekizincisini zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim, İslâm'a ve Müslümanlara karşı şirki ve müşrikleri desteklerse ve onlara yardım ederse kâfir olur. Bunun el, dil, mal ve can ile olması arasında fark yoktur. Ümmetin selef ve halef âlimleri bu hükümde icmâ etmiştir.

Şeyh Abdullâh bin Hâmid rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Kendisine iyilik yapmak isteyen ve zarar vermekten kaçınan her Müslüman'ın, âlimlerin 'tevelli' ile 'muvalat' arasındaki belirlediği farkı mutlaka bilmesi gerekir. Âlimler, Allâh'u Teâlâ onlara rahmet etsin bu konuda şöyle dediler: 'Muvalat: Kâfirlere yumuşak sözler söylemek, onların yüzüne gülümsemek, (küfür olmayan) yazı yazmaları için mürekkep vermek gibi basit şeylerdir. Bununla beraber kişinin onlardan, dînlerinden ve bulundukları durumdan beri olduğunu onlara göstermesi ve bildirmesi gerekir. Ancak bu durumda kişi kâfir olmaz fakat büyük günâh işlemiştir ve tehlike içindedir.*

Fakat 'tevelli' ise; onlara ikrâm etmek, onları yüceltmek, onlara saygı göstermek, onları övmek, Müslümanlara karşı onlara yardımcı olmak, zâhiren onlardan beri olmamak ve onlarla haşır neşir olmak gibi amellerdir. Bu amelleri yapan kimse mürted olur ve irtidad hükümlerini ona uygulamak farzdır. İşte bu hüküm Kur'ân, Sünnet ve muteber âlimlerin icmâsı ile sâbittir."[170]

Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemek Ve Yardım Etmek Küfürdür:

İslâm'a karşı küfrü, Müslümanlara karşı müşrikleri desteklemek, onlara yardım ve yataklık etmek ihtilafsız olarak küfürdür. Ehl-i Sünnet'in önceki ve sonraki tüm âlim-

---

[170] ed-Dureru's-Seniye: 10/479.

leri bu hükümde ittifak etmişlerdir. Nitekim İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim Müslümanlara karşı kâfirleri (el, dil, mal ve can ile) desteklerse hükmü onların hükmü gibidir, yani mürted olmuştur."*[171]

Şeyh Hamid bin Atik rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Müslümanlara karşı müşriklere yardım etmek, Müslümanların gizli hallerini onlara söylemek veya müşrikleri dille savunmak ya da bulundukları duruma rızâ göstermek küfür olan amellerdendir. Müslümanlardan kim ikrâh durumu olmadığı halde kâfirlere buğzetse ve Müslümanları sevse bile bunlardan herhangi birisini yaparsa mürted olur."*[172]

Bu sebeble İslâm'a karşı küfre; Müslümanlara karşı da kâfirlere destek veren ve yardım eden, mühimmat ve bilgi sağlayan bir kimse Rabbim bizleri korusun icmâ ile kâfir olur. Bunun el ve dil kullanılarak; mal ve can harcanarak olması arasında hiçbir fark yoktur. Bu noktada İslâm'a karşı küfrün; Müslümanlara karşı kâfirlerin safında olan, onların bekâsı ve düzenlerinin kuvvetlenmesi adına görev alan herkes İslâm ile bağını koparıp atmıştır. Bu, güneş kadar açık olan hükümlerdendir. Böyle kimselerin Müslüman olduklarını söylemeleri, namaz ve oruç gibi farzları yerine getirmeleri; fâiz ve zinâ gibi haramlardan kaçınmaları içinde bulundukları küfür gerçeğini -tevbe edip İslâm'a dönmedikleri sürece- değiştirmemektedir. Müellif rahîmehullâh, buna

---

[171] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 6/217.
[172] ed-Difâ an Ehli's-Sünne ve'l-Etbâ: 31.

delil olarak şu âyet-i kerîmeyi zikretmiştir:

﴿وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ﴾ [المائدة: ٥/٥١]

"Sizden her kim onları velî edinirse şüphesiz o da onlardandır. Muhakkak ki Allâh, zâlimler topluluğuna hidâyet etmez." [el-Maide: 5/51]

İmâm Nesefî el-Hanefî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Onlara (kâfirlere) yardım ederek, onlardan yardım isteyerek onları kendinize kardeş edinmeyin! Mü'minlerle haşır neşir olduğunuz gibi onlarla haşır neşir olmayın, onlara dostluk göstermeyin! Allâh'u Teâlâ bu yasağın sebebini bildirerek şöyle buyurdu:* **'Onlar birbirlerinin velîleridirler.'** *Yani onlar birbirlerinin dostudurlar ve hepsi mü'minlere düşmandırlar. Bu âyet küfrün tek millet olduğuna bir delîldir. Allâh'u Teâlâ âyetin devamında şöyle buyuruyor:* **'Sizden kim onları velî edinirse, muhakkak o da onlardandır.'** *Yani (onları velî edinenler) onların (kâfirlerin) milletinden (dîninden) olur ve onların hükmünü (gibi kâfir hükmünü) alır."*[173] Diğer bir âyette ise Rabbimiz Allâh Subhânehu ve Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

---

[173] Nesefî, Medâriku't-Tenzîl: 1/453.

﴿لَا يَتَّخِذِ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ ۖ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَٰلِكَ فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ ﴿٢٨﴾﴾ [آل عمران: ٣/٢٨]

"Mü'minler, mü'minleri bırakıp da kâfirleri velîler edinmesinler. Kim böyle yaparsa, Allâh'tan hiçbir şey *(yardım-bağlantı)* ***yoktur."*** [Âli İmrân: 3/28]

İmâm İbn Cerir et-Taberî rahîmehullâh âyetin tefsîri hakkında şöyle demiştir: *"Bu âyetin mânâsı şöyledir: Ey mü'minler! Kâfirlere dînleri (ve sistemleri) konusunda yardımcı olmayın. Mü'minleri bırakıp da Müslümanlara karşı kâfirlere destek olmayın, mü'minlerin gizli hallerini onlara anlatmayın! Sizden her kim böyle yapacak olursa Allâh'u Teâlâ'dan bekleyeceği hiçbir şey yoktur. Çünkü o Allâh'u Teâlâ'dan, Allâh'u Teâlâ da ondan beri olmuştur. Böylece dîninden irtidad etmiş ve küfre girmiştir."*[174]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Müslümanlara zarar vermenin derecesi, itikadın değişmesine göre artar. Ve bunu yapan kişi itikadının düzgün olduğunu iddia eder. Hâlbuki o, bu iddiasında ve zannında Allâh'ın, Rasûlü'nün ve mü'minlerin katında yalancıdır. Açıktır ki, bu konuda meydana gelen kötülük, sırf itikadın değişmesinden meydana gelen kötülükten şu iki yönden dolayı daha büyüktür: Birincisi, verilen zararın daha fazla olması.*

---

[174] Taberî, Câmiu'l-Beyân: 6/313.

İkincisi ise; kişinin, işlediği kötülüğe rağmen itikadının düzgün olduğunu zannetmesi. Dolayısıyla bu, bir dînden başka bir dîne geçmek istemeyen kişiden sadır olur. Bu nedenle onun fesâdı, irtidad fesâdından daha büyüktür. Zîrâ dînden çıkmanın küfür olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla ona küfür hükmü uygulanır. Hâlbuki diğeri, bu yaptığı ile sadece günâh işlediğini ve dolayısıyla da ancak helâl kılması halinde küfre düşeceğini zannetmektedir. Bu ise, küfür çeşitlerinin en büyüğüdür."[175]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmelerinde mü'minlerin velîlerinin mü'minler olduğunu; mü'minleri bırakarak müşrikleri velî edinenlerin müşriklerden olacağını beyân etmektedir. Müşrikleri velî edinmek ise, nakillerden de anlaşılacağı üzere onları dost edinerek desteklemekle, onlara yardım ve hizmet etmekle; onları emredici ve hükmedici konuma getirmekle gerçekleşir.

Semure bin Cundeb radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste ise, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

عَنْ سَمُرَةَ بْنِ جُنْدُبٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «مَنْ جَامَعَ الْمُشْرِكَ، وَسَكَنَ مَعَهُ فَإِنَّهُ مِثْلُهُ.» [حديث صحيح: رواه أبو داود (٢٧٨٧) و الطبراني (٧٠٢٣) ...]

[175] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslul: 371.

"Kim müşrik bir kimse ile beraber (haşır neşir) olur ve (müşrik diyarında) onunla beraber ikâmet ederse, o da müşrik gibidir." [(SAHÎH HADÎS): Ebû Dâvûd (2787); Taberânî (el-Kebîr: 7023)...]

Şeyh Muhammed bin Abdullatif rahîmehullâh hadîsi zikrettikten sonra şöyle demiştir: "*Bu hadîsi okuyan Müslüman bir kimse, kâfirlerle her haşır neşir olması veya onlarla her oturması durumunda kâfir olacağını anlamamalıdır. Zîrâ bu hadîsin mânâsı şöyledir: Müşriklerin arasından uzaklaşma imkânı olmadığı için kâfirlerin zoruyla Müslümanlara karşı onlarla beraber savaşa çıkan (ikrâh ile savaş yolculuğuna çıkan) kimse öldürülmesi ve malının alınması bakımından aynen kâfirler gibidir. Fakat bu, küfür konusunda onlar gibidir demek değildir. Böyle bir kimse şâyet kâfirlerle beraber Müslümanlara karşı isteyerek savaşa çıkar veya Müslümanlara karşı ister bedeniyle, isterse malıyla kâfirlere yardımcı olursa, böyle bir durumda bu kimsenin küfür konusundaki hükmü şüphesiz aynen onların hükmü gibidir.*"[176]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise kendi zamanında İslâm düşmanlığı yapan kâfir Tatarlar'a yardım edenler hakkında şöyle demiştir: "*Asker emîrlerinden veya bunlardan başka her kim tatarların safına geçerse işte o kimse tıpkı onların hükmünü alır. Onlar İslâm şerîatından her ne kadar uzaklaşıp irtidad etmişlerse o kimse de aynen onlar gibi irtidad etmiştir. Sahâbeler zamanında namaz kılan, oruç*

---

[176] ed-Dureru's-Seniye: 8/456.

tutan ve Müslüman cemaate savaş açmayan bir topluluğa sırf zekât vermemeleri sebebiyle sahâbeler mürted hükmü vermişlerdir. Buna göre, Allâh'u Teâlâ ve Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in düşmanlarıyla beraber Müslümanlara karşı çarpışan ve Müslümanları öldüren kimselere nasıl davranırlardı acaba?"[177]

Anlaşılacağı üzere Müslümanlara karşı kâfirleri desteklemek ve güçlendirmek; yardım ve hizmet etmek; Müslümanlar üzerinde yönetici ve hükmedici olmaları için uğraşmak ve hatta böyle bir şeyin niyetine girmek dahi küfürdür. Bunun can ya da mal ile söz ya da yazı ile olması arasında fark yoktur. Böyle bir amelin fâili olan kimse kâfir olur.

[177] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 28/530.

Metin

اَلتَّاسِعُ: مَنْ اعْتَقَدَ أَنَّ بَعْضَ النَّاسِ يَسَعُهُ الْخُرُوجُ عَنْ شَرِيعَةِ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ؛ كَمَا وَسِعَ الْخَضِرَ الْخُرُوجُ عَنْ شَرِيعَةِ مُوسَى عَلَيْهِ السَّلَامُ؛ فَهُوَ كَافِرٌ.

Tercüme

Dokuzuncusu: Her kim, Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatından çıkabilmesi gibi, bazı insânların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîatının dışına çıkabileceklerine inanırsa, kâfir olur.

Şerh

Kişinin Bazı İnsânların Muhammedî Şerîat Dışına Çıkabileceklerine İnanması:

Müellif rahîmehullâh, **"Her kim, bazı insânların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîatının dışına çıkabileceklerine inanırsa, kâfir olur"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin dokuzuncusunu zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim, bazı insânların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in Allâh'u Teâlâ'dan getirdiği şerîat dışına çıkabileceklerine inanırsa kâfir olur. Ümmetin âlimleri bu hükümde icmâ etmiştir. Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği dîn*

ve şerîattan başkasına tâbi olan kişi, kendisini İslâm Milleti'nden çıkaran açık bir küfür işlemiştir. İşte bu hüküm, Kur'ân'ın doğru yola ileten hükümlerindendir."[178]

Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın Şerîatına Uymama Sebebi:

Müellif rahîmehullâh, "her kim, Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatından çıkabilmesi gibi..." diyerek, Muhammedî şerîatın dışına çıkılabileceğini iddia edenlerin bu mesele ile alakalı delîl diye söyledikleri şeyin, geçersiz ve bâtıl olduğunu ifâde etmiştir.

Müellif rahîmehullâh'ın da söylediği üzere Hızır aleyhisselâm, Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatına uymamıştır. Çünkü Hızır aleyhisselâm, İsrâiloğullarından değildir ve Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatına uymakla emrolunmamıştır.

Sonra cumhur ulemanın da kabul ettiği sahîh olan görüşe göre, Hızır aleyhisselâm da Allâh'u Teâlâ'nın peygamberlerinden bir peygamberdir ve kendisine vahyedilen müstakil bir şerîat ile amel etmiştir. Bu gerçeğe dâir İmâm Kurtubî rahimehullâh şöyle demiştir: *"Hızır, cumhurun kanaatine göre bir peygamberdir. Onun peygamber olmayıp sâlih bir kul olduğu da söylenmiştir. Ancak âyet-i kerîme peygamberliğine tanıklık etmektedir. Çünkü onun fiillerinin iç yüzü ancak vahiy ile olabilir. Aynı şekilde bir kimse ancak kendisinden daha üstün bir kişiden öğrenir ve ona uyar. Pey-*

[178] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/40.

gamber olmayan bir kimsenin ise peygamberden üstün olması mümkün değildir."[179]

Bu sebeble, Hızır aleyhisselâm'ın bu durumu, tüm insânlık için gönderilen Muhammed aleyhisselâm'ın yolundan çıkmaya kimse için delîl olamaz. Rabbine îmân üzere kavuşmak isteyen her kula, indirildiği günden kıyâmet gününe kadar tâbi olması gerekli olan tek sistem ve nizam Muhammedî şerîattır.

Muhammedî Şerîat Tüm İnsânlık İçin Gönderilmiştir:

Muhammed aleyhisselâm, Allâh Azze ve Celle'nin insânlık için gönderdiği son elçidir. Nebîlerin ve rasûllerin sonuncudur. Ondan sonra hiçbir rasûl ya da nebî gelmeyecektir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَآ أَحَدٍ مِن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّۦنَ ۗ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَىْءٍ عَلِيمًا ﴿٤٠﴾﴾ [الأحزاب: ٣٣/٤٠]

"Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allâh'ın Rasûlü ve nebîlerin sonuncusudur. Allâh, her şeyi hakkıyla bilendir." [el-Ahzâb: 33/40]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine

---

[179] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 11/16.

göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

﴿عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا خَاتَمُ النَّبِيِّينَ.»﴾ [حديث صحيح: رواه البخاري (٦٣٤٦) ومسلم (٢٧٣٠)...]

"Ben (gönderilmiş tüm) peygamberlerin sonuncusuyum (benden sonra asla başka bir peygamber gelmeyecektir)." [(SAHÎH HADÎS:) Buhârî (6346); Müslim (2730)...]

Son elçi olan Muhammed aleyhisselâm, kendisinden sonra kıyâmete kadar gelecek olan tüm insânlığa gönderilmiştir. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَآ اَرْسَلْنَاكَ اِلَّا كَآفَّةً لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ ﴿٢٨﴾﴾ [سبأ: ٣٤/٢٨]

"Biz, seni ancak bütün insânlara mübeşşir** (müjdeleyici) **ve nezîr** (uyarıcı) **olarak gönderdik. Fakat insânların çoğu bilmezler." [Sebe: 34/28]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ kulu ve Rasûlü Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e diyor ki:* ***'Biz, seni ancak bütün insânlara mübeşşir ve nezîr olarak gönderdik'*** *yani mükellef olan bü-*

tün insânlığa gönderdik demektir... Muhammed bin Kâ'b ise 'insânların geneline' demiştir. Katâde ise şöyle demiştir: Allâh'u Teâlâ, Muhammed aleyhisselâm'ı Arablara ve Arab olmayanlara peygamber olarak göndermiştir."[180]

Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem, Allâh Azze ve Celle tarafından kendisinden önceki tüm şerîatları yürürlükten kaldıran yeni bir şerîat ile gönderilmiştir. Onun Allâh'u Teâlâ'dan getirdiği son ve en kâmil şerîat olan İslâm Dîni dışındaki tüm dînler ve yollar bâtıl ve red olunmuştur. Onun yolu olan Muhammedî Şerîat'a sonradan yapılacak her ilâve ve çıkarma bidât, her bidât sapıklık, her sapıklıkta ateştedir. Haktan sonra sapıklıktan başka bir şey yoktur. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿هُوَ الَّذِى اَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدٰى وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهٖ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ۝٢٨﴾ [الفتح: ٤٨/٢٨]

"Rasûlünü (tüm insânlara) **hidâyet ve hak dîn ile diğer bütün** (bâtıl ve muharref) **dînlere karşı üstün kılmak için gönderen O'dur. Şâhid olarak Allâh yeter."** [el-Feth: 48/28]

Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

---

[180] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 5/137.

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «وَالَّذِي نَفْسُ مُحَمَّدٍ بِيَدِهِ، لَا يَسْمَعُ بِي أَحَدٌ مِنْ هَذِهِ الأُمَّةِ يَهُودِيٌّ، وَلَا نَصْرَانِيٌّ، ثُمَّ يَمُوتُ وَلَمْ يُؤْمِنْ بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ، إِلَّا كَانَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) مسلم (٢٤٠) وأحمد (٨٢٠٣)...]

"Nefsim elinde olana yemin ederim ki, ister Yahûdî, ister Hıristiyan olsun bu ümmetten kim beni duyar da sonra benimle gönderilene (Muhammedî Şerîat'a) îmân etmeden ölürse, mutlaka o kimse (ebedî olarak) cehennemliklerden olur." [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (240); Ahmed (8203)...]

İfâde edildiği üzere Muhammed aleyhisselâm, Allâh'u Teâlâ'nın son elçisidir. Onun getirdiği şerîat ise kıyâmete kadar yürürlükte olacak olan tek ilâhî nizamdır. Allâh Azze ve Celle'nin kendisinden râzı olduğu yegâne sistemdir; amel ve inanç kaynağıdır. Aslı vahye dayanan Yahûdîlik yahut Hristiyanlık ya da aslı şeytânın desiselerine dayanan beşerin âciz aklından uydurduğu demokrasi yahut laiklik gibi bir yol olsun fark etmeksizin Muhammedî Şerîat dışındaki tüm şerîatlar ve yollar geçersiz ve bâtıldır. Dünyâ ve âhiret saadeti, Muhammedî Şerîat'ı inanarak yaşamaktan geçmektedir. Rabbim bizlere, Muhammedî Şerîat'ı râzı olacağı bir şekilde yaşamayı ve öylece kendisine kavuşmayı nasib etsin. Allâhumme Âmîn.

Bazı İnsânların Muhammedî Şerîat Dışına Çıkabileceklerine İnanmak Küfürdür:

Bazı insânların Muhammedî Şerîat dışına tamâmen yahut onun bir cüzünden dahi çıkabileceklerine inanmak küfürdür. Yani herhangi bir kişinin İslâm Dîni olan Muhammedî Şerîat'tan başka bir inanç ve amel sistemine dâhil olabileceğine inanmak yahut namaz gibi bir ibâdetten sorumlu tutulmayacağına ya da zinâ gibi bir haramdan kaçınma mükellefiyetliğinin düştüğüne inanmak küfürdür. Bu sebeble liderlerin yahut önderlerin, başkanların yahut vekîllerin, şeyhlerin yahut sâlihlerin Muhammedî Şerîat'tan tamâmen ya da kısmen çıkabileceklerine inanan, onlara bu yetkinin verildiğini zanneden bir kimse kâfir olur. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَأَنَّ هَٰذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَاتَّبِعُوهُ ۖ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ ۚ ذَٰلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ ﴿١٥٣﴾﴾

[الانعام: ٦/١٥٣]

"İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun; başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırır. İşte size bunları Allâh sakınasınız diye emretti." [el-Enâm: 6/153]

İmâm İbn Ebi'l-İzz rahîmehullâh şöyle demiştir: "O

halde yapılması gereken Allâh Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem'in tam anlamıyla teslimiyet göstermek, emrîne bağlanmak ve ondan gelen haberleri kabul ve tasdik ile karşılamaktır. Makul adını verdiği bâtıl hayallerle ona karşı çıkmamak yahut herhangi bir şüphe ve tereddüt ile onu karşılamamak ya da başka insânların görüşlerini, zihinlerinin çöplerini onun önüne geçirmemektir. Onu rasûl olarak gönderene ibâdet, zilletle itaat, yönelmek ve tevekkül ile tevhîd ettiği gibi, Allâh Rasûlü'nün hükmüne başvurmak, ona teslimiyet göstermek, ona bağlanıp itaat etmek sûretiyle de tevhîd etmelidir.

İşte bu ikisini yani peygamber olarak gönderenin tevhîdi ile Rasûle tâbi olmanın tevhîdi şeklindeki iki tevhîd bir arada olmadıkça, kulun Allâh'ın azâbından kurtulması mümkün değildir. O Rasûle tâbi olmalı, ondan başkasının hükmüne başvurmamalıdır. Onun dışındakilerin hükmüne râzı olmamalı ve Allâh Rasûlü'nün emrîni uygulayıp haberini; şeyhinin sözüne, imâmının yahut da mezhebine mensub olanların, kendisine bağlı olduğu tâifenin yahut tazim ettiği kimselerin kanaatlerine arzetme şartına bağlı olarak tasdike kalkışmamalıdır...

Yani gerek Kur'ân, gerek Sünnet şeklindeki iki türlü vahyin nasslarına teslim olup onlara sıkı sıkıya bağlanan, onlara itiraz etmeyen kendi görüşü, aklı ve kıyâsını ileri sürerek bunlara itiraz etmeyen kimselerin dışında kalanların İslâm'ı sağlam bir şekilde yer etmez."[181] Allâh Subhânehu ve Teâlâ

[181] İbn Ebi'l-İzz, Şerhu'l-Akîdeti't-Tahâviyye: 1/299.

başka bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ أَطِيعُوا اللهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾ [آل عمرن: ٣/٣١-٣٢]

"De ki: Eğer Allâh'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allâh da sizi sevsin ve günâhlarınızı bağışlasın. Çünkü Allâh çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. De ki: Allâh'a ve Rasûle itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse şüphe yok ki Allâh kâfirleri sevmez." [Âli İmrân: 3/31-32]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ'yı sevdiğini iddia eden fakat Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'e uymayan kimse yalancıdır. Onun sevgisi tek olan Allâh için değildir. Tam aksine, onun sevgisi şirk sevgisidir. O, Yahûdî ve Hristiyanların Allâh'ı sevdiklerini iddia etmeleri gibi, bu konuda hevâsına uymaktadır. Eğer onlar Allâh'a olan sevgilerinde samimi olsalardı, Allâh'ın sevdiğinden başkasını sevmez ve Rasûle uyarlardı. Allâh'ı sevdiklerini iddia etmelerine rağmen, Allâh'ın hoşuna gitmeyen şeyi sevdiler. Onların sevgisi, müşriklerin sevgisi gibiydi."*[182] Allâh Azze ve Celle başka bir âyet-i kerîmede şöyle buyurmaktadır:

---

[182] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 8/360.

﴿فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا﴾ [النساء: ٤/٦٥]

"Hayır! Senin Rabbine andolsun ki; onlar, aralarında çıkan çekişmeli işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükme, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe îmân etmiş olmazlar." [en-Nisâ: 4/65]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh âyeti kerîmeye dâir şöyle demiştir: *"Allâh'u Teâlâ, kendi şerefli ve mukaddes zâtına yemin ederek; Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in Sünneti ve Şerîatı'ndan çıkan herkesin, bütün dîn ve dünyâ işlerinde Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmüne râzı olmadıkları ve kalben de Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmüne teslim olmadıkları sürece mü'min olamayacaklarını bildirmektedir. Kur'ân'da, bu asıl üzere olan birçok âyet vardır."*[183]

Allâh'u Teâlâ âyet-i kerîmelerinde Muhammed aleyhisselâm'ın yoluna yani şerîatına uyulmasını emretmiş ve başka yollara girmeyi ise yasaklamıştır. Muhammed aleyhisselâm'ın yolu, tertemiz ve katışıksız İslâm Şerîatı'dır. Hak

[183] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 28/471.

ve hakîkatlerin kaynağıdır. Allâh'ın rızâsına ulaştırır. Bu sebeble Muhammedî Şerîat'tan tamâmen ya da kısmen çıkılabileceğine inanmak, İslâm Dîni'nden başka bir nizamla amel etmeye izin vermek olup, zulüm ve sapıklıktır; sâhibini İslâm Dîni'nden çıkaran büyük küfürdür.

Abdullâh bin Amr radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem de şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «فَوَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ، لَا يُؤْمِنُ أَحَدُكُمْ حَتَّى يَكُونَ هَوَاهُ تَبَعًا لِمَا جِئْتُ بِهِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه ابن أبي عاصم (١٥) ابن بطة (٦٧٩)...]

"Nefsim, elinde olan Allâh'a yemin ederim ki; arzusu benim getirdiğime tâbi olmadıkça hiç biriniz îmân etmiş olmaz." [(SAHÎH HADÎS:) İbn Ebî Âsım (es-Sünne: 15); İbn Batta (el-İbâne: 279)...]

Şeyh Şankîtî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Rahmân'ın kanunlarına ve şerîatına muhâlif şeytânın hükümlerine tâbi olan kişi, Allâh'a eş koşmuş ve müşrik olmuştur."*[184]

Yine şöyle demiştir: *"Âdemoğullarının en şereflisi olan Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelen şerîatı bırakıp*

---

[184] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 7/54.

başka kanunlara itaat edenin itaati, İslâm milletinden /Dîni'nden çıkarıcı bir küfürdür."[185]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ başka bir âyet-i kerîmesinde de şöyle buyurmaktadır:

﴿وَاعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ ﴿٩٩﴾﴾ [الحجر: ١٥/٩٩]

"Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibâdet et." [el-Hicr: 15/99]

İmâm Kurtubî rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle buyurmuştur: *"Allâh'u Teâlâ Rasûlüne, kullarının kendisine hizmette kusur etmeleri halinde kendisine ibâdet etmesini emretmekte ve bunun vâcib olduğunu belirtmektedir. Allâh'u Teâlâ'nın:* ***'Sana ölüm gelinceye kadar'*** *buyurması ise, ölünceye kadar sen O'na ibâdetten ayrılma demektir... Maksat, hayat süresince ibâdetin de devamlılığıdır."*[186]

Allâh Azze ve Celle bu âyet-i kerîmesinde Muhammed aleyhisselâm'a ölüm kendisine gelinceye kadar ibâdet etmesini emretmiştir. Allâh'ın âlemlere rahmet olarak gönderdiği ve insânların en değerlisinin durumu böyle iken ondan çok daha aşığı olduğunda ittifak edilen kimselerin durumları acaba nasıl olur? Bu kimseler belirli bir dönemden sonra ibâdet mükellefiyetliğinden kurtulabilirler mi? Asla!

---

[185] Şankîtî, Edvâu'l-Beyân: 3/40.
[186] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 10/64.

Mollâ Alîyyu'l-Kârî rahîmehullâh, bu mesele hakkında şöyle demiştir: *"İnanç esaslarına ilâve edilen hususlardan biri de şudur: Kul akıllı ve bâliğ olduğu müddetçe Allâh'u Teâlâ'nın yasakları ve emîrleri onun sorumluluğundan düşmez. Çünkü Allâh'u Teâlâ, bu konuda şöyle buyuruyor:* **"Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibâdet et."** [el-Hicr: 15/99] *Bütün tefsîrciler bu âyetteki yakın sözünden kastedilen mânânın ölüm olduğunda ittifak etmişlerdir. İbâhiyecilerden bir kısmı, bir kul son derece Allâh'a muhabbet makamına erişip kalbi gafletten temizlenirse ve îmânı küfür ve küfran üzerine tercih ederse emîr ve yasak sorumluluklarının, kendisi üzerinden düşeceğine ve bundan sonra büyük günâhlar işlediğinden dolayı Allâh'u Teâlâ'nın bu kimseyi cehennem ateşine sokmayacağı görüşünü kabul etmişlerdir.*

Bir kısmı da, böyle bir kimseden namaz, oruç gibi zâhiri ibâdetlerin sorumluluğunun düşeceğini ve bu kimsenin ibâdetlerinin düşünme ve iç dünyâsı bakımından ahlâkını düzeltmek olacağını söylemişlerdir. Bu inanç küfürdür, zındıklıktır, sapıklıktır, cehâlettir. Hüccetu'l-İslâm İmâm Gazâlî: 'Bu gibi kimselerin öldürülmesi, yüz kâfiri öldürmekten daha iyidir' demiştir."[187]

Anlaşılacağı üzere, Allâh Azze ve Celle insânları ve cinleri ibâdet için yaratmış ve ibâdet şekillerini öğretmek için de peygamberlerini indirdiği kitâblarla göndermiştir. İbâdet sorumluluğundan da kimseyi istisnâ etmemiştir. Bu sebeb-

[187] Aliyyu'l-Kârî, Şerhu Fıkhu'l-Ekber: 38.

le velî olsun âlim olsun hiçbir kimse Muhammedî Şerîat'tan tamâmen ya da kısmen dışarı çıkamaz. Yani haramlar ve helâller kimse için değişmez. İtikat bilgileri ve amelî olan vecibeler kişilere göre değişiklik arz etmez. Bunun aksine inanan bir kimse kâfir olur.

Metin

اَلْعَاشِرُ: الإِعْرَاضُ عَنْ دِينِ اللهِ تَعَالَى، لَا يَتَعَلَّمُهُ وَلَا يَعْمَلُ بِهِ، وَالدَّلِيلُ قَوْلُهُ تَعَالَى: ﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَا ۗ اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ مُنْتَقِمُونَ ﴿٢٢﴾ [السجدة: ٣٢/٢٢]

Tercüme

Onuncusu: Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek. Bunun delîli Allâh'u Teâlâ'nın şu âyetidir: ***"Kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatıldıktan sonra ondan yüz çevirenden daha zâlim kim olabilir? Muhakkak ki biz, suçlulardan intikam alıcıyız."*** [es-Secde: 32/22]

Şerh

Kişinin Dînden Yüz Çevirmesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin onuncusunu zikretmiştir. Hiç şüphesiz ki kim, Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirirse, onu öğrenmez ve onunla amel etmezse kâfir olur. Ümmetin âlimleri bu hükümde icmâ etmiştir.

Dînden Yüz Çevirmek, Onu Öğrenmemek Ve

Onunla Amel Etmemek Küfürdür:

Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek küfürdür. Bu sebeble kişiyi tevhîd ehli kılan tâğûtları red ilkesi gibi inanç esaslarından veya Müslüman ismini almasını sağlayan namaz gibi vecibelerinden külliyen yüz çeviren, onları öğrenmeyen ve gerektirdiği gibi amel etmeyen bir kimse kâfir olur. Müellif rahîmehullâh, buna delîl olarak şu âyet-i kerîmeyi zikretmiştir:

﴿وَمَنْ اَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِاٰيَاتِ رَبِّهٖ ثُمَّ اَعْرَضَ عَنْهَاۗ اِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِيْنَ مُنْتَقِمُوْنَ ﴿٢٢﴾﴾ [السجدة: ٣٢/٢٢]

"Kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatıldıktan sonra ondan yüz çevirenden daha zâlim kim olabilir? Muhakkak ki biz, suçlulardan intikam alıcıyız." [es-Secde: 32/22]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh âyet-i kerîmenin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Allâh'ın kendisine âyetlerini hatırlattığı, beyân ve izâh ettiği halde arkasından onu terk eden ondan yüz çeviren, onu unutmuş ve hiç tanımamış gibi davranandan daha zâlim kimse yoktur. Katâde şöyle demiştir: Sakın Allâh'ın zikrinden yüz çevirmeyin, Allâh'ın zikrinden yüz çevirmekten sakının. Her kim Allâh'ın zikrinden yüz çevirmişse en büyük aldanma ile aldanmış, en şiddetli darlığa*

düşmüş ve en büyük günâhı (şirki) işlemiş olur."[188]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Küfür, îmânın bulunmamasıdır. İster bununla birlikte yalanlama olsun; ister yalanlama olmaksızın hased, kibir yahut risâlete uymaktan alıkoyucu birtakım hevâlara uymaktan kaynaklanan bir yüz çevirme olsun."*[189]

Allâh'u Teâlâ, bu buyruğunda âyetleri kendisine ulaştığı halde onlardan yüz çeviren kimseleri kınamakta ve böyle bir kimsenin zâlimlerin zâlimi olacağını beyân etmektedir. Buradaki zulüm, kişiyi dînden çıkaran bir fiildir. Fâili ise zulümde ileri derekede olan kendi nefsine karşı zâlim bir kâfirdir. Zîrâ bu haldeki bir kimse, Rabbinden gelenleri öğrenmez; herhangi bir sebeble öğrense dahi inanç olarak kabul etmez. Fiil olarak da yerine getirmez. Kısacası ilim, itikat ve amel olarak Rabbinden gelenlere yüz çevirir. Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّآ أُنذِرُوا مُعْرِضُونَ ۝٣﴾ [الأحقاف: ٤٦/٣]

"Kâfir olanlara gelince, onlar uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler." [el-Ahkâf: 46/3]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmesinde kâfirle-

---

[188] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 6/330.
[189] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 12/335.

rin uyarıldıkları şeylerden yüz çevirdiklerini beyân etmektedir. Âyetteki uyarı, genel mânâda dînin kendisidir. Tamâmı olabileceği gibi bir cüzü yahut herhangi bir hükmü de olabilir. Yüz çevirenler ise ifâde edildiği üzere kâfirlerdir. Onlar, dâvet edildikleri hak ve hakîkatleri kibirlenerek beğenmezler ve uyarıldıkları şeyleri ise küçümseyerek önemsemezler. Bu sebeble, dîni ne öğrenirler, ne de onunla amel ederler. Böyle kimselerin Allâh'a karşı bahaneleri yoktur. Nitekim İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Azâba müstahak olmanın iki sebebi vardır. Bunlardan birincisi: Gelen delîlden yüz çevirmek, onu irâde edip aramamak ve onun gereklerini yerine getirmemektir. İkincisi ise:* Onun *gereklerini yerine getirmeyi irâde etmemek ve kâim olduktan sonra ona karşı çıkıp inat etmektir. Bunlardan birincisi; yüz çevirme küfrü; ikincisi ise, inat küfrüdür."*[190]

Câhil Olan Kimsenin Durumu:

Müellif rahîmehullâh risâlesinde **"Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek..."** diyerek, İslâm Dîni'nden olan şeyleri öğrenmemeyi yani onlardan câhil kalmayı küfür olarak zikretmiştir. Bunun sebebi ise tevhîd dîni olan İslâm, inanç ve amel dînidir. Nasıl inanacağını bilmeyen; inancının gereği olan ibâdetleri ve eylemleri ne şekilde yerine getireceğini bilmeyen bir kimse, bu haliyle Müslüman olamaz; olsa bile Müslüman kalamaz. Nitekim İmâm Karâfî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"İcmâ ile sâbit*

---

[190] İbn Kayyim, Tarîku'l-Hicreteyn: 414.

olduğuna göre: Allâh'u Teâlâ usûlu'd-dîn'deki (dînin asıllarındaki) cehâleti mazeret olarak saymamıştır."[191]

Kişiyi mâzur kılan cehâlet ise dînin asıllarında olmayan ve kişinin üzerinden kaldırmaya güç yetiremediği cehâlettir. Nitekim Mollâ Alîyyu'l-Kârî rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Zarûrât-ı dîniyyeden (dînin asıllarından) olan meselelerin inkârı (ister tev'îl, isterse de cehâletle olsun) icmâ ile küfürdür."*[192]

İmâm İbn Lahhâm rahîmehullâh ise şöyle demiştir: *"Hükmü bilmeyen kişi, onu öğrenmede kusur ve ihmal etmediği sürece mâzur olarak kabul edilir. Ancak kusur ve ihmal bulunmaktaysa, asla mâzur olmaz."*[193]

İfâde edildiği üzere, dînin asıllarında yani ulûhiyyet tevhîdinde, büyük şirk olan şeylerde, mütevâtir ve meşhur olan hükümlerde cehâlet mazeret değildir. Bu sebebten dînin asıllarından olan bir meselede cehâletinden ötürü küfre düşün kimse mazeretli olarak kabul edilmez. Müellif rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Muayyen bir şahıs, küfrü gerektiren bir söz söylediğinde; terk edenin küfre gireceği hüccet ikâme edilene dek küfrüne hükmolunmaz. Bu, delîlleri bazı insânlara kapalı olabilecek hafi olan meselelerde geçerlidir. Onlardan vuku bulan, açık ve zâhir meseleler veya dînde bilinmesi zorunlu meseleler olursa, bunu söyleyen kimsenin*

---

[191] Karâfî, Şerhu Tenkîhi'l-Fusûl: 439.
[192] Alîyyu'l-Kârî, Şerhu'ş-Şifâ: 2.
[193] İbn Lahhâm, el-Kavâid ve'l-Fevâidu'l-Usûliyye: 87.

küfründe tevakkuf edilmez (küfrüne hükmedilir)."

Yine şöyle demiştir: "Sizlere defalarca açıkladım ki; hüccetin üzerine ikâme edilmediği kimse, İslâm'a yeni girmiş ya da uzak bir bölgede yaşayan veya sarf ve atf gibi kapalı olan meselelerdedir. Bu tür meselelerde, anlatılana kadar tekfîr edilmez. Allâh'u Teâlâ'nın Kitâb'ında açıkladığı dînin asıllarına dâir meselelerinde ise, Allâh'ın hücceti Kur'ân'dır. Kime Kur'ân ulaşırsa hüccet ona ulaşmıştır."[194]

Dîni Vecibelerden Külliyen Yüz Çevirmek:

Müellif rahîmehullâh risâlesinde "Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek" diyerek, İslâm Dîni'nden olan farz ve vâciblerden hiçbir ameli yerine getirmeyen kimselerin kâfir olduklarını ifâde etmiştir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ اِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللّٰهَ فَاتَّبِعُونِى يُحْبِبْكُمُ اللّٰهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ ۗ وَاللّٰهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣١﴾ قُلْ اَطِيعُوا اللّٰهَ وَالرَّسُولَ ۖ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ ﴿٣٢﴾﴾ [ال عمرن: ٣/٣١-٣٢]

"De ki: Eğer Allâh'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allâh da

---

[194] Mecmûatu'l-Muellefât Şeyh Muhammed bin Abdulvahâb: 7/159-160.

sizi sevsin ve günâhlarınızı bağışlasın. Çünkü Allâh çok bağışlayandır, çok merhamet edendir. De ki: Allâh'a ve Rasûle itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse şüphe yok ki Allâh kâfirleri sevmez." [Âli İmrân: 3/31-32]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: *"Bu âyetin hükmüne göre; Allâh'ı sevdiğini iddia ettiği halde, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yolunda olmayan kişi, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in yoluna ve getirdiği dîne, bütün söz ve fiillerinde uymadıkça, bu iddiasında yalancıdır."*[195]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh ise Müslüman olduklarını söyleyen fakat amelden yüz çeviren kimseler hakkında şöyle demiştir: *"Mâlik der ki: Arkadaşlarımdan bazılarıyla Atâ bin Rebâh'ın yanına vardım. Bizim bir ihtiyacımız var, sizinle yalnız konuşabilir miyiz, dedim. O da bunu yaptı... Ona şöyle dedim: Bu gibi (Mürcie) kimseler: 'Biz namazın farz olduğunu ikrâr ederiz, ama kılmayız. İçkinin haram olduğuna inanırız, fakat içeriz. Annelerle evlenmek haramdır. Lakin biz evleniriz' demekteler. Bunu anlatınca elini elimden çekti ve şöyle dedi: Kim bunu yaparsa kâfirdir...* [196]

Ahmed bin Hanbel şöyle demiştir: Humeydî şöyle dedi: Bazı kimselerin 'kim namazı, zekâtı, orucu ve haccı kabul eder, fakat ölünceye kadar bunlardan hiçbir şey yapmasa, ölünceye kadar arkasını kıbleye dönerek namaz kılsa, o kişi

---

[195] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 2/26.
[196] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/204-205.

mü'mindir. Yeter ki, onun bunları terketmekle birlikte bunlara îmân ettiği ve bunları inkâr etmediği bilinsin. Farzları ve kıbleye doğru dönmenin gereğini kabul etsin' dedikleri anlatıldı. Ben ise şöyle dedim: Bu apaçık bir küfürdür. Allâh'ın Kitâb'ına, Rasûlü'nün Sünneti'ne ve İslâm âlimlerine de aykırı düşmektedir. Allâh'u Teâlâ ise: **'Oysa onlar, dîni yalnızca O'na hâlis kılarak Allâh'a ibâdet etmekten başkasıyla emrolunmadılar'** [el-Beyyine: 98/5] buyurmaktadır.

el-Hanbel şöyle demiştir: Ben Ebû Abdullâh Ahmed bin Hanbel'in şöyle dediğini duydum: Her kim bunu (yukarıda geçtiği gibi) söylerse, Allâh'ı inkâr etmiş ve emrini reddetmiş olur. Ayrıca Allâh'ın Rasûlü'nün Allâh'tan getirdiğini de reddetmiş olur."[197] Allâh Azze ve Celle başka bir âyetinde şöyle demiştir:

﴿وَيَقُولُونَ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَبِالرَّسُولِ وَاَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلّٰى فَرِيقٌ مِنْهُمْ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ ۚ وَمَآ اُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٧﴾﴾ [النور: ٢٤/٤٧]

"Allâh'a ve Rasûlüne inandık ve itaat ettik, derler. Sonra da onların bir kısmı, bunun ardından yüz çevirirler. Hâlbuki onlar îmân etmiş değillerdir." [en-Nûr: 24/47]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh bu âyet-i kerîmeyi zikrettikten sonra şöyle demiştir: "Bu âyet, amel-

---

[197] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/209.

den yüz çeviren kişiden îmânı nefyetmiştir. Kur'ân-ı Kerîm'in ve Sünnet'in birçok yerinde, münâfıktan îmânın nefyolunduğu gibi, amel işlemeyenden de îmân nefyolunmuştur."[198] Allâh'u Teâlâ, diğer bir âyetinde şöyle buyurmaktadır:

﴿وَمَآ أُمِرُوٓا۟ إِلَّا لِيَعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ حُنَفَآءَ وَيُقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَيُؤْتُوا۟ ٱلزَّكَوٰةَ وَذَٰلِكَ دِينُ ٱلْقَيِّمَةِ ۝٥﴾ [البينة: ٩٨/٥]

"Oysa onlar, dîni yalnızca Allâh'a hâlis kılan hanîfler (Allâh'ı birleyenler) olarak sadece O'na kulluk etmek, namazı dosdoğru kılmak ve zekâtı vermekten başkasıyla emrolunmadılar. İşte en doğru (dimdik ve sapasağlam) dîn budur." [el-Beyyine: 98/5]

Allâme Şevkânî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim İslâm'ın rükünlerini ve bütün farzlarını terk eder, bu kabilden olup üzerine vâcib olan söz ve fiilleri yerine getirmekten kaçınır ve iki şehâdeti ikrâr etmekten başka bir şey yapmazsa, şiddetli bir küfür ile kâfir olur. Bu kişinin kanı da helâldir."*[199]

İfâde edildiği üzere dînin emrettiği amellerden yüz çeviren bir kimse, iki şehâdeti ikrâr etse dahi küfre düşmüş ve dînden çıkmış olur. Zîrâ îmân ve İslâm'ın alameti olan şiarlar, zâhirde güç yettiğince gerçekleşmedikçe, kalbte

---

[198] İbn Teymiyye, Mecmûu'l-Fetâvâ: 7/142.
[199] Teshilu'l-Akîdeti'l-İslâm: 231.

tam olarak gerçekleşmez. Bu sebeble de Müslüman oldu-
ğunu iddia edipte namaz, oruç, zekât ve hac gibi İslâm'ın
şartlarını tamâmen terk eden bir kimse kâfir olur.

M

الْهَازِلِ وَالْجَادِّ

İslâm'ı
ve korku ile
hâriç bunları

Kişini
Ciddi

Müell
şaka edenl
fark yoktu
diyerek ki
hâricinde
Hiç şüphe
kâfir yapa
İmâm İbn
lemesi içir
bu, irâde

Metin

وَلَا فَرْقَ فِي جَمِيعِ هَذِهِ النَّوَاقِضِ بَيْنَ الْهَازِلِ وَالْجَادِّ وَالْخَائِفِ، إِلَّا الْمُكْرَهَ.

Tercüme

İslâm'ı bozan bu hususlarda; şaka edenle ciddi olan ve korku ile yapan arasında hiçbir fark yoktur. İkrâh hali hâriç bunları yapmak küfürdür.

Şerh

Kişinin İslâmı Bozan Hususların Şaka Veya Ciddi Veyahut Korku İle Fâili Olması:

Müellif rahîmehullâh, **"İslâm'ı bozan bu hususlarda; şaka edenle ciddi olan ve korku ile yapan arasında hiçbir fark yoktur. İkrâh hali hâriç bunları yapmak küfürdür"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin ikrâh hali hâricinde fâili olunmasının küfür olduğunu beyân etmiştir. Hiç şüphesiz ki ikrâh hali müstesnâ, küfrün fâili olmak kişiyi kâfir yapar. Ümmetin âlimleri bu hükümde icmâ etmiştir. İmâm İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: "Küfür söylemesi için ikrâh edilen kişi, küfrü söylese kâfir olmaz. Çünkü bu, irâdesi dışında olmaktadır. Hâlbuki alay eden ve şaka yapan böyle değildir. Alay veya şaka da olsa küfür ve boşama konusunda kişinin söyledikleri geçerlidir. Çünkü sözü bile bile söylemiştir. Unutan, ikrâh altında olan ve hatâ yapanın aksi-

ne, şaka ve alay amacı ile söz söyleyenin, söylediği bu sözü geçerli kabul edilir. Hâlbuki unutarak, hatâ ederek ve ikrâh altında olarak konuşan kişi mâzurdur ve bu söylediğinden sorumlu değildir. Ancak alay ederek konuşan kişi küfür ve akit sözlerinde mâzur değildir. Çünkü lafzı söylemekte ve onu kastetmektedir. Alay amaçlı söylenen sözü, Allâh'u Teâlâ ve Rasûlü sallallâhu aleyhi ve sellem özür olarak saymamıştır. Hatta alay amaçlı olarak küfür sözünü söyleyen kişi, cezâyı daha çok hak eder. Hâlbuki Allâh'u Teâlâ, kalbi îmân ile dolu olan kişinin ikrâh altında küfür sözü söylemesini mâzur görmüştür. Ancak alay ederek olarak küfür sözünü söyleyeni mâzur görmemiştir."[200]

İkrâhın Tanımı ve Şartları:

İkrâh kelimesi "ك ر ه k-r-h" kökünden mastarı olup, lügatte *"çirkin görmek"* demektir. Istılâhta ise: *"Kişiyi baskı altında tutarak rızâsı ve ihtiyarı olmadığı bir işi yapmaya veya bir sözü söylemeye zorlamaktır."*[201]

İkrâh hali, kişiyi şer'ân mâzur kılan özürlerdendir. Zîrâ gerçek bir ikrâh haline kişinin yapmış olduğu fiilde yahut söylemiş olduğu sözde, ihtiyarı ve rızâsı düşmüş olur. Buna dâir olarak Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

---

[200] İbn Kayyim, İlâmu'l-Muvakkıîn: 3/56.

[201] Bak: "E-m-n" Maddesi, İsfahânî, el-Müfredat; Firûzâbâdî, el-Kâmûsu'l-Muhît; İbn Manzûr, Lisânu'l-Arab; Cevherî, es-Sıhâh; İbn Fâris, Mucemu Makâyisi'l-Luğa...

﴿مَنْ كَفَرَ بِاللهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أُكْرِهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَٰكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿١٠٦﴾﴾ [النحل: ١٦/١٠٦]

"Kalbi îmânla mutmain olduğu hâlde ikrâh olunan kimse hâriç, her kim îmânından sonra Allâh'a karşı kâfir olur ve böylece göğsünü küfre açarsa onların üzerine Allâh'tan gazâb vardır ve büyük bir azâb onlarındır." [en-Nahl: 16/106]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh şöyle demiştir: "Allâh'u Teâlâ'nın: ***'Kalbi îmânla mutmain olduğu halde ikrâh olunan'*** âyeti, lisânıyla küfür sözünü söyleyenlerden ve tehdit altında lafzıyla müşriklere uyanlardan kalbi îmânla dolu olanları istisnâ ediyor. Çünkü onun kalbi dilinin söylediğini reddederken, Allâh'a ve Rasûlüne îmânın huzuruyla dolu iken dayak ve işkenceye maruz kaldığı için bu sözleri söylemek mecburiyetinde bırakılmıştır. İbn Abbâs'tan rivâyet edildiğine göre bu âyet, Ammâr bin Yâsir hakkında nâzil oldu. O, Muhammed'e küfretmesi için müşriklerden işkence gördüğü zaman tehdit altında onların isteklerine boyun eğmiş ve sonra Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelerek özür dilemişti. İşte bu olay üzerine bu âyet nâzil olmuştu. İbn Cerir, Ebû Ubeyde Muhammed bin Ammâr bin Yâsir'den şöyle rivâyet

etti: Müşrikler Ammâr bin Yâsir'i yakaladılar ve ona işkence yaptılar. O kadar işkence yaptılar ki Ammâr onların istedikleri bazı şeylerde onların fikrine yaklaştı. Sonra Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e gelerek şikâyette bulundu. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona dedi ki: 'Kalbini nasıl hissediyorsun?' Yâsir: Îmânın huzurunu kalbimden hiç kaybetmedim' dedi. Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem ona dedi ki: 'Sana aynı şeyi yaparlarsa sen de aynı şeyi yap.' Bu sebeble âlimler, küfre zorlanan kimsenin hayatını kurtarmak için kendisinden istenen şeyi kabul etmesinin de reddetmesinin de câiz olduğunda ittifak ettiler. Nitekim Bilâl radîyallâhu anh'a müşrikler yapacaklarını yaptılar fakat o yine de onları reddetti. Yalancı Müseyleme, Habib bin Zeyd el-Ensârî'ye işkence edip vücudunu paramparça ettiği zaman o, diliyle de îmânında sebât etti. Müslümanın ölümüne bile yol açsa dîninde sebât etmesi daha faziletlidir."[202]

Ebû Zer el-Gıfârî radîyallâhu anh'dan rivâyet edildiğine göre, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ise şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِى ذَرٍّ الْغِفَارِيِّ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «إِنَّ اللَّهَ قَدْ تَجَاوَزَ عَنْ أُمَّتِى الْخَطَأَ، وَالنِّسْيَانَ، وَمَا اسْتُكْرِهُوا عَلَيْهِ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه ابن ماجه (٢٠٤٣) وابن حبان (٧٢١٩)...]

---

[202] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 4/520.

"Şüphesiz ki Allâh'u Teâlâ ümmetimin hatâsını, unutmasını ve ikrâh edildiği şeyi (günâh cihetiyle) affetmiştir." [(SAHÎH HADÎS:) İbn Mâce (2043); İbn Hibbân (7219)...]

İmam Beğavî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Âlimler küfür kelimesini söylemeye zorlanan kimsenin diliyle bu kelimeyi söylemesinin câiz olduğunda icmâ etmişlerdir. Bu kelimeyi inanmadan sadece diliyle söylediği zaman kâfir olmaz. Öldürülünceye kadar söylememek için direnirse bu daha faziletlidir."*[203]

Anlaşılacağı üzere ikrâh hali kişi üzerinden şer'î sorumluluğu düşürür. Bu sebeble küfür kelimesini ikrâh ile kalbini küfre açmamış olduğu halde söyleyen bir kimse, kâfir olmaz. Küfür sözünü söylediğinden ötürü sorumlu tutulmaz. İkrâhın muteber yani geçerli bir özür olmasının altı şartı vardır. Bu şartlara dâir açıklamalar üçüncü maddenin şerhinde geçmişti.

İslâmı Bozan Hususların Şaka Yahut Ciddi Veyahut Korku İle Fâili Olmak Küfürdür:

İslâmı bozan şeylerin şaka veya ciddi veyahut korku ile fâili olmak, küfre girmek kastedilmese dahi küfürdür. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh, şöyle demiştir: *"Kim küfür olan bir söz söyler veya küfür olan bir ameli işlerse kâfir olmayı kastetmese dâhi bu sebeble kâfir olur. Çünkü Allâh'ın diledikleri müstesnâ hiç kimse kâfir olmayı kastet-*

---

[203] Beğavî, Meâlimu't-Tenzîl: 3/99.

mez."[204] Bu sebeble küfür kelimesini başkalarını eğlendirmek için yahut inanmadan veyahut ikrâh sınırlarına ulaşmayan bir tehditten korkarak söyleyen bir kimse kâfir olur. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿قُلْ أَبِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ كُنتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ ﴿٦٥﴾ لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ ﴿٦٦﴾﴾ [التوبة: ٩/٦٥-٦٦]

"De ki: Allâh ile O'nun âyetleri ve Rasûlü ile mi alay ediyorsunuz? (Boşuna) Özür dilemeyin. Çünkü siz îmân ettikten sonra tekrar kâfir oldunuz." [et-Tevbe: 9/65-66]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, âyet-i kerîmesinde Allâh ile Rasûlü ile âyetleri ile alay eden kimselerin söyledikleri bu küfür sözlerinden ötürü kâfir olduklarını açık olarak beyân etmektedir. Bu hüküm, namaz kılan, oruç tutan, zekât veren ve Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem ile cihâda çıkan kimseler hakkında sâbit olmuştur. Buna göre her kim, şaka yahut ciddi olarak; alay ederek yahut inanmayarak küfür sözünü söylerse kâfir olur. Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bu; Allâh, O'nun âyetleri ve Rasûlü ile alay etmenin küfür olduğunu belirten bir nasstır."*[205]

---

[204] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 178.
[205] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 31.

Şeyh Keşmirî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Kim, gerek alay ederek gerekse şaka yere küfür kelimesini söylerse (ya da amelini işlerse) ittifakla kâfir olur ve bu konuda itikâdına (niyetine) itibar edilmez."*[206] Allâh Subhânehu ve Teâlâ, başka bir âyet-i kerîmesinde şöyle buyurmaktadır:

﴿يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا۟ وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَٰمِهِمْ ﴿٧٤﴾﴾ [التوبة: ٧٤/٩]

"Bir şey söylemediklerine dâir Allâh'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve Müslüman olduktan sonra kâfir oldular." [et-Tevbe: 9/74]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyet-i kerîmesinde ise küfür sözünü söyledikleri halde söylemediklerine dâir yemin eden kimselerin Müslüman olduktan sonra kâfir olduklarını beyân etmektedir. Âyetteki küfür sözünden maksat ise dîne dâir olan şeyler hakkında ileri geri konuşmaktır. Bunun ciddi ya da şaka, kavlî ya da amelî, kalbî ya da kitâbî olması arasında fark yoktur. İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Küfrü gerektiren fiiller, kasıtlı olarak ve dîn ile alay ederek sâdır olan fiillerdir. Bu açıktır."*[207]

İmâm İbn Hazm rahîmehullâh ise öyle demiştir: *"Kur'ân ve Sünnet ile sâbit olan bir delîlle konuşmanın küfür*

---

[206] Keşmirî, İkfâru'l-Mulhidin: 59.
[207] Nevevî, Ravzatu't-Tâlibin: 10/64.

olduğu bir şeyi konuşmak, küfürdür. Yine, Kur'ân ve Sünnet'le sâbit olan bir delîlle küfür olan bir ameli işlemek de, küfürdür."[208]

Müellif rahîmehullâh'ın da söylediği üzere ikrâh hali müstesnâ küfrü gerektiren bir şeyin itikâden veya amalen veyahut kavlen fâili olmak, kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran büyük küfürdür.

[208] İbn Hazm, el-Fasl: 3/119.

Metin

وَكُلُّهَا مِنْ أَعْظَمِ مَا يَكُونُ خَطَرًا، وَمِنْ أَكْثَرِ مَا يَكُونُ وُقُوعاً، فَيَنْبَغِي لِلْمُسْلِمِ أَنْ يَحْذَرَهَا وَيَخَافَ مِنْهَا عَلَى نَفْسِهِ نَعُوذُ بِاللهِ مِنْ مُوجِبَاتِ غَضَبِهِ وَأَلِيمِ عِقَابِهِ.

Tercüme

Kişiyi İslâm'dan çıkaran bu hususların hepsi çok tehlikeli ve çokça meydana gelmektedir. Bu sebeble meydana gelen bu durumlardan her Müslüman sakınmalı ve nefsi adına bu durumlara düşmekten korkmalıdır. Biz Allâh'ın gazâbını ve acıklı azâbını gerektirecek durumlardan Allâh'a sığınırız.

Şerh

Kişinin İslâmı Bozan Hususların Tehlikeli Olması ve Çokça Meydana Gelmesi:

Müellif rahîmehullâh, **"Kişiyi İslâm'dan çıkaran bu hususların hepsi çok tehlikeli ve çokça meydana gelmektedir. Bu sebeble meydana gelen bu durumlardan her Müslüman sakınmalı ve nefsi adına bu durumlara düşmekten korkmalıdır"** diyerek kişiyi İslâm Dîni'nden çıkaran şeylerin çok tehlikeli olduklarını ve maalesef çokça meydana geldiklerini beyân etmiştir. Şeyh Abdurrahmân bin Hasen rahîmehullâh şöyle demiştir: "Görüyoruz ki *'lâ ilâhe illallâh'*

diyen ve Müslüman olduğunu iddia eden kimselerin çoğunluğu, ibâdet konusunda Allâh'u Teâlâ'ya şirk koşuyorlar. Fayda ve zarar getirmeyen ölülerden, gaybi kimselerden, tâğûtlar, cinler ve daha nicelerinden duâ ile bir şeyler istiyor ve bekliyorlar. İnsânları bir tek Allâh'a ibâdete, O'nun dışındakilere kulluğu terke çağıranları reddediyor ve onları hoş karşılamıyorlar. Müşriklere bel bağlıyor, onları seviyor ve onlara dostluk gösteriyorlar. Müşriklerden korkuyor ve onlardan ümitvar oluyorlar. Tevhîde dâvet edenleri de bidâtçı ve sapık olarak kabul ediyorlar. Tevhîde göre hareket edip şirki reddeden ve müşriklere buğzedenlere karşı sert tavır takınıyorlar. Kimileri de tevhîdi bilinmesi gereken bir ilim olarak kabul etmiyor, bilgisizlikleri ve cehâletleri yüzünden bu inanca yönelmiyorlar. Allâh Azze ve Celle yardımcımız olsun."[209]

İslâm'dan çıkaran şeylerin çok tehlikeli olması, kişinin kâfir olmasıyla sonuçlanmasından ileri gelmektedir. Bu hal üzere ölmek ise kişinin tüm amellerinin boşa gitmesini ve ebedî olarak cehennem ateşinde kalmasını gerektirir. Allâh'u Teâlâ, şöyle buyurmaktadır:

﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ﴿٨٨﴾﴾ [الأنعام: ٨٨]

"Eğer onlar şirk koşsalardı, elbette bütün yapıp ettikleri 'onlar adına' boşa çıkmış olurdu." [el-En'âm: 6/88]

---

[209] Abdurrahmân bin Hasen, Fethu'l-Mecîd: 58.

﴿وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ ﴿١٠﴾﴾ [التغابن: ٦٤/١٠]

"Kâfir olanlara ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar, içinde ebedî kalmak üzere cehennemliklerdir. Ne kötü varılacak yerdir orası!" [et-Tegâbun: 64/10]

Şeyhu'l-İslâm İbn Teymiyye rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Bütün ameller ancak küfür işlendiğinde boşa çıkar. Çünkü îmân üzere ölen mutlaka cennete girecektir. Eğer cehenneme girmişse mutlaka oradan çıkıp sonunda cennete girecektir. Eğer bütün amelleri boşa çıkmışsa hiçbir zaman cennete girmez. Bütün amellerin boşa çıkması ancak bu amellerin hepsini yok eden bir şey işlendiğinde olur. O da sadece küfürdür. Bu kâidenin Ehl-i Sünnet'in temel itikadından olduğu bilinmektedir."*[210]

Bu sebeble de her bir Müslüman, kendisini İslâm'dan çıkaran şeylerin fâili olmaktan çokça sakınmalı ve çok korkmalıdır. İslâm Dîni'ni güzelce öğrenmeli ve öğrendikleriyle de ihlâslı olarak amel etmelidir. Kişinin bilmediğiyle amel etmesi söz konusu olmadığı gibi, bilmediği bir dîne girmesi yahut onda kalması da imkân dâhilinde değildir. İhlâs üzere olmadığı sürece de yaptığı amellerin kabul edilmesi söz konusu değildir. Nitekim İmâm Kurtubî rahîmehullâh şöyle demiştir: *"Her kim muvahhîd olarak şirkten sakınırsa, samimi niyet üzere yaptığı bütün amelleri makbuldür. Şirk ve masiyetlerden birlikte sakınan takvâya*

---

[210] İbn Teymiyye, es-Sârimu'l-Meslûl: 55.

gelince, o kişi, kabulün en yüksek derecesine sâhib olur ve son nefesinde ilâhî rahmete mazhar olur."[211]

Kişinin Gazâbı ve Azâbı Gerektirecek Şeylerden Allâh'a Sığınması:

Müellif rahîmehullâh, **"Biz Allâh'ın gazâbını ve acıklı azâbını gerektirecek durumlardan Allâh'a sığınırız"** diyerek Allâh Azze ve Celle'ye sığındığını ve sığınılması gerektiğini beyân etmiştir. Zîrâ kalbleri bir halden diğer bir hale çeviren Allâh Subhânehu ve Teâlâ, dilediğine rahmeti gereği hidâyet eder ve onu bağışlar. Dilediğini ise adâleti gereği dalâlette bırakır ve ona azâb eder. Nitekim O, şöyle buyurmaktadır:

﴿فَيُضِلُّ اللَّهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿٤﴾﴾ [ابرهيم: ١٤/٤]

"Allâh, dilediğini saptırır, dilediğini hidâyete (doğru yola) erdirir. O, üstün ve güçlü olandır, hüküm ve hikmet sâhibidir." [İbrâhîm: 14/4]

İmâm İbn Kesîr rahîmehullâh âyetin tefsîrinde şöyle demiştir: ***"Allâh, dilediğini saptırır, dilediğini hidâyete erdirir.*** *Yani: Onlara açıklama yaptıktan delîller sunduktan sonra demektir. Allâh dilediğini hidâyet ve istikâmetinden saptırır ve dilediğini de hakka hidâyet eder.* ***'O, üstün ve güçlü olandır.'*** *O'nun dilediği olur, dilemediği olmaz. Hüküm ve hikmet*

---

[211] Kurtubî, el-Câmiu li Ahkâmi'l-Kur'ân: 6/135.

sâhibidir. Fiillerinde sapmayı hak edeni saptırır, hidâyete layık olanı da hidâyet eder. Kulları arasında adâleti hep böyle olmuştur."[212] Diğer bir âyette ise Rabbimiz Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿اَلَمْ تَعْلَمْ اَنَّ اللّٰهَ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَّشَآءُ ۗ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ﴿٤٠﴾﴾ [المائدة: ٥/٤٠]

"Bilmez misin ki, göklerin ve yerin mülkü tasarrufu Allâh'a aittir. O, dilediğine azâb eder, dilediğini de bağışlar. Allâh, her şeye hakkıyla gücü yetendir." [el-Mâide: 5/40]

İmam İbn Kayyim rahîmehullâh şöyle demiştir: *"İlkinden sonuncusuna kadar Allâh'ın Rasûlleri ve kendilerine indirilen kitâbları, Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın dilediği kimseyi dalâlete (sapıklığa) düşürdüğü ve dilediği kimseye de hidâyete bahşettiği; O'nun hidâyet ettiğini sapıttıracak, sapıttırdığını da hidâyet verecek kimse bulunmadığı, hidâyetinde dalâletinde Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın fiili ve kaderi olduğu, hidâyete erme ve dalâlete düşürmenin de kulun fiili ve kaderi olduğu, hidâyete erme ve dalâlete düşmenin de kulun fiili ve kesbi olduğu hususunda müttefiktir."*[213]

Anlaşılacağı üzere, Allâh'ın gazâbını ve acıklı azâbını gerektirecek durumlardan yine Allâh'u Teâlâ'ya sığınmak

---

[212] İbn Kesîr, Tefsîru'l-Kur'âni'l-Azîm: 11/335.
[213] İbn Kayyim, Şifâu'l-Alil: 1/181.

Müslüman bir kimse için zarûrîdir. Nasıl olmasın ki? Yerlerin ve göklerin ve de ikisi arasındakilerin tasarrufu sadece O'na aittir. Hidâyet ve dalâlet; bağışlama ve azâb O'nun emrindedir. Affı yahut azâbı veyahut mükâfatı gerektiren tüm fiiller, O'nun kaderiyledir. O, mükâfatlandırmayı murad ettiğine yardım eder ve onu hayırlı işlerde muvaffak kılar. Cezâlandırmayı istediğini ise yardımsız bırakır. Ebû Zer radîyallâhu anh'ın, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'den, O'nun da Allâh Tebâreke ve Teâlâ'dan rivâyet ettiğine göre, Allâh Tebâreke ve Teâlâ -hadîsi kutside- şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِى ذَرٍّ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهُ، عَنِ النَّبِىِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، فِيمَا رَوَى عَنِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَنَّهُ قَالَ: «يَا عِبَادِى كُلُّكُمْ ضَالٌّ إِلَّا مَنْ هَدَيْتُهُ، فَاسْتَهْدُونِى أَهْدِكُمْ.» [(حديثٌ صحيحٌ:) رواه مسلم (٢٥٧٧) والترمذى (٢٤٩٥)...]

"Ey kullarım! (Hidâyet etmediğim sürece) Hepiniz dalâlettesiniz ancak kendisine hidâyet bahşettiğim müstesnâ. O halde benden hidâyet dileyin size hidâyet bahşedeyim." [(SAHÎH HADÎS:) Müslim (2577); Tirmizî (2495)...]

Bu nedenle Rabbimiz Allâh Azze ve Celle'den duâmız, râzı olduğu amelleri bize kolay kılsın. Gazâb ettiği tüm amelleri de bizden uzak etsin. Bize hidâyet edip, hidâyetini dâim etsin. Huzuruna râzı olduğu kullar olarak alsın. Allâhumme Âmîn.

Metin

وَصَلَّى اللهُ عَلَى خَيْرِ خَلْقِهِ مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ.

Tercüme

Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun.

Şerh

Sözü Muhammed aleyhisselâm'a Salât ve Selâm Ederek Bitirmek:

Müellif rahimehullâh, **"Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashabının üzerine olsun"** diyerek sözlerini bitirmiştir. Sözü, salât-u selâm bitirmek müstehâb olup, bereketlenmek içindir.

Muhammed aleyhisselâm'a Salât ve Selâm'ın Mânâsı ve Gereği:

Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'e edilen salât ve selâm, Allâh'u Teâlâ'dan olduğunda O'nun rahmeti ve rızâsı; meleklerden olduğunda duâ ve istiğfar, ümmetinden olduğunda ise ona Allâh katındaki makamının en yüksek makam olması için duâ etmek de-

mektir. Allâh Azze ve Celle şöyle buyurmaktadır:

﴿إِنَّ اللهَ وَمَلَٰٓئِكَتَهُۥ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّۚ يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٥٦﴾﴾ [الاحزاب: ٥٦/٣٣]

"Şüphesiz Allâh ve melekleri Nebî'ye salât ederler. Ey mü'minler! Siz de ona salât ve selâm edin." [el-Ahzâb: 33/56]

Allâh Subhânehu ve Teâlâ, bu âyetinde Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in kemâline, derecesinin yüksekliğine, mevkisinin üstünlüğüne, şanının yüceliğine dikkat çekerek Nebîsine salât etmiş, meleklerine ettirmiş ve Müslümanlardan da istemiştir. Bu âyet-i kerîmeden istidlalle ümmetin cumhur âlimleri Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'e ister ömürde bir sefer, isterse de anıldığında yahut her namazda salât-u selâm etmenin müekked (kuvvetli) bir sünnet olduğuna hükmetmişlerdir. Bazıları ise ömürde bir sefer salât-u selâm etmeyi vâcib kabul etmiştir. İmâm Şâfiî rahimehullâh ise namazda son oturuşta salât-u selâm etmenin farz olduğuna ictihâd etmiştir.

Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in âli nesep/akraba olarak sahâbeden Alî, Abbâs, Cafer, Akıl, Haris İbn Abdulmuttalib oğullarıdır. Sebeb cihetinden ise ona îmân eden tüm Müslümanlardır. Ashâbı ise Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'i gören ona îmân eden ve böylece vefât eden kimselerdir.

Muhammed aleyhisselâm Yaratılmışların En Hayırlısıdır:

Müellif rahîmehullâh'ın da söylediği üzere melek, insân ve cin fark etmeksizin yaratılmışların en hayırlısı ve faziletlisi Peygamberimiz Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'dir. O, gönderilmiş olan tüm peygamberin de içinde en hayırlı ve faziletli olandır. O, Allâh Tebâreke ve Teâlâ'nın tüm insânlara ve cinlere kıyâmete kadar geçerli bir risâletle gönderdiği son Nebî ve kendisinden sonra elçi gelmeyecek olan Rasûl'dür. Bu, Ehl-i Sünnet'in üzerinde icmâ ettiği görüşlerdendir. Nitekim Ebû Hureyre radîyallâhu anh'dan rivâyet edilen hadîste Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «أَنَا سَيِّدُ وَلَدِ آدَمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَأَوَّلُ مَنْ يَنْشَقُّ عَنْهُ الْقَبْرُ، وَأَوَّلُ شَافِعٍ وَأَوَّلُ مُشَفَّعٍ.» [(حديثٌ صحيحٌ.) رواه مسلم (٢٢٧) وأبو داود (٤٦٧٣)...]

"Ben, kıyâmet günü Âdemoğlunun efendisiyim. Kabri ilk açılacak (haşrolunmak için kabrinden ilk çıkacak) ben olacağım. İlk şefaat edecek ve şefaati ilk kabul edilecek de ben olacağım." [SAHÎH HADÎS: Müslim (327); Ebû Dâvûd (4873)...]

İmâm Nevevî rahîmehullâh şöyle demiştir: "Bu hadîs,

Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in bütün yaratılmışların en fazîletlisi olduğuna bir delîldir. Çünkü Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'in görüşünü göre Âdemoğlu meleklerden daha fazîletlidirler. Âdemoğlunun ve diğerlerinin (cinlerin) de en fazîletlisi, Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'dir."[214]

[214] Nevevî, el-Minhâc fi Şerhi Sahîhi Müslim: 15/37.

Hâtime:

Nelerin kişiyi İslâm'dan çıkaracağının bilinip sonrasında da sakınılması, Allâh'a îmân üzere kavuşmak için farzlar üstü bir farzdır. Çünkü namaz ve zekât gibi diğer tüm ibâdetlerin kabul olması, İslâm'ı bozan herhangi bir unsurun bulunmaması şartına bağlıdır. Bu nedenle de kişiyi İslâm'dan çıkarıp îmânsız kılan şeylerin öğrenilmesinin ve de öğretilmesinin öncelenmesi gerekir. Bunda gevşeklik göstermek -Allâh bizleri korusun- kişiyi dünyâ ve âhiret büyük kayıplara ya da ebedî bir hüsrana sürükleyebilir.

İşte bu hakîkate binaen Müellif rahîmehullâh da kişiyi İslâm'dan çıkaran ve maalesef çokça gündeme gelen şeyleri, Allâh'a şirk koşmak, aracı edinmek, müşrikleri tekfîr etmemek, başkasının yolunu ve hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'den üstün tutmak, Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği şeylere buğzetmek, onlarla alay etmek, sihir yapmak, Müslümanlara karşı kâfirleri desteklemek, Muhammedî Şerîat'ten çıkılabileceğine inanmak ve dînden yüz çevirmek olmak üzere on maddede toparlamıştır. Ben de Allâh Subhânehu ve Teâlâ'nın izin verdiği kadar bu maddeleri Kur'ân ve Sünnet nasslarıyla, ümmetin imâmlarının kavilleriyle açıklamaya çalıştım. Kitâb ve Sünnet'in yolundan başka bir yola girmediğim gibi, Ehl-i Sünnet'in rehberliğinden başka bir rehber de edinmedim. Hak ve hakîkatleri gücüm nisbetinde güzel bir şekilde ortaya koymağa çalıştım. Allâh'u Teâlâ şöyle buyurmaktadır:

﴿اُدْعُ اِلٰى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِى هِىَ اَحْسَنُ اِنَّ رَبَّكَ هُوَ اَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ ﴿١٢٥﴾﴾ [النحل: ١٦/ ١٢٥]

"Sen, Rabbinin yoluna hikmet ve güzel öğütle çağır ve onlarla en güzel şekilde mücadele et! Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir ve O, hidâyete erenleri de çok iyi bilir." [en-Nahl: 16/125]

Allâh'ım! Senden başka ilâh ve rabb yoktur. Bizler ancak senin kullarınız. Sana inanır ve ancak sana ibâdet ederiz. Sen, her türlü eksiklikten münezzehsin. Bizler seni gereği gibi övemeyiz. Âcziyetmizi bizden daha iyi bilmektesin. Bizleri bağışla. Dînini en güzel şekilde yaşamayı ve İslâmı bozan şeylere de bulaşmadan tevhîd üzere sana kavuşabilmeyi bizlere nasib et. Senin gücün her şeye yeter. Verdiğini alacak, aldığını ise verecek kimse yoktur. Allâhumme Âmîn.

تم بحمد الله

İçindekiler:

Mukaddime 5

Îmân Küfür Meselelerinin Önemi: 9

Îmânın Tarifi ve Kapsamı: 10

Küfrün Tarifi ve Kapsamı: 12

Îmân Küfür Hükümleri Zâhire Göredir: 13

مَتْنُ نَوَاقِضِ الإِسْلَامِ 15

Nevâkıdu'l-İslâm Metni 19

Nevâkıdu'l-İslâm 23

Nevâkıdu'l-İslâm Terkibinin Mânâsı: 23

Müceddid İmâm Muhammed bin Abdulvahhâb rahîmehullâh şöyle demiştir: 29

Muhammed bin Abdulvahhâb Kimdir? 29

Rahmân ve Rahîm olan Allâh'ın ismiyle. 37

Besmelenin Anlamı ve Onunla Başlamanın Gereği: ... 37

Besmelenin Tahlili: 39

Besmele Kur'ân-ı Kerîm'den Bir Âyet Midir? 45

Bil ki! İslâm'ı bozan şeyler, on tanedir. 47

Söze "Bil ki" Emriyle Başlamanın Sebebi: 47

İlmin Tanımı ve Önemi: 48

İslâm ve Îmân Lafızları: 54

İslâm'ın Şartları Olan Amelleri Terk Etmenin Hükmü:54
İslâm'ı Bozan Şeylerin Sayısı:.....58
Birincisi: Allâh'u Teâlâ'ya ibâdette şirk koşmak.....59
Allâh'tan başkası adına, cinler ve kabirler için kurban kesmek şirk olan amellerdendir. 59
Şirkin Tanımı ve Hakîkati:..... 60
Şirk Çeşitleri:.....65
Büyük Şirk Çeşitleri: 66
Büyük Şirkin Zararları:..... 84
Allâh'tan Başkası İçin Kurban Kesmek:..... 91
İkincisi: Her kim, kendisiyle Allâh arasına aracılar koyar, onlara duâ eder, onlardan şefaat ister veya onlara tevekkül ederse, icmâ ile kâfir olur. 95
Kişinin Allâh İle Kendisi Arasına Aracılar Koyması:.....95
Aracı Edinmenin Mânâsı: 96
Aracı Edinmeye Gerek Yoktur: 96
Aracı Edinmek Şirktir: 100
Üçüncüsü: Her kim, müşrikleri tekfîr etmez veya onların kâfir olduklarında şüphe ederse veyahut onların yolunun da doğru olduğunu kabul ederse, kâfir olur..... 107
Kişinin Müşrikleri Tekfîr Etmemesi:..... 107
Müşrikleri Tekfîr Etmemek Küfürdür: 108

Kâidenin Tafsilatı:.....110

Tekfîrin Şartları:.....112

Tekfîrin Mânîleri:.....115

Dördüncüsü: Her kim, başkasının yolunun Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirdiği yoldan daha kâmil olduğuna ya da başkasının hükmünün Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden daha iyi olduğuna inanırsa, kâfir olur. Tıpkı tâğûtların hükmünü Nebî sallallâhu aleyhi ve sellem'in hükmünden üstün tutmak gibi... 121

Kişinin Başkalarının Yolunu Ve Hükmünü Nebî'nin ﷺ Yolundan ve Hükmünden Üstün Tutması:.....121

Yolların Ve Hükümlerin En Hayırlısı, Nebî'nin ﷺ Yolu Ve Getirdiği Hükümlerdir:.....122

Başkalarının Yolunu Ve Hükmünü Nebî'nin ﷺ Yolundan Ve Hükmünden Üstün Tutmak Küfürdür:.125

Tâğûtların Hükmünü Nebî'nin ﷺ Getirdiği Hükümlerden Üstün Tutmak:.....131

Beşincisi: Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu şeylerden herhangi birisine buğzederse, o fiili yapsa dahi icmâ ile kâfir olur.....143

Kişinin Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Birini Çirkin Görmesi:..... 143

Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Birine Buğzetmek Küfürdür:..... 144

Altıncısı: Her kim, Rasûlullâh sallallâhu aleyhi ve sellem'in getirmiş olduğu İslâm'dan herhangi bir şeyle veya onun mükâfat ve cezâ olarak bildirdiği şeylerle alay ederse, icmâ ile kâfir olur..... 149

Kişinin Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Biriyle Alay Etmesi:..... 149

Rasûlullâh'ın ﷺ Getirdiği Şeylerden Herhangi Biriyle Alay Etmek Küfürdür:..... 150

Allâh'u Teâlâ'ya ve Rasûlullâh'a ﷺ Sövmek Yahut Onlarla Alay Etmek Küfürdür:..... 153

Yedincisi: Sihir yapmak. Sarf ve atf büyü çeşitlerindendir. Her kim, bunu yapar veya yapılmasına râzı olursa, kâfir olur..... 157

Kişinin Sihir Yapması Yahut Yaptırması:..... 157

Sihir Tanımı:..... 158

Sihir Varlığı:..... 160

Sihrin Tesiri: 162
Sarf ve Atfın Mânâsı: 163
Sihrin ve Sihir Yapanın Hükmü: 164
Sihir Yapılmasından Râzı Olmak: 165
Sekizincisi: Müslümanlara karşı müşrikleri desteklemek ve onlara yardım etmek 167
Kişinin Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemesi ve Yardım Etmesi: 167
Müslümanlara Karşı Kâfirleri Desteklemek Ve Yardım Etmek Küfürdür: 168
Dokuzuncusu: Her kim, Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın şerîatından çıkabilmesi gibi, bazı insânların Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in şerîatının dışına çıkabileceklerine inanırsa, kâfir olur. 175
Kişinin Bazı İnsânların Muhammedî Şerîat Dışına Çıkabileceklerine İnanması: 175
Hızır'ın Mûsâ aleyhisselâm'ın Şerîatına Uymama Sebebi: 176
Muhammedî Şerîat Tüm İnsânlık İçin Gönderilmiştir: 177
Bazı İnsânların Muhammedî Şerîat Dışına Çıkabileceklerine İnanmak Küfürdür: 181
Onuncusu: Allâh'u Teâlâ'nın Dîni'nden yüz çevirmek, onu öğrenmemek ve onunla amel etmemek 189

Kişinin Dinden Yüz Çevirmesi: 189
Dinden Yüz Çevirmek, Onu Öğrenmemek Ve Onunla Amel Etmemek Küfürdür: 189
Câhil Olan Kimsenin Durumu: 192
Dîni Vecibelerden Külliyen Yüz Çevirmek: 194
İslâm'ı bozan bu hususlarda; şaka edenle ciddi olan ve korku ile yapan arasında hiçbir fark yoktur. İkrâh hali hâriç bunları yapmak küfürdür. 199
Kişinin İslâmı Bozan Hususların Şaka Veya Ciddi Veyahut Korku İle Fâili Olması: 199
İkrâhın Tanımı ve Şartları: 200
İslâmı Bozan Hususların Şaka Yahut Ciddi Veyahut Korku İle Fâili Olmak Küfürdür: 203
Kişiyi İslâm'dan çıkaran bu hususların hepsi çok tehlikeli ve çokça meydana gelmektedir. Bu sebeble meydana gelen bu durumlardan her Müslüman sakınmalı ve nefsi adına bu durumlara düşmekten korkmalıdır. Biz Allâh'ın gazâbını ve acıklı azâbını gerektirecek durumlardan Allâh'a sığınırız. 207
Kişinin İslâmı Bozan Hususların Tehlikeli Olması ve Çokça Meydana Gelmesi: 207
Kişinin Gazâbı ve Azâbı Gerektirecek Şeylerden Allâh'a Sığınması: 210

Salât ve selâm yaratılmışların en hayırlısı Muhammed sallallâhu aleyhi ve sellem'in, âlinin ve ashâbının üzerine olsun. 213

Sözü Muhammed aleyhisselâm'a Salât ve Selâm Ederek Bitirmek: 213

Muhammed aleyhisselâm'a Salât ve Selâm'ın Mânâsı ve Gereği: 213

Muhammed aleyhisselâm Yaratılmışların En Hayırlısıdır: 215

Hâtime: 217

Kaynaklar: 219

İçindekiler: 223

شرح نواقض الإسلام

Nelerin kişiyi İslâm'dan çıkaracağının bilinip sonrasında da sakınılması, Allâh'a îmân üzere kavuşmak için farzlar üstü bir farzdır. Çünkü diğer tüm namaz ve zekât gibi yapılan ibâdetlerin kabul olması, İslâm'ı bozan herhangi bir unsurun bulunle de kişiyi İslâm'dan çıkarıp îmânsız kılan şeylerin öğrenilmesinin ve de öğretilmesinin öncelenmesi gerekir. Bunda gevşeklik göstermek kişiyi dünyâ ve âhiret büyük kayıplara ya da ebedî bir hüsrana sürükleyebilir. Allâh Azze ve Celle bizleri böyle bir akıbete uğramaktan korusun.